

Luonnos! 16.3.2015/ar

Ammatillisen perustutkinnon perusteet
koulutuskokeilua varten

Välinehuoltoalan perustutkinto, välinehuoltaja

Määräys xx /011/2015

SISÄLLYS

VÄLINEHUOLTOALAN PERUSTUTKINTO JA SEN MUODOSTUMINEN KOULUTUSKOKEILUSSA.....	1
JOHDANTO	1
1 VÄLINEHUOLTOALAN PERUSTUTKINTO KOULUTUSKOKEILUSSA	1
1.1 Välinehuoltoalan perustutkinto ja sen muodostuminen koulutuskokeilussa	1
2 VÄLINEHUOLTOALAN PERUSTUTKINNON AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI KOULUTUSKOKEILUSSA	4
2.1 Pakolliset tutkinnon osat.....	4
2.1.1 Infektioiden torjunta ja hygieniakäytänteiden noudattaminen välineiden huollossa.....	4
2.1.2 Välineiden huoltotyössä toimiminen.....	17
2.1.3 Välineiden puhdistaminen ja desinfektio	31
2.1.4 Välineiden kuivaus, tarkistus, huolto, kokoaminen ja pakkaaminen	50
2.1.5 Välineiden sterilointi.....	67
2.1.6 Prosessin ohjaus, tuotantojärjestelmien hyödyntäminen ja laatutyö välineiden huollossa	84
2.2. Valinnaiset tutkinnon osat.....	96
2.2.1 Välinehuolto suun terveydenhoidossa	96
2.2.2 Välinehuolto toimenpideyksiköissä	113
2.2.3 Välinehuolto kliinisissä palveluyksiköissä tai lääkehuollon toimintayksiköissä	130
2.2.4 Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen välineiden huoltotyössä	145
2.2.5 Yritystoiminnan suunnittelu	151
2.2.6 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta	155
2.2.7 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta	155
2.2.8 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)...	155
2.2.9 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa).....	155
2.2.10 Yrityksessä toimiminen (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)	158
2.2.11 Huippuosajana toimiminen (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)	163
2.2.12 Paikallisiin ammatitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa).....	167
2.2.13 Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa).....	167
3 YHTEISET TUTKINNON OSAT, OSAAMISTAVOITTEET JA OSAAMISEN ARVIOINTI AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA.....	168
3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen	168
3.1.1 Äidinkieli.....	168
3.1.1.1 Äidinkieli, suomi	168
3.1.1.2 Äidinkieli, saame	172
3.1.1.3 Äidinkieli, viittomakieli	176

3.1.1.4 Äidinkieli, opiskelijan oma äidinkieli.....	180
3.1.1.5 Äidinkieli, suomi toisena kielenä	183
3.1.1.6 Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä.....	186
3.1.1.7 Äidinkieli, suomi viittomakielisille.....	186
3.1.1.8 Äidinkieli, romani	189
3.1.2 Toinen kotimainen kieli, ruotsi	192
3.1.3 Vieraat kielet	194
3.1.3.1 Vieras kieli, A-kieli.....	194
3.1.3.2 Vieras kieli, B-kieli	197
3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen.....	199
3.2.1 Matematiikka.....	199
3.2.2 Fysiikka ja kemia.....	202
3.2.3 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen	204
3.3 Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen.....	206
3.3.1 Yhteiskuntataidot	207
3.3.2 Työelämätaidot	210
3.3.3 Yrittäjäyys ja yritystoiminta.....	214
3.3.4 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto	217
3.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen	222
3.4.1 Kulttuurien tuntemus	222
3.4.2 Taide ja kulttuuri	223
3.4.3 Etiikka	224
3.4.4 Psykologia.....	226
3.4.5 Ympäristöosaaminen	227
3.4.6 Osa-alueita kohdista 3.1.1–3.3.4	230
4 VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	230
4.1 Ammatillisia tutkinnon osia.....	230
4.2 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia	230
4.3 Yhteisiä tutkinnon osia tai lukio-opintoja	230
4.4 Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja	230
4.5 Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia	231
5 TUTKINTOA YKSILÖLLISESTI LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	231
LIITE 1 VÄLINEHUOLTOALAN AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA SEKÄ PERUSTUTKINNON TAVOITTEET KOULUTUSKOKEILUSSA	232

VÄLINEHUOLTOALAN PERUSTUTKINTO JA SEN MUODOSTUMINEN KOULUTUSKOKEILUSSA

JOHDANTO

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 630/1998 (muutos 787/2014) mukaan Opetushallitus määrää perustutkinnon perusteissa tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostumisen, tutkintoon sisältyvät tutkinnon osat sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet ja osaamisen arvioinnin.

Lain mukaan ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito vähintään yhdellä osa-alueella. Ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuna ammatillisena peruskoulutuksena tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa 631/1998 (muutos 788/2014) tarkoitettuna näyttötutkintona.

1 VÄLINEHUOLTOALAN PERUSTUTKINTO KOULUTUSKOKEILUSSA

1.1 Välinehuoltoalan perustutkinto ja sen muodostuminen koulutuskokeilussa

Ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettava perustutkinto muodostuu ammatillista tutkinnon osista (135 osaamispistettä), yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista (10 osaamispistettä). Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä.

Näyttötutkinnot muodostuvat ammatillisista tutkinnon osista.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelija voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän tutkinnon osia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten tai opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta.

Muodostumistaulukossa numerointi viittaa luvuissa 2, 3, 4 ja 5 käytettyihin tutkinnon osien numerointeihin.

VÄLINEHUOLTOALAN PERUSTUTKINTO, VÄLINEHUOLTAJA	
Tutkinnon muodostuminen ammatillisessa peruskoulutuksessa, 180 osp	Tutkinnon muodostuminen näyttötutkinnossa
2 Ammatilliset tutkinnon osat, 135 osp	2 Ammatilliset tutkinnon osat

2.1 Pakolliset tutkinnon osat, 120 osp 2.1.1 Infektioiden torjunta ja hygieniakäytäntöjen noudattaminen välineiden huollossa, 10 osp 2.1.2 Välineiden huoltotyössä toimiminen, 10 osp 2.1.3 Välineiden puhdistaminen ja desinfektio, 30 osp 2.1.4 Välineiden kuivaus, tarkistus, huolto ja kokoaminen sekä pakkaaminen, 25 osp 2.1.5 Välineiden sterilointi, 30 osp 2.1.6 Prosessin ohjaus, tuotantojärjestelmien hyödyntäminen ja laatutyö välineiden huollossa, 15 osp	2.1 Pakolliset tutkinnon osat 2.1 Infektioiden torjunta ja hygieniakäytäntöjen noudattaminen välineiden huollossa 2.1.2 Välineiden huoltotyössä toimiminen 2.1.3 Välineiden puhdistaminen ja desinfektio 2.1.4 Välineiden kuivaus, tarkistus, huolto ja kokoaminen sekä pakkaaminen, 2.1.5 Välineiden sterilointi 2.1.6 Prosessin ohjaus, tuotantojärjestelmien hyödyntäminen ja laatutyö välineiden huollossa
2.2 Valinnaiset tutkinnon osat, 15 osp Opiskelijan on valittava valinnaisista tutkinnon osista 15 osaamispistettä kohdista 2.2.1–2.2.13. 2.2.1 Välinehuolto suun terveydenhoidossa, 15 osp 2.2.2 Välinehuolto toimenpideyksiköissä, 15 osp 2.2.3 Välinehuolto kliinisissä palveluyksiköissä ja lääkehuollon toimintayksiköissä, 15 osp 2.2.4 Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen välineiden huoltotyössä, 5 osp 2.2.5 Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp 2.2.6 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, 10-15 osp 2.2.7 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta* 2.2.8 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista* 2.2.9 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp 2.2.10 Yrityksessä toimiminen, 15 osp 2.2.11 Huippuosajana toimiminen, 15 osp 2.2.12 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia, 5-15 osp 2.2.13 Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista, 5-15 osp * Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp.	2.2 Valinnaiset tutkinnon osat Tutkinnon suorittajan on valittava valinnaisista tutkinnon osista yksi tutkinnon osa kohdista 2.2.1–2.2.7. 2.2.1 Välinehuolto suun terveydenhoidossa 2.2.2 Välinehuolto toimenpideyksiköissä 2.2.3 Välinehuolto kliinisissä palveluyksiköissä ja lääkehuollon toimintayksiköissä 2.2.4 Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen välineiden huoltotyössä 2.2.5 Yritystoiminnan suunnittelu 2.2.6 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta 2.2.7 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai tutkinnon osa erikoisammattitutkinnosta

3 Yhteiset tutkinnon osat ammatillisessa peruskoulutuksessa, 35 osp		
	Pakolliset	Valinnaiset
3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp	8 osp	3 osp
3.1.1. Äidinkieli	5	0–3
3.1.2. Toinen kotimainen kieli, ruotsi	1	0–3
3.1.3. Vieraat kielet	2	0–3
3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp	6 osp	3 osp
3.2.1. Matematiikka	3	0–3
3.2.2. Fysiikka ja kemia	2	0–3
3.2.3. Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen	1	0–3
3.3 Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp	5 osp	3 osp
3.3.1. Yhteiskuntataidot	1	0–3
3.3.2. Työelämätaidot	1	0–3
3.3.3. Yrittäjyys ja yritystoiminta	1	0–3
3.3.4. Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto	2	0–3
3.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp		7 osp
3.4.1. Kulttuurien tuntemus		0–3
3.4.2. Taide ja kulttuuri		0–3
3.4.3. Etiikka		0–3
3.4.4. Psykologia		0–3
3.4.5. Ympäristöosaaminen		0–3
3.4.6. Osa-alueita kohdista 3.1.1–3.3.4		0–3
	19 osp	16 osp
Tutkinnon perusteissa määrättyjen osa-alueiden (3.1.1–3.4.6) valinnaisten osaamistavoitteiden lisäksi tai niiden sijaan koulutuksen järjestäjä voi päättää erilaajuisia muita valinnaisia osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjän itse päättämille valinnaisille osaamistavoitteille määritellään osaamisen arviointi ja laajuus osaamispisteinä. Tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet voivat olla myös opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.		

4 Vapaasti valittavat tutkinnon osat, 10 osp
4.1 Ammatillisia tutkinnon osia
4.2 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia
4.3 Yhteisiä tutkinnon osia tai lukio-opintoja
4.4 Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja
4.5 Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia
5 Tutkintoa yksilöllisesti laajentavat tutkinnon osat

2 VÄLINEHUOLTOALAN PERUSTUTKINNON AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, AMMATTITAITOVAATIMUKSET JA ARVIOINTI KOULUTUSKOKEILUSSA

2.1 Pakolliset tutkinnon osat

2.1.1 Infektioiden torjunta ja hygieniakäytänteiden noudattaminen välineiden huollossa

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella välineiden huoltoon liittyviä työtehtäviään
- noudattaa mikrobikohtaisia toimintaohjeita infektioiden torjuntatyössä
- hyödyntää työssään tietoa hoitoon liittyvistä infektioista ja niitä aiheuttavista viruksista, prioneista, sienistä, alkueläimistä ja bakteereista sekä näiden erilaisista kontaminaatiotavoista
- hyödyntää työssään tietoa ongelmamikrobeista, niiden aiheuttamista infektioista ja infektioiden torjuntatyöstä
- kuvata välineiden huollon tehtäväalueet infektioiden torjuntatyössä
- noudattaa infektioiden torjuntaa ohjaavia säädöksiä ja suosituksia
- toimia työssään hygieniakäytänteiden mukaisesti
- noudattaa työssään tavanomaisia varotoimia tartuntaketjun katkaisemisessa
- noudattaa välineiden huolto- ja varastointitilojen puhtausalueille määriteltyjä vaatimuksia
- huolehtia toimintaympäristönsä siisteydestä ja työturvallisuudesta
- käyttää infektioiden torjuntaan liittyvää suomen tai ruotsin sekä englanninkielistä käsitteistöä
- hyödyntää kielitaitoa välineiden huollon asiakaspalvelutehtävissä

- toimia vuorovaikutustilanteissa ja ottaa vastaan palautetta
- toimia pisto- ja viiltotapaturmissa
- hakea infektioiden torjuntatyöhön liittyvää tietoa välineiden huoltoa tarjoavilta yhteistyötahoilta
- toimia yhteistyössä välineiden huoltoa tuottavien ammattilaisten kanssa
- noudattaa työssään ammattieettisiä periaatteita
- ylläpitää työhyvinvointia ja terveellistä, turvallista ja viihtyisää työympäristöä
- noudattaa ergonomisen työskentelyn periaatteita

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu ja suunnitelmallinen työskentely	suunnittelee työnsä noudattaen hyvää työkäytäntöä ja aseptista työjärjestystä	toimii suunnitelman ja hygieniakäytänteiden mukaisesti välineiden huollon työprosessin eri vaiheissa	toimii itsenäisesti sekä suunnitelman ja hygieniakäytänteiden mukaisesti välineiden huollon työprosessin eri vaiheissa
Hygieniakäytänteiden noudattaminen välineiden huoltotyössä	toimii hygieniakäytänteiden mukaisesti välineiden huollon työprosessin eri vaiheissa käyttää tilanteen vaatimusten mukaisia suojaimia ja riisuu ne oikein toimii laatutavoitteiden mukaisesti	käyttää oikeita suojaimia ja riisuu ne oikein arvioi omia hygieniakäytänteitään toimii laatutavoitteiden mukaisesti	käyttää perustellusti oikeita suojaimia sekä opastaa myös muita oikeiden suojainten käyttämisessä ja suojainten oikeassa riisumisessa arvioi omaa ja työyhteisön toimintaa hygieniakäytänteiden noudattamisessa esittää kehittämiskohteita perustellen ratkaisujaan laatutavoitteiden mukaisesti

Aseptiikan ja tavanomaisten varotoimien noudattaminen välineiden huoltoprosessissa	noudattaa aseptista työjärjestystä ja tavanomaisia varotoimia kaikissa välineiden huoltoprosessin työvaiheissa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	suunnittelee ja toteuttaa välineiden huoltoprosessin kaikki työvaiheet noudattaen aseptista työjärjestystä ja tavanomaisia varotoimia tekee omatoimisesti työhönsä liittyviä oikeita ratkaisuja tartuntaketjun katkaisemiseksi	suunnittelee, toimii ja perustelee toimintaansa sekä tekemiänsä valintojaan välineiden huoltoprosessin kaikissa työvaiheissa aseptisen työjärjestyksen ja tavanomaisten varotoimien noudattamisen mukaisesti perustelee työtään ja tekemiään ratkaisujaan välineiden huollon kokonaistoiminnan näkökulmasta
Laadukas työskentely	ottaa toiminnassaan huomioon välineiden huollon keskeiset laatutavoitteet toimii tarkoituksenmukaisesti vaatii osin ohjausta toiminnalleen	toimii tavoitteellisesti ja joustavasti perustelee omaa toimintaansa välineiden huollon keskeisten laatutavoitteiden mukaisesti	toimii tehokkaasti ja tuloksellisesti perustelee ratkaisujaan välineiden huollon laatutavoitteiden mukaisesti arvioi omaa työtään osana työkokonaisuutta

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Toimintaohjeiden noudattamien välineiden huoltotyössä	pesee kädet aseptisesti ja noudattaa hyvää käsihygieniaa	pesee kädet aseptisesti ja noudattaa huolellisesti hyvää käsihygieniaa	ohjaa myös muita käsien aseptisessa pesussa ja hyvässä käsihygieniassa

	katkaisee mikrobien tartuntatien oikeilla työmenetelmillä	katkaisee mikrobien tartuntaketjun oikeilla työmenetelmillä	perustelee toimintaansa infektioiden torjuntatyöllä ja potilasturvallisuudella
	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea		
Aseptisten työmenetelmien noudattaminen ja välineiden käyttö	työskentelee tutussa toimintaympäristössä niin, ettei työ- ja toimintaympäristö kontaminoidu noudattaa aseptiikkaa eri puhtausalueilla työskennellessä käyttää oikeita työmenetelmiä ja työvälineitä sekä suojaimia eristystilanteissa	työskentelee myös muuttuvissa olosuhteissa siten, ettei työ- tai toimintaympäristö kontaminoidu soveltaa aseptisia periaatteita välineiden huoltotilanteissa	työskentelee omatoimisesti niin, ettei työ- tai toimintaympäristö kontaminoidu noudattaa aseptista työjärjestystä ja puuttuu aseptisiin epäkohtiin huolehtii ennakoivasti ja oma-aloitteisesti työympäristön puhtaudesta ja siisteydestä perustelee työmenetelmävalintoja ja välineiden käyttöä aseptisten periaatteiden mukaisesti

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Säädösten ja suositusten	noudattaa työssään infektioiden torjuntaa	noudattaa välineiden huoltotyöhön liittyviä	hakee aktiivisesti luotettavista tietolähteistä,

noudattaminen infektioiden torjuntatyössä	ohjaavia ajan tasalla olevia valtakunnallisia säädöksiä, suosituksia ja työohjeita toimii välinehuoltotyön vastuualueen rajoissa	säädöksiä, suosituksia ja työohjeita toimii välinehuoltotyön vastuualueen mukaisesti	ajan mukaista tietoa välineiden huoltoa ohjaavista säädöksistä, suosituksista ja työohjeista perustelee tekemiään ratkaisuja infektioiden torjuntatyöhön liittyvillä ajantasaisilla säädöksillä, suosituksilla ja työohjeilla toimii välinehuoltotyön vastuualueen mukaisesti puuttuu tilanteisiin missä havaitsee infektioiden torjuntatyössä laatupoikkeamia
Infektioiden torjuntatyön tavoitteiden ja merkityksen arviointi	arvioi välineiden huollon merkitystä infektioiden torjuntatyön ja kansantalouden näkökulmista hyödyn ja kansantalouden näkökulmista tarvitsee ajoittain	hakee eri tietolähteistä monipuolista tietoa välineiden huollon merkityksestä infektioiden torjuntatyöhön sekä sen vaikutuksista yksilöön ja yhteiskuntaan	hakee kriittisesti eri tietolähteistä tutkittua tietoa välineiden huollon vaikutuksesta infektioiden torjuntatyöhön vertailee ja arvioi hyödyntäen kansallista ja kansainvälistä tietoa välineiden huollon merkityksestä yksilöön ja yhteiskuntaan

	ohjausta ja tukea		
Mikrobiologisen tiedon hyödyntäminen välineiden huoltotyössä	noudattaa työssään tietoa mikrobiologian perusteista ja välineiden huollon työmenetelmien vaikutuksesta erilaisiin mikrobeihin hyödyntää työssään tietoa infektioiden seurannasta ja toimenpiteisiin liittyvistä infektioista sekä ympäristön merkityksestä infektioiden syntyyn noudattaa työssään välineiden huoltotiloille asettuja puhtausvaatimuksia, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	perustelee toimintaansa mikrobiologian perusteilla sekä välineiden huollon työmenetelmien vaikutuksella erilaisiin mikrobeihin noudattaa työssään välineiden huoltotiloille asettuja puhtausvaatimuksia huolehtii tilojen toimivuudesta estää toiminnallaan ympäristön mikrobi-kontaminaatioita	perustelee ratkaisujaan mikrobiologian perusteilla sekä välineiden huollon työmenetelmien vaikutuksella erilaisiin mikrobeihin toimii välineiden huollon erityistilanteissa huolellisesti ja vastuullisesti perustelee toimintaansa infektiotilastoilla sekä ympäristön puhtausvaatimuksilla perustelee välineiden huoltotyötä puhtausalueiden ja työtapoihin liittyvien mikrobikontaminaatioiden ennaltaehkäisyn näkökulmasta
Infektioiden torjuntatyöhön liittyvän ammattikäsitteistön käyttäminen	käyttää ymmärrettävästi vuorovaikutustilanteissa infektioiden torjuntatyöhön liittyviä ammatillisia	käyttää vuorovaikutustilanteissa infektioiden torjuntatyöhön liittyviä käsitteitä ymmärrettävästi	hankkii aktiivisesti tietoa infektioiden torjuntatyöhön liittyen

	käsitteitä	perustelee toimintaansa potilas- ja asiakasturvallisuudella	käyttää oikein välineiden huollon vaihtelevissa työtilanteissa infektioiden torjuntatyöhön liittyviä ammatillisia käsitteitä perustelee omaa toimintaansa työ- sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden näkökulmista
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	hyödyntää toiminnassaan kestävän kehityksen ekonomisia ja ekologisia toimintaohjeita (vesi, sähkö, aineet ym.) lajittelee erilaiset jätteet työpaikan ohjeiden mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	noudattaa työssään kestävän kehityksen ekonomisia ja ekologisia toimintaohjeita (vesi, sähkö, aineet ym.) lajittelee itsenäisesti erilaiset jätteet työpaikan ohjeiden mukaisesti	perustelee ratkaisujaan kestävän kehityksen ekologisilla ja ekonomisilla toimintaohjeilla (vesi, sähkö, aineet ym.) lajittelee jätteet huolellisesti työpaikan ohjeiden mukaisesti arvioi omia ja ympäristön työtapoja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti ja esittää kehittämiskohteita
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta suomenkielisillä	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla	palvelee asiakkaita suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä

	kielellä.	kielellä.	
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta ruotsinkielisillä	palvelee asiakkaita ruotsin kielellä, hoitaa palvelutilanteen suomen kielellä ja selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin kielellä, hoitaa palvelutilanteen joustavasti suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen yhdellä vieraalla kielellä.	palvelee asiakkaita ruotsin ja suomen kielellä ja hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta muunkielisillä	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä selviytyy auttavasti palvelutilanteesta yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä vieraalla kielellä ja selviytyy auttavasti toisella kotimaisella kielellä.	palvelee asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä, hoitaa palvelutilanteen joustavasti toisella kotimaisella kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä.
Kielitaidon hyödyntäminen asiakaspalvelussa Alakohtainen kielitaidon hallinta vieraskielisessä koulutuksessa	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä auttaa palvelutilanteessa asiakkaan eteenpäin yhdellä muulla kielellä.	hoitaa palvelutilanteen koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä yhdellä muulla kielellä.	palvelee asiakkaita koulutuskielen lisäksi suomen tai ruotsin kielellä sekä hoitaa palvelutilanteen joustavasti yhdellä muulla kielellä.

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastaan palautetta ja muuttaa toimintaansa saadun palautteen perusteella tarvitsee valintatilanteissa ajoittain ohjausta ja	toimi rakentavasti vuorovaikutustilanteissa ottaa vastaan palautetta ja muuttaa toimintaansa saadun palautteen	ottaa vastaan palautetta ja antaa rakentavaa palautetta sekä muuttaa toimintaansa saadun palautteen myötä arvioi realistisesti omia vahvuuksiaan ja

	tukea hakee tietoa tutuista tietolähteistä	perusteella toimii muuttuvissa tilanteissa ja valintatilanteissa tarkoituksenmukaisesti hakee tietoa eri lähteistä	kehittämistarpeitaan toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti tuo esille vaihtoehtoisia toimintatapoja muuttuvissa tilanteissa hakee itsenäisesti ja oma-aloitteisesti tietoa eri lähteistä sekä arvioi tiedon käyttökelpoisuutta
	tunnistaa sairaalahygieniäkäytäntöihin tai infektioiden torjuntatyöhön liittyviä ongelmatilanteita tutuissa toimintaympäristöissä	tunnistaa sairaalahygieniäkäytäntöihin tai infektioiden torjuntatyöhön liittyviä ongelmatilanteita hakee tilanteissa oma-aloitteisesti ohjausta perustelee toimintaansa	tunnistaa sairaalahygieniäkäytäntöihin tai infektioiden torjuntatyöhön liittyviä ongelmatilanteita toimii oma-aloitteisesti perustelee toimintaansa tuoden esille mahdollisissa ongelmatilanteissa realistisia ja rakentavia vaihtoehtoja
Vuorovaikutus ja yhteistyö	tekee infektioiden torjuntatyössä yhteistyötä välineiden huoltoa tuottavien eri	tekee infektioiden torjuntatyössä yhteistyötä välineiden huoltoa tuottavien	kuulee ja toimii rakentavasti erilaisten ihmisten kanssa

	toimijoiden kanssa	toimijoiden kanssa	motivoi muita toimijoita infektioiden torjuntatyöhön omalla esimerkillään perustelee ratkaisujaan välineiden huollon asiantuntijuuden ja laatutyön merkityksellä
	ylläpitää käytöksellään ja toiminnallaan hyvää työilmapiiriä noudattaa työyhteisön jäsenenä vuorovaikutustilanteisiin yhteisesti sovittuja ohjeita	ylläpitää käytöksellään ja toiminnallaan hyvää työilmapiiriä noudattaa työyhteisön jäsenenä vuorovaikutustilanteisiin yhteisesti sovittuja ohjeita perustelee hyvän työilmapiirin vaikutuksen merkitystä infektioiden torjuntatyöhön	ylläpitää käytöksellään ja toiminnallaan hyvää työilmapiiriä perustelee toimintaansa työyhteisön jäsenenä vuorovaikutustilanteisiin yhteisesti sovittujen ohjeiden mukaisesti perustelee hyvän työilmapiirin vaikutuksen merkitystä infektioiden torjuntatyöhön, työhyvinvointiin sekä potilas- ja asiakasturvallisuuteen
Ammattietiikka	kohtelee työyhteisön jäseniä ja asiakkaitaan tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti, arvostaa heitä ja heidän kulttuurisia erityispiirteitään	kohtelee työyhteisön jäseniä ja asiakkaitaan tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti, arvostaa heitä ja ottaa työssään huomioon heidän kulttuuritaustansa	kohtelee työyhteisön jäseniä ja asiakkaitaan tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti, arvostaa heitä yksilöllisesti ja ottaa työssään monipuolisesti huomioon heidän

	työskentelee siten, että vähimmäistää mikrobien määrää välineiden huollon eri vaiheissa toimii aseptisen työjärjestyksen mukaisesti noudattaa eettisiä ohjeita ja vaitiolovelvollisuutta	työskentelee siten, että vähimmäistää mikrobien määrää välineiden huollon eri vaiheissa noudattaa aseptista työjärjestystä noudattaa eettisiä ohjeita ja vaitiolovelvollisuutta perustelee toimintansa vaikutuksia potilas- ja asiakasturvallisuuteen	kulttuuritaustansa työskentelee siten, että vähimmäistää mikrobien määrää välineiden huollon eri vaiheissa työskentelee tunnollisesti aseptisen työjärjestyksen mukaisesti perustelee toimintaansa aseptisen työjärjestyksen, vaitiolovelvollisuuden sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden näkökulmista perustelee infektioiden torjuntatyöhön liittyviä ratkaisujaan ja toimintatapojaan eettisillä ohjeilla sekä välineiden huoltoon liittyvällä vastuulla, velvollisuudella ja oikeuksilla
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa ja hyödyntää työpaikan työ-, potilas- ja asiakasturvallisuusohjeita sekä sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä	noudattaa ja hyödyntää työpaikan työ-, potilas- ja asiakasturvallisuusohjeita sekä sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä	noudattaa ja hyödyntää työpaikan työ-, potilas- ja asiakasturvallisuusohjeita sekä sähkö- ja paloturvallisuusmääräyksiä

	toimii siten, ettei aiheuta omalla toiminnalla vaaratilanteita itselleen tai muille tiedottaa havaitsemistaan riskeistä ja vaaroista	ottaa työssään huomioon työyhteisön muut jäsenet, eikä aiheuta omalla toiminnallaan vaaratilanteita itselleen tai muille tiedottaa havaitsemistaan riskeistä ja vaaroista	ottaa työssään huomioon työyhteisön muut jäsenet ja työturvallisuusorganisaation tehtävät sekä työpaikan luvat toimia eri työtehtävissä toimii siten, ettei aiheuta omalla toiminnallaan vaaratilanteita itselleen tai muille tiedottaa havaitsemistaan turvallisuusriskeistä ja vaaroista
	antaa ensiapua ja tarvittaessa hälyttää lisääpua työpaikan toimintaohjeiden mukaisesti	antaa ensiapua ja hälyttää tarvittaessa lisääpua, ehkäisee toiminnallaan tapaturmien (kuten pisto- ja viiltotapaturmien) syntymistä työpaikan toimintaohjeiden mukaisesti	antaa ensiapua ja tarvittaessa hälyttää lisääpua, ehkäisee toiminnallaan tapaturmien (kuten pisto- ja viiltotapaturmien) syntymistä ja perustelee toimintaansa työpaikan toimintaohjeilla
	käyttää asianmukaista työasua ja suojaimia huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan	käyttää asianmukaista työasua ja suojaimia huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan	käyttää asianmukaista työasua ja suojaimia huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan

	tunnistaa oman terveyden vaikutuksen infektioiden torjuntatyössä	perustelee valintojaan ja ratkaisujaan infektioiden torjuntaan liittyvien potilas-, asiakas- ja työturvallisuusseikkojen näkökulmista
varmistaa työvälineiden, suojaaimien ja materiaalien turvallisuuden ennen niiden käyttöönottoa	varmistaa työvälineiden, suojaaimien ja materiaalien turvallisuuden ennen niiden käyttöönottoa	varmistaa työvälineiden, suojaaimien ja materiaalien turvallisuuden ennen niiden käyttöönottoa
	poistaa ja huolehtii huoltoon vialliset työvälineet	arvioi työvälineiden, suojaaimien ja materiaalien soveltuvuuden kyseiseen työhön
		poistaa ja toimittaa huoltoon vialliset työvälineet
huolehtii omasta työhyvinvoinnistaan ja toimintakyvystään käyttäen turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ja toimii ergonomisesti	huolehtii omasta työhyvinvoinnistaan ja toimintakyvystään käyttäen turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ja toimii ergonomisesti	huolehtii omasta työhyvinvoinnistaan ja toimintakyvystään käyttäen turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ja toimii ergonomisesti
	perustelee työtapoihin liittyviä valintojaan ergonomisella tiedolla	ohjaa myös muita toimijoita ottamaan huomioon työssään ergonomiset työtavat

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa infektioiden torjunnassa ja hygieniakäytänteiden noudattamisessa toimimalla välineiden huoltoon liittyvissä työtehtävissä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa välineiden huollon erilaisissa työympäristöissä tai asiakaspalvelupisteissä.

Perustellusta syystä opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamisensa myös simuloitusti. Kielitaitovaatimukset osoitetaan toimimalla asiakaspalvelussa vieraalla kielellä tai referoimalla tai hyödyntämällä muuten välineiden huoltotyöhön liittyviä vieraskielisiä julkaisuja.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.1.2 Välineiden huoltotyössä toimiminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella työtään ja toimia välineiden huollon toimintamallin ja vastuualueen mukaisesti
- käyttää välineiden huollon toimintaprosessin käsitteitä suomeksi tai ruotsiksi sekä yhdellä vieraalla kielellä
- noudattaa työssään välineiden huollon toimintaa ohjaavia säädöksiä, määräyksiä, suosituksia ja valmistajan antamia välineistön huolto-ohjeita
- toimia välineiden huollon palvelutehtävissä asiakasyksikön toimintaympäristössä
- toimia välineistön huoltotehtävissä välineiden huoltoa tuottavassa työympäristössä
- noudattaa työssään välineiden huoltotiloille asettuja puhtausaluevaatimuksia
- hyödyntää työssään tietoa välineiden käyttötarkoituksesta
- tehdä yhteistyötä ja toimia vuorovaikutustilanteissa välinehuollon asiakasyksikön kanssa
- toimia yhteistyössä kuljetuspalveluiden kanssa sekä huolehtia kuljetusvälineistön käyttökunnosta ja puhtaudesta
- noudattaa työturvallisuusohjeita ja turvallisia työtapoja
- noudattaa välinehuollon ammattieettisiä periaatteita sekä salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta
- noudattaa työsuhdetta määrittäviä normeja
- ylläpitää toiminnallaan välineiden huoltoprosessin tuloksellisuutta ja laatua

- ylläpitää välinehuollon asiakkuuksia ja huolehtia palvelusopimusten mukaisesta toiminnasta
- esiintyä asiakastilanteissa välineiden huoltoa tuottavien työyksiköiden liikeidean mukaisesti ja tilanteen edellyttämällä tavalla
- vastaanottaa asiakaspalautetta ja reagoida palautteen mukaisesti
- arvioida mahdollisuuksiaan toimia tulevaisuudessa yrittäjänä
- käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa työssään
- hyödyntää työssään tietoa tuotteista, tuotteiden merkitsemistavoista ja yksilöllisestä tunnistamisesta

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Suunnitelmallinen työskentely ja välineiden huoltoprosessin kokonaisuuden hallinta	suunnittelee työnsä ja työskentelee välineiden huoltotehtävissä välinehuollon toimintamallin ja oman toimenkuvansa mukaisesti	suunnittelee työnsä ja tuottaa välineiden huollon toimintamallin mukaisesti välinehuollon palveluita asiakkaan kanssa sovittujen palvelusuunnitelmien ja välineiden huollon tavoitteiden mukaisesti	suunnittelee ja toteuttaa tavoitteellisesti ja välineiden huollon toimintamallin mukaisesti välinehuollon palveluita välineiden huoltoa tarvitseville asiakkaille
	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea		perustelee työtään asiakkaan kanssa sovittujen palvelusuunnitelmien mukaisesti
	hyödyntää työssään tietoa välineiden käyttötarkoituksesta ja niiden puhtaustasoista	toteuttaa välineiden huoltotehtävät välineiden käyttötarkoituksen ja	suunnittelee ja toteuttaa välineiden huoltotehtävät välineiden

	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	niille sovitun puhtaustason mukaisesti	käyttötarkoituksen ja niille sovitun puhtaustason mukaisesti hyödyntää työssään palvelusuunnitelmia ja asiakaspalautteita
	suunnittelee ja toteuttaa välineiden huoltoprosessin niiden huollolle asetettujen puhtaustaso- ja huoltovaatimusten, huolto-ohjeiden, huollon kiireellisyyden, välineen valmistusmateriaalin, ominaisuuden ja kokoonpanon sekä käytettävissä olevien sterilointimenetelmien ja pakkausmateriaalien mukaisesti havainnollistaa välineiden huoltoprosessin yhden työyksikön näkökulmasta (monikäyttöisen välineistön puhdistamisen, desinfektoinnin, tarkastuksen, pakkauksen, steriloinnin, varastoinnin sekä desinfektoitujen ja/tai steriloitujen tuotteiden toimittamisen	suunnittelee ja toteuttaa välineiden huoltoprosessin niiden huollolle asetettujen puhtaustaso- ja huoltovaatimusten, huolto-ohjeiden, huollon kiireellisyyden, välineen valmistusmateriaalin, ominaisuuden ja kokoonpanon sekä käytettävissä olevien sterilointimenetelmien ja pakkausmateriaalien mukaisesti havainnollistaa välineiden huoltoprosessin yhden työyksikön näkökulmasta (monikäyttöisen välineistön puhdistamisen, desinfektoinnin, tarkastuksen, pakkauksen, steriloinnin, varastoinnin sekä desinfektoitujen ja/tai steriloitujen tuotteiden toimittamisen	suunnittelee ja toteuttaa huolellisesti välineiden huoltoprosessin niiden huollolle asetettujen puhtaustaso- ja huoltovaatimusten, huolto-ohjeiden, huollon kiireellisyyden, välineen valmistusmateriaalin, ominaisuuden ja kokoonpanon sekä käytettävissä olevien sterilointimenetelmien ja pakkausmateriaalien mukaisesti havainnollistaa välineiden huoltoprosessin yhden työyksikön näkökulmasta (monikäyttöisen välineistön puhdistamisen, desinfektoinnin, tarkastuksen, pakkauksen, steriloinnin, varastoinnin sekä desinfektoitujen ja/tai steriloitujen tuotteiden toimittamisen

	asiakkaalle) tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	asiakkaalle)	asiakkaalle) perustelee toimintaansa työn kokonaisuuden näkökulmasta
--	--	--------------	---

	toimii välineiden huollon palveluprosessissa ja asiakaspalvelutilanteissa välinehuoltotyötä tekevän vastuualueella tuntee välinehuoltotyön yleisimpiä sidosryhmiä ja niiden tehtäviä tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	toimii tavoitteellisesti välineiden huollon palveluprosessissa ja asiakaspalvelutilanteissa välinehuoltotyötä tekevän vastuualueella tuntee hyvin välinehuoltotyön yleisimmät sidosryhmät ja niiden tehtävät	suunnittelee työnsä ja toimii tavoitteellisesti välineiden huollon palveluprosessissa ja asiakaspalvelutilanteissa välinehuoltotyötä tekevän vastuualueella tuntee monipuolisesti välinehuoltotyön sidosryhmät ja niiden tehtävät perustelee oman työn vaikuttavuutta ja välinehuoltoprosessin kokonaistoimintaa infektioiden torjuntatyön, asiakaspalvelun ja potilasturvallisuuden näkökulmista
	noudattaa työaikoja, sopimuksia ja muita työelämän toimintatapoja sekä sopii näihin liittyvistä poikkeamista	noudattaa työaikoja, sopimuksia ja muita työelämän toimintatapoja sekä sopii näihin liittyvistä poikkeamista tekee annetut tehtävät omatoimisesti	noudattaa työaikoja, sopimuksia ja muita työelämän toimintatapoja sekä sopii näihin liittyvistä poikkeamista tekee omalla vastuualueellaan muitakin kuin annettuja työtehtäviä omatoimisesti toimii joustavasti ja tunnollisesti

Laatutavoitteiden mukainen, tehokas ja tuloksellinen toiminta	osallistuu välineiden huoltoprosessin asiakaspalvelutehtäviin sovittujen laatutavoitteiden mukaisesti tekee sovitut tehtävät	toimii vastuullisesti välineiden huoltoprosessissa eri toimijoiden kanssa huolehtii sovitusta työtehtävistä sovittujen tavoitteiden mukaisesti	toimii aktiivisesti ja vastuullisesti välineiden huoltoprosessissa eri toimijoiden kanssa vastaanottaa asiakaspalautteita ja tiedottaa niistä eteenpäin huolehtii itsenäisesti tavoitteiden mukaisista työtehtävistä tunnistaa omat voimavaransa ja on valmis kehittämään omaa ja työyhteisön työtä asiakaspalautteiden ja muun saadun palautteen myötä
Yrittäjänä toimimisen mahdollisuuksien arviointi	arvioi työryhmän jäsenenä oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämisen tarpeita	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksia toimia tulevaisuudessa yrittäjänä ammattialallaan	arvioi realistisesti oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksia toimia yrittäjänä ammattialallaan ja asettaa kehittymistavoitteita yrittäjyysosaamiselleen
Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen välineiden huoltotyössä	käyttää työryhmän jäsenenä työyksikön tieto- ja viestintätekniikkaa omalla vastuualueellaan työyksikön ohjeistuksen mukaisesti ja noudattaa tietosuojaa viestinnässä	käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa omalla vastuualueellaan työyksikön ohjeistuksen mukaisesti ja noudattaa tietosuojaa viestinnässä	hyödyntää vastuualueensa mukaisissa välinehuollon tehtävissä monipuolisesti ja joustavasti tieto- ja viestintätekniikkaa sekä noudattaa tietosuojaa

			viestinnässä
--	--	--	--------------

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Välineiden huollon palvelutehtävissä toimiminen	tarkistaa välineiden huoltotilojen toimintavalmiuden toimii välineiden valmistajan huolto-ohjeiden mukaisesti huolehtii työvälineiden puhtaudesta ja ympäristön siisteydestä sekä viihtyisyydestä tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tarkistaa itsenäisesti välineiden huoltotilojen toimintavalmiuden varaa tarvittavat laitteet, työvälineet ja materiaalit toimii välineiden valmistajan huolto-ohjeiden mukaisesti huolehtii työvälineiden puhtaudesta ja ympäristön siisteydestä sekä viihtyisyydestä	tarkistaa huolellisesti välineiden huoltotilojen toimintavalmiuden suunnittelee työtehtävät ja työskentelee välineiden huoltotehtävissä käyttäen välinehuoltoon liittyviä laitteita, työvälineitä ja materiaaleja perustellusti sekä tarkoituksenmukaisesti perustelee toimintaansa välineiden valmistajan huolto-ohjeiden mukaisesti huolehtii aktiivisesti työvälineiden puhtaudesta ja ympäristön siisteydestä sekä viihtyisyydestä, puuttuen havaitsemiinsa epäkohtiin

	huolehtii välineiden kuljetusvälineistön käyttökunnon ja puhtauden tarkistamisesta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	huolehtii itsenäisesti välineiden kuljetusvälineistön käyttökunnon ja puhtauden tarkistamisesta	arvioi välineiden kuljetusvälineistön käyttökuntoa ja puhtautta sekä huolehtii kuljetusvälineistön käyttökunnosta ja puhtaudesta tuo aktiivisesti esille havaintoja ja ratkaisumalleja välineiden kuljetuksiin liittyen
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	toimii taloudellisten ja ekologisten tavoitteiden mukaisesti välinehuollossa kertakäyttötuotteiden ja uudelleen prosessoitavien tuotteiden välineiden huoltoprosessissa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	toimii taloudellisten ja ekologisten tavoitteiden mukaisesti välinehuollossa kertakäyttötuotteiden ja uudelleen prosessoitavien tuotteiden välineiden huoltoprosessissa	arvioi omia toimintatapojaan välineiden huoltoprosessin taloudellisten ja ekologisten tavoitteiden mukaisissa toiminnoissa sekä kertakäyttötuotteiden ja uudelleen prosessoitavien tuotteiden osalta tuo esille hyviä käytänteitä ja muutostarpeita

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Välineiden huollon toimintamallin ja asiakaspalvelun tunteminen	hyödyntää työssään tietoa välineiden huollon toimintamallista, organisaatiosta,	hyödyntää työssään tietoa välineiden huollon toimintamallista, organisaatiosta,	perustelee toimintaansa välineiden huollon toimintamallien, organisaation, välineiden huollon

	välineiden huollon kokonaisprosessista ja asiakaspalvelun periaatteista tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	välineiden huollon kokonaisprosessista ja asiakaspalvelun periaatteista	kokonaisprosessin ja asiakaspalvelun periaatteiden mukaisesti arvioi omaa toimintaansa ja tuo esille kehittämistarpeita
	suunnittelee ja toteuttaa työnsä noudattamalla välineiden huollon toimintaa ohjaavia säädöksiä ja määräyksiä	suunnittelee ja toteuttaa työtehtävät alusta loppuun arvioi toimintaansa välineiden huoltotyötä ohjaavien säädösten ja määräysten mukaisesti	perustelee ja arvioi työtehtäviään välineiden huoltotyötä ohjaavien säädösten ja määräysten mukaisesti ottaa huomioon työn kokonaisuuden työn suunnittelussa ja toteutuksessa
	noudattaa välineiden valmistajan huolto-ohjeita tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	noudattaa välineiden valmistajan huolto-ohjeita	perustelee toimintaansa välineiden valmistajan huolto-ohjeiden mukaisesti puuttuu välineiden huollon laatueroihin ja tuo esille perusteltuja kehittämissuhteita
	toimii työsuhdetta määrittelevien säädösten ja määräysten (työsopimuslaki, työaikalaki, vuosilomalaki, työ- tai virkaehtosopimus, työsopimus) mukaan työskentelee	toimii työsuhdetta määrittelevien säädösten ja määräysten (työsopimuslaki, työaikalaki, vuosilomalaki, työ- tai virkaehtosopimus, työsopimus) mukaan työskentelee	toimii työsuhdetta määrittelevien säädösten ja määräysten (työsopimuslaki, työaikalaki, vuosilomalaki, työ- tai virkaehtosopimus, työsopimus) mukaan ottaa huomioon

	vastuuntuntoisesti ja yhteistyökykyisesti laatii työhakemuksen ja nimikirjan tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	vastuuntuntoisesti ja yhteistyökykyisesti laatii työhakemuksen ja nimikirjan	joustavasti työyhteisön sekä työskentelee itsenäisesti, vastuuntuntoisesti, yhteistyökykyisesti, tavoitteellisesti ja tuloksellisesti laatii selkeän työhakemuksen ja nimikirjan
	raportoi suullisesti havainnoistaan	raportoi suullisesti ja kirjallisesti havainnoistaan	raportoi suullisesti ja kirjallisesti havainnoistaan tulkitsee ja yhdistää eri lähteistä saamia tietoja ja havaintoja
Käsitteiden käyttäminen	käyttää välineiden huollon ja sen toimintaprosessin käsitteitä ymmärrettävästi	käyttää välineiden huollon ja sen toimintaprosessin käsitteitä ymmärrettävästi toimii ammatillisesti vuorovaikutustilanteissa	hankkii aktiivisesti tietoa välineiden huollon toimintaprosessista perustelee omaa toimintaansa käyttäen sujuvasti välineiden huollon toimintaprosessin käsitteitä toimii ammatillisesti ja esimerkillisesti vuorovaikutustilanteissa
	selviytyy auttavasti yhdellä vieraalla kielellä välineiden huoltotyön vuorovaikutustilanteissa	selviytyy välineiden huoltotyön vuorovaikutustilanteissa yhdellä vieraalla kielellä	toimii joustavasti yhdellä vieraalla kielellä välineiden huoltotyön vuorovaikutustilanteissa

Tiedon arviointi	arvioi tiedon luotettavuutta välineiden huoltoprosessin mukaisesti	arvioi tiedon luotettavuutta välineiden huoltoprosessissa suhtautuu kriittisesti käytettävissä oleviin tietoihin	arvioi tiedon luotettavuutta välineiden huoltoprosessissa suhtautuu kriittisesti käytettävissä oleviin tietoihin ja tietolähteisiin tuo esille kehittämisehdotuksia
Yrittäjyyttä koskevan tiedon hallinta	hyödyntää työssään tietoa yleisistä yrittäjänä toimimisen edellytyksistä	perustelee työhönsä liittyviä ratkaisujaan ja toimintatapojaan tiedoilla yleisistä yrittäjänä toimimisen edellytyksistä	perustelee monipuolisesti työhönsä liittyvät ratkaisut ja toimintatapansa tiedoilla välineiden huoltoalan yrittäjyyden edellytyksistä

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	muuttaa toimintaansa saamansa palautteen perusteella arvioi omaa työtään ja osaamistaan välineiden huoltoprosessin toteuttajana, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	muuttaa toimintaansa joustavasti saamansa palautteen perusteella arvioi omaa työskentelyään ja osaamistaan välineiden huoltoprosessin toteuttajana arvioi oman toiminnan	muuttaa toimintaansa joustavasti saamansa ja hakemansa palautteen perusteella arvioi omaa työskentelyään ja osaamistaan välineiden huoltoprosessin toteuttajana

		vahvuuksia ja kehittämistarpeita	arvioi oman toiminnan vahvuuksia ja kehittämistarpeita sekä esittää korjausehdotuksia toiminnalleen
Vuorovaikutus ja yhteistyö	tekee yhteistyötä välineiden huoltoa tuottavien toimijoiden kanssa toimii vuorovaikutustilanteissa välinehuoltopalveluita käyttävän tutun asiakasyksikön kanssa tekee yhteistyössä vastuullaan olevat työtehtävät tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea esim. työvaiheiden etenemisessä	tekee yhteistyötä välineiden huoltoa tuottavien toimijoiden ja asiakasyksiköiden kanssa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa esiintyy asiakastilanteissa välineiden huoltoa tuottavan työyksikön liikeidean mukaisesti sekä tilanteen edellyttämällä tavalla tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii sujuvasti yhteistyössä välineiden huoltoa tuottavien toimijoiden ja eri asiakasyksiköiden kanssa ilmaisee asiansa selkeästi esiintyy asiakastilanteissa välineiden huoltoa tuottavan työyksikön liikeidean mukaisesti sekä tilanteen edellyttämällä tavalla tuo esille rohkeasti ja rakentavasti erilaisia näkökantoja toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja asiakaspalvelutilanteissa
	toimii luontevasti tutussa työyhteisössä ja ryhmässä	toimii erilaisten ihmisten kanssa erilaisissa ryhmissä tai	tukee ja auttaa muita toimii erilaisten

	pyytää tarvittaessa apua	työtiimeissä luontevasti tuntee oman osaamisensa rajat	ihmisten kanssa erilaisissa ryhmissä tai työtiimeissä luontevasti tuntee oman osaamisensa rajat ottaa työskentelyssä huomioon seuraavan työvaiheen ja välinehuollon koko toimintaprosessin
Ammattietiikka	toimii välineiden huoltoalan ammattieettisten periaatteiden mukaisesti noudattaa työpaikan salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta huolehtii työympäristön viihtyisyydestä	nimeää eettisesti haasteellisia tilanteita välineiden huoltotyössä ja työskentelee alan ammattieettisten periaatteiden mukaisesti noudattaa työpaikan salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta huolehtii työympäristön viihtyisyydestä	hyödyntää työssään monipuolisesti välineiden huoltoalan eettisiä periaatteita ja hakee niistä ratkaisuja eettisesti haasteellisiin tilanteisiin noudattaa esimerkillisesti työpaikan salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta huolehtii aktiivisesti ja vastuullisesti työympäristön siisteydestä ja viihtyvyydestä
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	käyttää laitteita ja työvälineitä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta noudattaa laitteiden-, kemikaalien ja	valitsee sopivat laitteet ja työvälineet noudattaa laitteiden-, kemikaalien ja instrumenttien maahantuojaan ja	valitsee itsenäisesti ja työtehtävien mukaisesti laitteet ja työvälineet noudattaa laitteiden-, kemikaalien ja instrumenttien

	instrumenttien maahantuoja ja valmistajien käyttö- ja työturvallisuusohjeita	valmistajien käyttö- ja työturvallisuusohjeita	maahantuojien ja valmistajien käyttö- ja työturvallisuusohjeita
	tunnistaa laitteisiin ja työvälineisiin liittyvät työturvallisuusriskit	tunnistaa laitteiden ja työvälineiden käyttöön liittyvät työturvallisuusriskit ja käyttölupasiat (perehdytys, käyttölupakoulutus tms.)	tunnistaa laitteiden ja työvälineiden käyttöön liittyvät rajoitukset, työturvallisuusriskit ja käyttölupasiat (perehdytys, käyttölupakoulutus tms.)
	työskentelee pääsääntöisesti ergonomisesti oikein vaihtelevissa työolosuhteissa	työskentelee ergonomisesti oikein vaihtelevissa työolosuhteissa	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaa huomioon työergonomian myös vaihtelevissa työolosuhteissa
	noudattaa työturvallisuusohjeita	perustelee toimintaansa työturvallisuusohjeiden mukaisesti	perustelee toimintaansa työturvallisuusohjeiden mukaisesti opastaa työturvallisuusohjeiden noudattamisessa myös muita

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa välineiden huoltotyössä toimimisessa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa välinehuoltokeskuksen tai välineiden huollon palveluyksikön tavallisimmissa pesu- ja desinfektioitehtävissä välineiden huoltoa tuottavissa erilaisissa työpaikoissa. **Osaaminen osoitetaan havainnollistamalla välinehuollon yhden asiakasyksikön perusvälineiden välineiden huoltoprosessi ko. asiakasyksikön näkökulmasta. Havainnollistamisen tulee sisältää välineiden 1) käyttötarkoitus, 2) kuljetus, 3) puhdistus- ja desinfektioimenetelmät, 3)**

kuivaus-, tarkistus-, huolto- ja kokoamiskäytänteet, 4) pakkaaminen, 5) sterilointi tai sterilointiin kuljetus ja 6) varastointi niiden puhtaustasovaatimusten mukaisesti. Kielitaitovaatimukset osoitetaan toimimalla välineiden huoltoon liittyvissä työtehtävissä vieraalla kielellä tai referoimalla tai hyödyntämällä muuten välineiden huoltotyöhön liittyviä vieraskielisiä julkaisuja.

Perustellusta syystä opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamisensa myös simuloidusti.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.1.3 Välineiden puhdistaminen ja desinfektio

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella työtään ja toimia puhdistamis- ja desinfektiopalveluja tuottavassa ympäristössä
- käyttää pesu- ja desinfektiokäsitteitä
- noudattaa puhdistamis- ja desinfektio-tilojen puhtausalue- ja hygieniakäytäntöjä
- toimia puhdistamisen ja desinfektion palvelutilanteissa
- ennaltaehkäistä mikrobikontaminaatioita välineiden kuljetuksessa, vastaanottamisessa ja käsittelyssä
- käsitellä ja vastaanottaa välineitä
- puhdistaa ja desinfioida välineitä koneellisesti
- puhdistaa ja desinfioida välineitä käsin
- noudattaa työssään pesu- ja desinfiointiohjeita sekä valmistajan välineille antamia huolto-ohjeita
- kontrolloida, testata ja valvoa pesu- ja desinfektioprosessia sekä sen laatua
- noudattaa kestävä kehityksen periaatteita
- noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliturvallisuusohjeita
- edistää henkilökohtaista terveyttä ja työhyvinvointia
- ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittämisestään
- opastaa ja ohjata puhdistamiseen ja desinfektioon liittyvissä asioissa
- arvioida omaa toimintaansa.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Pesu- ja desinfektioprosessin suunnitleminen ja toteuttaminen	suunnittelee työnsä ja toimii itsenäisesti pesu- ja desinfektio-tilanteissa noudattaa toiminalle asetettuja puhtausalue- ja hygieniakäytäntöjä	suunnittelee työnsä ja toimii itsenäisesti pesu- ja desinfektio-tilanteissa noudattaa toiminnalle asetettuja puhtausalue- ja hygieniakäytäntöjä etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	suunnittelee työnsä ja toimii itsenäisesti pesu- ja desinfektio-tilanteissa noudattaa toiminnalle asetettuja puhtausalue- ja hygieniakäytäntöjä etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen eri toimintaympäristöissä perustelee omaa toimintaansa osana infektioiden torjuntatyötä (vrt. mikrobikontaminaatio ketjun katkaisun näkökulma)
	ottaa vastaan eri asiakasyksiköistä tulevia välineitä sekä toimii niiden käsittelyssä välineiden huollon ja valmistajan ohjeiden mukaisesti tarvitsee välineiden valmistajan ohjeiden tulkinnan osalta ajoittain ohjausta ja	ottaa itsenäisesti vastaan eri asiakasyksiköistä tulevia välineitä sekä toimii niiden käsittelyssä välineiden huollon ja valmistajan ohjeiden mukaisesti ottaa työssään huomioon asiakasyksikön pesu- ja	ottaa vastaan järjestelmällisesti ja sujuvasti eri asiakasyksiköistä tulevia välineitä sekä toimii niiden käsittelyssä välineiden huollon ja valmistajan ohjeiden mukaisesti perustelee toimintaansa asiakasyksikön pesu- ja

	tukea	desinfektiomenetelmät	desinfektiomenetelmien mukaisesti tekee työnsä ottaen huomioon välineiden huoltoprosessin seuraavan työvaiheen sekä koko tuotantoprosessin
	huolehtii välineiden kuljetuksesta ja vastaanottamisesta pesu ja desinfektioprosessiin välineen huoltotarpeen mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea välineistön kuljetustapoihin ja aikatauluihin liittyen	huolehtii välineiden kuljetuksesta ja vastaanottamisesta pesu ja desinfektioprosessiin välineen huoltotarpeen mukaisesti	huolehtii välineen huoltotarpeen mukaisesti välineiden kuljetuksesta ja vastaanottamisesta pesu ja desinfektioprosessiin ottaa huomioon välineistön huollon tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksen
	valitsee välineille soveltuvan oikean puhdistus- ja desinfektiomenetelmän ottaa huomioon tartunnan aiheuttajan sekä puhtausluokat kirjaa tai rekisteröi pesu- ja desinfektioon tulleet välineet työpaikan ohjeiden mukaisesti tarvitsee ajoittain	valitsee välineille soveltuvan oikean puhdistus- ja desinfektiomenetelmän ottaa huomioon tartunnan aiheuttajan sekä puhtausluokat kirjaa tai rekisteröi pesu- ja desinfektioon tulleet välineet työpaikan ohjeiden mukaisesti perustelee kirjaamisen	valitsee välineille soveltuvan oikean puhdistus- ja desinfektiomenetelmän perustelee valitsemansa desinfektiomenetelmän vaikutuksen mikrobien tartuntaketjun katkaisemisessa kirjaa ja rekisteröi vastuullisesti pesu- ja desinfektioon tulleet välineet annettujen ohjeiden mukaisesti

	ohjausta ja tukea	tai rekisteröitymisen merkityksen välineistön jäljitettävyyteen	hyödyntää työssään tietoa välineistön rekisteröinnin merkityksestä niiden jäljitettävyyteen, työyksiköissä, missä käytetään tuotannon ohjausjärjestelmää
	seuraa pesu- ja desinfektioprosessin etenemistä fysikaalisista mittareista ja pesuaineen kulutuksesta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	seuraa itsenäisesti pesu- ja desinfektioprosessia fysikaalisista mittareista ja pesuaineen kulutuksesta valvoo pesuprosessia hyödyntäen tietoa huoltoprosessin etenemisestä, työohjeiden noudattamisesta, veden laadun tarkkailusta, kemikaalien kulutuksen tarkkailusta, laitteiden toiminnasta ja validoinnista etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin	seuraa ja valvoo itsenäisesti pesu- ja desinfektioprosessia ottaa huomioon prosessin suunnittelussa työvaiheiden järjestyksen etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen tulkitsee laitteiden fysikaalisia mittareita puuttuu aktiivisesti havaitsemiinsa epäkohtiin ja tiedottaa niistä
	tallettaa puhdistamisessa ja desinfektiossa syntyneet dokumentit	tallettaa puhdistamisessa ja desinfektiossa syntyneet dokumentit	tallettaa puhdistamisessa ja desinfektiossa syntyneet dokumentit

		käyttää dokumentteja tarvittaessa toiminnan perustelun apuna	hyödyntää dokumentaatiota oman työnsä ja toimintaympäristön arvioinnissa ja kehittämisessä
Laadukas toiminta	toimii välineiden pesu- ja desinfektioyössä välinehuollon infektioiden torjuntatyön vastuun ja velvollisuuden mukaisesti	toimii välineiden pesu- ja desinfektioyössä välinehuollon infektioiden torjuntatyön vastuun ja velvollisuuden mukaisesti perustelee toimintansa vaikutusta hyvään asiakaspalveluun tai potilashoittoon	perustelee välineiden pesu- ja desinfektioyötä välineiden huollon infektioiden torjuntatyöhön liittyvillä vastuu- ja velvollisuusasioilla, asiakaspalvelun tai potilaan hyvän hoidon toteutumisella sekä välineiden huollon asiantuntijuudella
	noudattaa työssään työyhteisössä käytettäviä pesu- ja desinfektiolaatuvaatimuksia, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	noudattaa työssään työyhteisössä käytettäviä pesu- ja desinfektiolaatuvaatimuksia	perustelee toimintaansa työyhteisössä käytettävillä pesu- ja desinfektiolaatuvaatimuksilla asettaa työlleen realistisia laatutavoitteita

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Puhdistaminen ja desinfektio	pesee ja desinfektioi esikäsitlemättömiä ja/ tai esikäsiteltyjä välineitä	pesee ja desinfektioi esikäsitlemättömiä ja/ tai esikäsiteltyjä välineitä itsenäisesti, suunnitelmallisesti ja	suunnittelee huolella esikäsitlemättömien ja/ tai esikäsiteltyjen välineiden pesun ja

	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea suunnitelmallisessa tai joutuisassa toiminnassa	joutuisan tehokkaasti	desinfektoinnin toteuttaa työn joutuisan tehokkaasti ottaa huomioon ajan ja muut käytettävissä olevat resurssit
	lajittelee tutut välineet puhdistukseen ja desinfektioon puhdistaa välineiden kuljetusvälineet ja desinfektoi ne niille soveltuvien menetelmin joko käsin tai koneellisesti tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	lajittelee itsenäisesti välineet puhdistukseen ja desinfektioon puhdistaa välineiden kuljetusvälineet ja desinfektoi ne niille soveltuvien menetelmin joko käsin tai koneellisesti	lajittelee itsenäisesti välineet puhdistukseen ja desinfektioon perustelee tekemänsä ratkaisut välineiden materiaalin huollettavuuden mukaisesti puhdistaa huolellisesti välineiden kuljetusvälineet ja desinfektoi ne niille soveltuvien menetelmin joko käsin tai koneellisesti
	purkaa välineet valmistajan ohjeiden ja/tai välineiden huollon työohjeiden mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	purkaa itsenäisesti välineet valmistajan ohjeiden ja/tai välineiden huollon työohjeiden mukaisesti	purkaa itsenäisesti ja varovaisesti käsitellen välineet huolellisesti valmistajan ohjeita ja/tai välineiden huollon työohjeita noudattaen ottaa kantaa välineiden huollettavuuteen, niiden hyvän pesu- ja desinfektiolopputulokse

			n aikaansaamiseksi
	lajittelee ja asettelee välineet tuttuihin pesukoreihin tai pesutelineisiin siten, että puhdistustulos on hyväksyttävä	lajittelee ja asettelee itsenäisesti välineet pesukoreihin tai pesutelineisiin siten, että puhdistustulos on hyväksyttävä tarvitsee ajoittain ohjausta muuttuvissa työympäristöissä havainnoi ja tiedottaa havaitsemistaan pesu- ja desinfektiolaatupoikkeamista	lajittelee ja asettelee huolellisesti välineet pesukoreihin tai pesutelineisiin työympäristöstä riippumatta siten, että puhdistustulos on hyväksyttävä puuttuu aktiivisesti havaitsemiinsa pesu- ja desinfektiolaatupoikkeamiin ja tiedottaa näistä eteenpäin esittää parannus- ja kehittämis ehdotuksia laatupoikkeamien välttämiseksi
	valitsee käyttötarkoitukseen soveltuvan pesu- ja desinfektioaineen annostelee pesu- ja desinfektioaineen annettujen ohjeiden mukaisesti	valitsee käyttötarkoitukseen soveltuvan pesu- ja desinfektioaineen annostelee itsenäisesti pesu- ja desinfektioaineen niiden käyttöohjeiden mukaisesti	valitsee huolella ja perustellusti käyttötarkoitukseen soveltuvan pesu- ja desinfektioaineen annostelee itsenäisesti pesu- ja desinfektioaineen niiden käyttöohjeiden mukaisesti vaihtaa tarvittaessa perustellusti pesu- ja desinfektioaineen ohjaa tarvittaessa myös

			muuta pesu- ja desinfektioainevalintoihin liittyen
	puhdistaa ja desinfektoi käsin lämpödesinfektiota kestämättömät välineet tarkistaa puhdistustuloksen tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	puhdistaa ja desinfektoi käsin lämpödesinfektiota kestämättömät välineet tarkistaa puhdistustuloksen kuivaa ja desinfektoi välineen	puhdistaa ja desinfektoi itsenäisesti lämpödesinfektiota kestämättömät välineet käsin tarkistaa puhdistustuloksen opastaa tarvittaessa myös toisia käsin pesun ja desinfektion työmenetelmissä
Puhdistus- ja desinfektiolaitteiden sekä työvälineiden valinta ja käyttö	valitsee välineille soveltuvan pesu- ja desinfektio laitteen, pesutelineet, adapterit jne. tarkistaa laitteen toimintavalmiuden ennen sen käyttöönottoa tarvitsee ajoittain tukea ja ohjausta	valitsee omatoimisesti välineille soveltuvan pesu- ja desinfektio laitteen, pesutelineet, adapterit jne. tarkistaa laitteen toimintavalmiuden ennen sen käyttöönottoa	valitsee perustellusti eri välineille soveltuvan pesu- ja desinfektio laitteen, pesutelineet, adapterit jne. välineiden huollettavuuden sekä pesu- ja desinfektio lopputuloksen näkökulmista tarkistaa huolellisesti laitteiden toimintavalmiuden ennen niiden käyttöönottoa puutuu pesu- ja desinfektio tuloksen laatu poikkeamiin vaikuttaviin työtapoihin esim. välineiden

			sijoittelu laitteisiin, pesukorien soveltuvuus tms.
käyttää työssään välineille soveltuvia pesu- ja desinfektio-ohjelmia	käyttää työssään välineille soveltuvia pesu- ja desinfektio-ohjelmia	valitsee välineille soveltuvan pesu- ja desinfektio-ohjelman	
tarkkailee pesu- ja desinfektiolaitteen toimintaa	tarkkailee pesu- ja desinfektiolaitteen toimintaa	tarkkailee pesu- ja desinfektiolaitteen toimintaa	
hoitaa itsenäisesti pesu- ja desinfektiolaitteiden vaatimat päivittäiset huoltotoimenpiteet	hoitaa itsenäisesti pesu- ja desinfektiolaitteiden vaatimat päivittäiset huoltotoimenpiteet	havainnoi ja tiedottaa laitteen toimintahäiriöistä	
	havainnoi ja tiedottaa pesu- ja desinfektiolaitteen toimintahäiriöistä	huoltaa laitteiden vaatimat päivittäiset huoltotoimenpiteet ja tavalliset ongelmatilanteet	
tarkkailee pesu- ja desinfektioaineiden kulutusta ja kirjaa menekin	tarkkailee pesu- ja desinfektioaineiden kulutusta ja kirjaa menekin	huolehtii vastuullisesti pesu- ja desinfektioaineiden kulutuksen seurannasta ja veden käsittelyjärjestelmien toiminnasta	
hyödyntää työssään tietoa veden käsittelyn vaikutuksesta pesu- ja desinfektioprosessiin	arvioi koneen kulutusta		
	hyödyntää työssään tietoa veden käsittelyn vaikutuksesta pesu- ja desinfektioprosessiin sekä menetelmistä, millä veden ominaisuuksia käsitellään	arvioi ja perustelee pesu- ja desinfektioprosessin laatua ja laatu poikkeamia pesu- ja desinfektioaineiden kulutuksen ja vedenkäsittelyjärjestelmän toimivuuden	

			perusteella
	tunnistaa pesu- ja desinfektiolaitteiden hälytykset ja niiden syyt	tunnistaa pesu- ja desinfektiolaitteiden hälytykset ja niiden syyt	tunnistaa pesu- ja desinfektiolaitteiden hälytykset ja niiden syyt
	tarkkailee laitteiden toimintaa	tarkkailee laitteiden toimintaa	tulkitsee pesu- ja desinfektiolaitteiden tuottamaa informaatiota
		tulkitsee pesu- ja desinfektiolaitteiden tuottamaa informaatiota	tunnistaa ja raportoi laitteiden huoltotarpeen
			tekee tarvittavat toimenpiteet laitteen toimintakunnon tarkistamiseksi
Taipuisien tähystimien käsittely ja huolto	tarkistaa tähystimen pesu- ja desinfektiokoneen toimintavalmiuden	tarkistaa itsenäisesti tähystimen pesu- ja desinfektiokoneen toimintavalmiuden	tarkistaa huolellisesti erilaisten tähystimien pesu- ja desinfektiokoneiden toimintavalmiuden
	esikäsittelee tarvittaessa konepesuun menevän tähystimen ennen konepesua	esikäsittelee itsenäisesti tarvittaessa konepesuun menevän tähystimen ennen konepesua	esikäsittelee tarvittaessa konepesuun menevän tähystimen huolella ja vastuullisesti ennen konepesua
	asettelee tähystimen ja sen oheislaitteet pesu- ja desinfektiokoneeseen ja pesutelineisiin siten, että pesu- ja desinfektiolopputulos on hyvä	asettelee tähystimen ja sen oheislaitteet pesu- ja desinfektiokoneeseen ja pesutelineisiin siten, että pesu- ja desinfektiolopputulos on hyvä	perustelee, mikä merkitys on tähystimen ja sen oheislaitteiden esikäsitteilyllä ja niiden huolellisella asettamisella desinfektiokoneeseen hyvän pesu- ja desinfektiolopputulokse
	käsittelee tähystimiä	käsittelee tähystimiä	

	varoen	varoen	n saavuttamisessa
	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea		käsittelee tähystimiä varoen
	asettelee tähystimen ja siihen liittyvät oheislaitteet pesutelineisiin	asettelee tähystimen ja siihen liittyvät oheislaitteet itsenäisesti pesutelineisiin	asettelee tähystimen ja siihen liittyvät oheislaitteet itsenäisesti ja huolellisesti pesutelineisiin
	noudattaa työohjeita	noudattaa työohjeita	perustelee toimintaansa työohjeiden mukaisesti
	seuraa pesu- ja desinfektioprosessin etenemistä	tulkitsen laitteen ja pesuprosessin etenemistä hyödyntäen laitteen fysikaalisia mittareita	seuraa ja perustelee pesu- ja desinfektioprosessin etenemistä tulkiten laitteen fysikaalisia mittareita
	tulkitsen laitteen fysikaalisia mittareita		
	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea		raportoii vastuullisesti havainnoistaan
	ottaa vastaan käsin puhdistettavan tähystimen ja esipuhdistaa sen tutkimushuoneessa tai välinehuollon huoltohuoneessa	ottaa vastaan käsin puhdistettavan tähystimen ja esipuhdistaa sen tutkimushuoneessa tai välinehuollon huoltohuoneessa	suunnittelee käsin puhdistettavan tähystimen työprosessin ja varaa tarvittavat välineet tähystimen kuljetusta ja esipuhdistusta varten
	huolehtii tähystimen varovaisesta käsittelystä, siirtelystä ja kuljetuksesta	huolehtii tähystimen varovaisesta käsittelystä, siirtelystä ja kuljetuksesta	huolehtii tähystimen varovaisesta käsittelystä, siirtelystä ja kuljetuksesta

		perustelee toimintaansa ja työvaiheittain	etenee työvaiheesta toiseen suunnitelmallisesti ja perustellusti
	toteuttaa käsin puhdistettavan tähystimen vuototestin valitsee tähystimelle ohjeiden mukaisen huoltotavan tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	toteuttaa käsin puhdistettavan tähystimen vuototestin valitsee tähystimelle ohjeiden mukaisen huoltotavan	varaa ja tarkistaa huolellisesti välineet ja laitteet käsin puhdistettavan tähystimen vuototestausta sekä pesua varten pesee tähystimen manuaalisesti tai koneellisesti noudattaen huolto-ohjeita etenee suunnitelmallisesti työvaiheesta toiseen
	tarkistaa tähystimen pesutuloksen huolehtii tähystimen kuivauksesta ja säilyttämisestä kuivaus- ja säilytysjärjestelmän mukaisesti tarvitsee ajoittain tukea ja ohjausta	tarkistaa tähystimen pesutuloksen huolehtii tähystimen kuivauksesta ja säilyttämisestä kuivaus- ja säilytysjärjestelmän mukaisesti perustelee toimintaansa työ- ja toimintaohjeilla	tarkistaa tähystimen pesutuloksen kuivaa perusteltuja menetelmiä hyödyntäen tähystimen ja huolehtii tähystimen säilyttämisestä kuivaus- ja säilytysjärjestelmän mukaisesti ohjaa asioita työyksikön työ- ja toimintaohjeiden mukaisesti myös muille toimijoille

Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	toimii ekologisen ja ekonominen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti pesu- ja desinfektiokoneiden käytössä	toimii ekologisen ja ekonominen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti pesu- ja desinfektiokoneiden käytössä ottaa huomioon energiataloudelliset ratkaisut	toimii ekologisen ja ekonominen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti pesu- ja desinfektiokoneiden käytössä ottaa huomioon energiataloudelliset ratkaisut perustelee toimintaansa kestävää kehitystä ohjaavilla toimintaperiaatteilla
	käsittelee välineitä huolto-ohjeiden mukaisesti siten, etteivät ne vahingoitu	tunnistaa erityiskäsittelyä vaativat välineet käsittelee välineitä huolto-ohjeiden mukaisesti siten, etteivät välineet vahingoitu	käsittelee huolella ja varoen erityiskäsittelyä vaativia välineitä noudattaa huolto-ohjeita perustelee toimintaansa kustannustehokkaan ja tuloksellisen toiminnan näkökulmista
	käsittelee ja hävittää kemikaaleja sekä lajittelee ja hävittää työssään syntyviä jätteitä työpaikan jätteidenkäsittelyohjeiden mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	käsittelee ja hävittää kemikaaleja sekä lajittelee ja hävittää työssään syntyviä jätteitä työpaikan jätteidenkäsittelyohjeiden mukaisesti	käsittelee ja hävittää kemikaaleja sekä lajittelee ja hävittää työssään syntyviä jätteitä työpaikan jätteidenkäsittelyohjeiden mukaisesti arvioi jätteiden aiheuttamia riskejä

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Pesu- ja desinfektioprosessin tiedonhallinta ja tiedon soveltaminen	noudattaa työssään säädöksiä, määräyksiä, suosituksia sekä valmistajan ja työpaikan ohjeita puhdistamisessa ja desinfektiossa	hankkii ja käyttää aktiivisesti tietoa pesu- ja desinfektioprosessia ohjaavista säädöksistä, määräyksistä, suosituksista sekä valmistajan ja työpaikan ohjeista	perustelee työhönsä liittyviä ratkaisuja pesu- ja desinfektioprosessia ohjaavilla säädöksillä, määräyksillä, suosituksilla sekä valmistajan ja työpaikan ohjeilla
	käyttää puhdistamisen ja desinfektion käsitteitä oikein	käyttää puhdistamisen ja desinfektion käsitteitä oikein hankkii tietoa luotettavista lähteistä	perustelee puhdistamisen ja desinfektion toimintaympäristöön liittyviä valintoja, toimintatapoja ja ratkaisuja käyttää oikeita ammatillisia käsitteitä ja tietolähteitä
	noudattaa työssään tietoa pesun ja desinfektion laatuvaatimuksista pesutuloksen ja työtiloille asetettujen vaatimusten osalta	noudattaa työssään tietoa pesun ja desinfektion laatuvaatimuksista pesutuloksen ja työtiloille asetettujen vaatimusten osalta perustelee toimintaansa infektioiden torjuntaan liittyvillä ratkaisuilla	perustelee toimintaansa pesun ja desinfektion lopputuloksen ja työtiloille asetettujen laatuvaatimusten näkökulmista perustelee pesua ja desinfektiota mikrobiologiaan ja infektioiden torjuntaan liittyvillä ratkaisuilla ottaen huomioon koko työprosessin

	selviytyy auttavasti yhdellä vieraalla kielellä välineiden huollon pesu- ja desinfektioprosessin vuorovaikutustilanteissa	selviytyy välineiden huollon pesu- ja desinfektioprosessin vuorovaikutustilanteissa yhdellä vieraalla kielellä	toimii joustavasti yhdellä vieraalla kielellä välineiden huollon pesu- ja desinfektioprosessin vuorovaikutustilanteissa
	noudattaa pesu- ja desinfektioaineiden käyttöturvallisuustiedotteiden ohjeita aineiden säilytyksessä ja käytössä	noudattaa pesu- ja desinfektioaineiden käyttöturvallisuustiedotteiden ohjeita aineiden säilytyksessä ja käytössä puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin	säilyttää ja käyttää työyksikön pesu- ja desinfektioaineita niiden käyttöturvallisuustiedotteiden mukaisesti perustelee valintojaan puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin ja tuo esille rakentavia kehitysehdotuksia

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehitymisestään ottaa vastaan palautetta ja korjaa sen mukaan toimintaansa hankkii alan tietoutta	arvioi omaa työtään ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehitymisestään ottaa palautetta vastaan muuttaa toimintaansa saadun palautteen	arvioi omaa työtään ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehitymisestään pyytää aktiivisesti palautetta suhtautuu rakentavasti

		myötä hankkii alan tietoutta luotettavista tietolähteistä	ja joustavasti saamaansa palautteeseen korjaa aktiivisesti toimintaansa saadun palautteen ja tilanteen vaatimalla tavalla perustelee ratkaisujaan luotettavalla alan tietoudella
	tekee annetut tehtävät arvioi oman toimintansa tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	työskentelee itsenäisesti ja suunnitelmallisesti arvioi omia työn tekemiseen liittyviä vahvuuksiaan sekä kehittämistarpeitaan	suunnittelee toimintaansa asettaa asioita tärkeysjärjestykseen tekee itsenäisesti ja sujuvasti työtehtävät arvioi omia työn tekemiseen keskeisesti liittyviä vahvuuksiaan sekä kehittämistarpeitaan
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti työyhteisön jäsenenä työyhteisön sääntöjen mukaan	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti työyhteisön jäsenenä työyhteisön sääntöjen mukaan myös muuttuvissa tilanteissa	toimii yhteistyökykyisesti, vastuullisesti ja asiakaskeskeisesti työyhteisössä sekä moniammatillisessa vuorovaikutustilanteissa ja työyhteisön sääntöjen mukaan

			toiminta on luotettavaa, turvallista ja tasapuolista
	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä
Ammattietiikka	toimii välineiden huoltotyötä ohjaavien arvojen ja periaatteiden mukaisesti pesu- ja desinfektioitehtävien asiakaspalvelu- ja yhteistyötilanteissa suoriutuu tehtävistä sovituksessa aikataulussa	toimii ammattieettisesti välineiden huollon pesu- ja desinfektioitehtävien palvelutilanteissa noudattaen annettuja eettisiä ohjeita, sopimuksia ja säädöksiä sekä aikatauluja toimii vastuullisesti hyvän pesu- ja desinfektiotuloksen saavuttamiseksi	perustelee ratkaisunsa välineiden huollon arvojen, aikataulutuksen, tavoitteiden, eettisten ohjeiden, sopimusten ja säädösten mukaisesti myös vaihtelevissa pesu- ja desinfektioitehtävissä toimii vastuullisesti ja luotettavasti hyvän pesu- ja desinfektiotuloksen ja työprosessin toimivuuden saavuttamiseksi
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii aseptisen työjärjestyksen ja hygieniakäytänteiden mukaisesti pesu- ja desinfektioprosessissa noudattaa eritetahradesinfektioon, käsihygieniaan, pukeutumiseen, suojainten käyttämiseen	vastaa omalta osaltaan aseptisen työjärjestyksen ja hygieniakäytänteiden mukaisten toimintojen noudattamisesta pesu- ja desinfektioprosessissa perustelee toimintaansa infektioiden torjunnan	perustelee pesu- ja desinfektioprosessissa tekemiään ratkaisuja infektioiden torjuntatyötä ja potilasturvallisuutta edistävästi toimii hyvän aseptiikan ja hygieniakäytänteiden

	ja riisumiseen liittyviä oikeita toimintaperiaatteita	ja potilasturvallisuuden näkökulmista ottaen huomioon eritetahradesinfektion, pistotapaturmien ennaltaehkäisyyn, käsihygienian, pukeutumisen, itsensä roiskeilta suojaamisen ja suojainten käyttämisen	mukaisesti ohjaa myös muita toimijoita eritetahradesinfektioon, pistotapaturmien ennaltaehkäisyyn, käsihygieniaan, pukeutumiseen, itsensä roiskeilta suojaamiseen ja suojainten käyttämiseen
	työskentelee niin, ettei toimintaympäristö kontaminoidu	työskentelee itsenäisesti niin, ettei toimintaympäristö kontaminoidu perustelee toimintaansa	työskentelee omatoimisesti niin, ettei toimintaympäristö kontaminoidu huolehtii ennakoivasti ja oma-aloitteisesti työympäristön puhtaudesta ja siisteydestä
	työskentelee pääsääntöisesti ergonomisesti oikein ja noudattaa pesu- ja desinfektiotyöprosessin aikana ergonomiaoheita käyttää oikein apuvälineitä tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	työskentelee ergonomisesti oikein ja noudattaa pesu- ja desinfektiotyöprosessin aikana ergonomiaoheita säättää työpisteensä mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein käyttää apuvälineitä taakkojen nostossa ja siirrossa	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ja noudattaa pesu- ja desinfektiotyöprosessin aikana ergonomiaoheita säättää työpisteensä aina mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein käyttää esimerkillisesti apuvälineitä taakkojen

			nostoissa ja siirroissa
	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita
	tiedostaa työskentelyyn liittyviä vaaratekijöitä	havaitsee ja ilmoittaa mahdollisista työturvallisuuden vaaroista	havaitsee ja arvioi työhön liittyviä vaaroja sekä raportoi niistä eteenpäin
	toimii ohjeiden mukaisesti tapaturman sattuessa	toimii ohjeiden mukaisesti tapaturman sattuessa	toimii ohjeiden mukaisesti tapaturman sattuessa
	hälyttää tarvittaessa apua	hälyttää tarvittaessa apua ja antaa hätäensiapua	hälyttää tarvittaessa apua toimii oikein tavallisimmissa sairaus- ja tapaturmatilanteissa

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa välineiden puhdistamisessa ja desinfektiossa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa toimimalla pesu- ja desinfektiopalveluprosessissa välineiden huoltoa tarjoavissa työpaikoissa. Hän puhdistaa ja **desinfektoi** erilaisia ja eri materiaaleista valmistettuja välineitä käsin sekä koneellisesti. Taipuisan tähystimen huollon osalta osaaminen osoitetaan huoltamalla tähystin joko käsin **tai** koneellisesti tai havainnollistamalla välinehuoltotyötä tuottavissa työpaikoissa.

Perustellusta syystä opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamisensa myös simuloidusti.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.1.4 Välineiden kuivaus, tarkistus, huolto, kokoaminen ja pakkaaminen

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- **suunnitella työtään ja** toimia ympäristössä, missä tuotetaan välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkauspalveluja
- käyttää välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkauspalvelujen käsitteitä suomeksi tai ruotsiksi sekä yhdellä vieraalla kielellä
- noudattaa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkauspalvelujen puhtausalue- ja hygieniakäytäntöjä
- toimia välineiden vastaanotto-, kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- sekä pakkauspalvelujen palvelutilanteissa
- kuivata, tarkistaa, huoltaa, koota ja pakata välineitä
- noudattaa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- sekä pakkauspalvelujen ja valmistajan ohjeita
- valita välineistölle pakkausjärjestelmän mukaisen pakkausmateriaalin ja -menetelmän sekä pakata ja sulkea pakkaukset
- sulkea pakkausjärjestelmät ja käyttää kuumasaumajaa
- tunnistaa erilaiset pakkausjärjestelmien merkintätavat ja merkitä pakkausjärjestelmät standardien ja toimintaohjeiden mukaisesti
- lajitella ja toimittaa välinepakkaukset sterilointia ja jakelua varten
- arvioida välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkauspalvelujen laatua
- toimia kestävän kehityksen mukaisesti
- noudattaa työturvallisuusohjeita
- edistää henkilökohtaista terveyttä ja työhyvinvointia
- opastaa ja ohjata välineiden kuivaukseen, tarkistukseen, huoltoon, kokoamiseen ja pakkaamiseen liittyvissä asioissa
- arvioida omaa toimintaansa.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu ja välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis-, pakkaus- ja sulkemisprosessissa	toimii suunnitelmallisesti tutuissa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis-,	toimii suunnitelmallisesti välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis-, pakkaus - ja	toimii suunnitelmallisesti välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis-, pakkaus - ja

toimiminen	pakkaus - ja sulkemisprosesseissa noudattaa toiminnalle asetettuja puhtausalue- ja hygieniakäytänteitä	sulkemisprosesseissa noudattaa toiminnalle asetettuja puhtausalue- ja hygieniakäytänteitä etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	sulkemisprosesseissa noudattaa toiminnalle asetettuja puhtausalue- ja hygieniakäytänteitä etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen perustelee omaa toimintaansa osana infektioiden torjuntatyötä ja turvallista potilashoitoa
	ottaa vastaan välineitä tarkistaa välineiden nimikkeet, moitteettomuuden ja lukumäärän vastaavuuden puhdistamis- ja desinfektioprosessissa ilmoitettuun huoltotilaukseen tai asiakkaan tilaukseen tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	ottaa vastaan välineitä tarkistaa välineiden nimikkeet, moitteettomuuden ja lukumäärän vastaavuuden puhdistamis- ja desinfektioprosessissa ilmoitettuun huoltotilaukseen tai asiakkaan tilaukseen	ottaa itsenäisesti vastaan välineitä tarkistaa huolellisesti välineiden nimikkeet, moitteettomuuden ja lukumäärän vastaavuuden puhdistamis- ja desinfektioprosessissa ilmoitettuun huoltotilaukseen tai asiakkaan tilaukseen ottaa huomioon työtehtävän tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksen sekä huoltoprosessin seuraavan työvaiheen

	kirjaa käyttäen tietotekniikkaa tai muuta dokumentointijärjestelmää noudattaa kirjaamisessa työpaikan ohjeita	kirjaa käyttäen tietotekniikkaa tai muuta dokumentointijärjestelmää noudattaa kirjaamisessa työpaikan ohjeita perustelee työtänsä kirjaamisen merkityksellä välineiden jäljitettävyyteen	kirjaa vastuullisesti välineet työpaikan ohjeiden mukaisesti käyttäen tietotekniikkaa tai muuta dokumentointijärjestelmää perustelee työtänsä kirjaamisen merkityksellä välineiden jäljitettävyyteen toimii vastuullisesti tilanteissa, missä välineet ovat unohtuneet kirjata kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkauspalveluprosessien
	tarvitsee työvaiheiden etenemisessä ajoittain ohjausta ja tukea	suunnittelee työn ohjeiden avulla etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	suunnittelee itsenäisesti työn etenee sujuvasti työvaiheissa ottaa huomioon työvaiheiden järjestyksen ja työhön liittyvän raportoinnin

Laadukas toiminta	hyödyntää työssään tietoa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis-, pakkaus- ja sulkemisprosessin laatuvaatimuksista	hyödyntää työssään tietoa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis-, pakkaus- ja sulkemisprosessin laatuvaatimuksista	perustelee työtään välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis-, pakkaus- ja sulkemisprosessin laatuvaatimuksilla sekä laitteiden validoinnilla
	huolehtii laitteiden validoinnista	huolehtii laitteiden validoinnista	toimii tavoitteellisesti ja tuloksellisesti
	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	toimii tavoitteellisesti ja tuloksellisesti	kehittää omia ja työympäristön toimintatapoja

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto- ja kokoamiskäytänteiden sekä pakkausjärjestelmien hallinta	noudattaa välineiden kuivaus-, tarkistus-, kokoamis- ja huoltokäytänteitä sekä pakkausjärjestelmää tarvitsee ajoittain ohjausta toiminnan suunnitelmallisuudessa tai joutuisuudessa	noudattaa välineiden kuivaus-, tarkistus-, kokoamis- ja huoltokäytänteitä sekä pakkausjärjestelmää toimien suunnitelmallisesti ja joutuisan tehokkaasti.	toteuttaa suunnitelmallisesti sekä joutuisan tehokkaasti välineiden kuivaus-, tarkistus-, kokoamis- ja huoltokäytänteitä sekä pakkausjärjestelmää ottaa huomioon ajan ja muut käytettävissä olevat resurssit

	vastaanottaa pakattavia välineitä niiden pakkausjärjestelmien mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	ottaa vastaan pakattavia välineitä niiden pakkausjärjestelmien mukaisesti perustelee kuivauksen merkityksen infektioiden torjunnan näkökulmasta	vastaanottaa ja lajittelee välineitä niiden pakkausjärjestelmien mukaisesti perustelee toimintaansa kuivaamisen ja pakkaamisen laatuvaatimusten mukaisesti
	kuivaa välineitä niille soveltuvilla kuivausmenetelmillä (koneellinen kuivaus, kuivauskaappi, kuivaustunneli tai käsin kuivaus paineilmalla) valitsee välineille soveltuvan kuivauslaitteen käyttää laitetta tietäen laitteen toimintaperiaatteet	valitsee perustellusti välineille niille soveltuvan kuivausmenetelmän (koneellinen kuivaus, kuivauskaappi, kuivaustunneli tai käsin kuivaus paineilmalla) valitsee itsenäisesti välineille soveltuvan kuivauslaitteen käyttää laitetta tietäen laitteen toimintaperiaatteet ja tunnista laitteiden toimintahäiriöitä	valitsee perustellusti välineille niille soveltuvan kuivausmenetelmän (koneellinen kuivaus, kuivauskaappi, kuivaustunneli tai käsin kuivaus paineilmalla) valitsee perustellusti eri välineille soveltuvan kuivauslaitteen välineiden huollettavuuden ja vaaditun kuivaustuloksen mukaisesti tarkistaa itsenäisesti laitteiden toimintavalmiuden ennen niiden käyttöönottoa toimii vastuullisesti tilanteissa, missä laitteissa esiintyy toimintahäiriö

			perustelee toimintaansa kuivaustulokselle asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti
	käyttää työalueellaan turvallisesti ja ohjeiden mukaisesti käyttöhyödykkeitä (esim. sähkö, paineilma)	ottaa huomioon käyttöhyödykkeiden (esim. sähkö, paineilma) turvallisen ja ohjeiden mukaisen käytön eri työpisteissä ja työvaiheissa	ottaa huomioon käyttöhyödykkeiden (esim. sähkö, paineilma) turvallisen ja ohjeiden mukaisen käytön eri työpisteissä ja työvaiheissa ohjaa käyttöhyödykkeiden käyttöön liittyvissä asioissa myös muita toimijoita
	tarkistaa puhdistettujen ja desinfektoitujen välineiden pesutuloksen, käyttökunnon sekä mahdolliset pintavauriot palauttaa tarvittaessa likaisen välineen uudelleen puhdistettavaksi tai poistettavaksi tunnistaa vahingoittuneen välineen ja tiedottaa siitä eteenpäin	tarkistaa itsenäisesti puhdistettujen ja desinfektoitujen välineiden pesutuloksen ja mahdolliset pintavauriot palauttaa tarvittaessa likaisen välineen uudelleen puhdistettavaksi tai poistettavaksi tunnistaa vahingoittuneen välineen ja tiedottaa siitä eteenpäin	tarkistaa huolella puhdistettujen ja desinfektoitujen välineiden pesutuloksen ja mahdolliset pintavauriot palauttaa tarvittaessa likaisen välineen uudelleen puhdistettavaksi tai poistettavaksi, jos väline on vahingoittunut perustelee toimintaansa infektioiden torjuntatyön ja laadunvarmistuksen näkökulmista

	tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea		
	kokooa puretun välineen ja peruskorin tai muun välineistön ohjeiden mukaisesti noudattaa välineiden asettelussa käyttäjän kanssa yhdessä sovittua järjestystä tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	kokooa itsenäisesti puretun välineen ja peruskorin tai muun välineistön ohjeiden mukaisesti noudattaa välineiden asettelussa käyttäjän kanssa yhdessä sovittua järjestystä	kokooa puretun välineen ja peruskorin tai muun välineistön ohjeiden mukaisesti noudattaa instrumenttien asettelussa käyttäjän kanssa yhdessä sovittua järjestystä ohjaa tehtäviä myös muille toimijoille
	huolehtii instrumenttien käyttökunnon tarkistamisesta ja öljyamisestä tarkistaa instrumenttien toimintavalmiuden tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	huolehtii itsenäisesti instrumenttien käyttökunnon tarkistamisesta ja öljyamisestä tarkistaa instrumenttien toimintavalmiuden	huolehtii itsenäisesti instrumenttien käyttökunnon tarkistamisesta arvioi instrumentin öljyämisen tarpeen ja valitsee ohjeiden mukaisesti instrumenttiöljyn ja öljyää instrumentin tarkistaa instrumenttien toimintavalmiuden huolehtii välineen tarvitsemasta lisähuollosta (teroitus tms.)
	valitsee joko monikäyttöisen tai	valitsee itsenäisesti joko monikäyttöisen tai	perustelee monikäyttöisen tai

	kertakäyttöisen pakkausjärjestelmän pakkaa välineitä pakkausjärjestelmän ja valmistajan ohjeiden mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta tai tukea	kertakäyttöisen pakkausjärjestelmän pakkaa välineitä pakkausjärjestelmän ja valmistajan ohjeiden mukaisesti	kertakäyttöisen pakkausjärjestelmän valintaa välineelle asetetun puhtaustason ja sterilointimenetelmän mukaisesti pakkaa joutuisan tehokkaasti välineitä pakkausjärjestelmän ja valmistajan ohjeiden mukaisesti ottaa huomioon kertakäyttöisten pakkausmateriaalien varastoinnin ja säilytyksen
	tarkistaa sterilointikontainereiden tai muiden kuljetus- ja säilytyslaatikoiden käyttökunnon sulkee eri pakkausmateriaaleihin pakattuja välineitä hyödyntää työssään tietoa pakkausjärjestelmän vaatimuksista tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tarkistaa itsenäisesti sterilointikontainereiden tai muiden kuljetus- ja säilytyslaatikoiden käyttökunnon sulkee eri pakkausmateriaaleihin pakattuja välineitä hyödyntää työssään tietoa pakkausjärjestelmän vaatimuksista	perustelee toimintaansa sterilointikontainereiden tai muiden kuljetus- ja säilytyslaatikoiden käyttökunnon tarkastamisella valitsee pakkausjärjestelmään soveltuvan indikaattorin ja sulkemismenetelmän perustelee ratkaisunsa pakkausjärjestelmän laatuvaatimusten mukaisesti

	valvoo pakkausten sulkemislaitteiden toimintaa käyttää kuumasaumaajaa pakkausten sulkemiseen tarkistaa kuumasaumaajan toiminnan ja valitsee pakkausmateriaalille soveltuvan lämpötilan	valvoo pakkausten sulkemislaitteiden toimintaa käyttää kuumasaumaajaa pakkausten sulkemiseen tarkistaa kuumasaumaajan toiminnan ja valitsee pakkausmateriaalille soveltuvan lämpötilan ottaa huomioon eri tuotteille ja pakkausmateriaaleille sekä laitteille asetetut laatuvaatimukset	valvoo pakkausten sulkemislaitteiden toimintaa käyttää kuumasaumaajaa pakkausten sulkemiseen tarkistaa kuumasaumaajan toiminnan ja valitsee pakkausmateriaalille soveltuvan lämpötilan tunnistaa kuumasaumaajan toimintahäiriöt siten, että toimittaa laitteen tarvittaessa huoltoon ottaa huomioon eri tuotteille ja pakkausmateriaaleille sekä laitteille asetetut laatuvaatimukset perustelee valintoja asiakasyksikön palvelusopimuksilla ja taloudellisilla vaikutuksilla
	merkitsee pakkaukset vahingoittamatta pakkauksen sisältöä noudattaa	merkitsee pakkaukset vahingoittamatta pakkauksen sisältöä noudattaa	merkitsee pakkaukset vahingoittamatta pakkauksen sisältöä noudattaa

	merkitsemisohjeita huolehtii pakkauksen virheettömyydestä	merkitsemisohjeita pakkausten ohjeellisista säilyvyysajoista huolehtii pakkauksen virheettömyydestä	merkitsemisohjeita perustelee asioita pakkausten laatuvaatimuksilla huolehtii pakkauksen virheettömyydestä
	varmistaa, että tuotteiden pakkausmateriaalit sekä käytettävät tarvikkeet ovat saatavilla ja ne säilytetään oikein	varmistaa, että tuotteiden pakkausmateriaalit ja käytettävät tarvikkeet ovat saatavilla ja ne säilytetään oikein ottaa pakkaamisessa huomioon tuotteiden tärkeimmät käyttökohteet	varmistaa, että tuotteiden pakkausmateriaalit ja käytettävät tarvikkeet ovat saatavilla ja ne säilytetään oikein ottaa pakkaamisessa huomioon tuotteiden tärkeimmät käyttökohteet noudattaa asiakaskohtaisia laatuvaatimuksia
	pakkaa ohjeiden mukaan niin, että tuote on turvallinen ja se voidaan ottaa pakkauksesta aseptisesti, kun pakkaus avataan	ottaa huomioon pakattavien tuotteiden ja pakkausmateriaalin ominaisuudet niin, että pakattu tuote on turvallinen ja se voidaan ottaa pakkauksesta aseptisesti, kun pakkaus avataan	ottaa huomioon pakattavien tuotteiden ja pakkausmateriaalin ominaisuudet niin, että pakattu tuote on turvallinen ja se voidaan ottaa pakkauksesta aseptisesti, kun pakkaus avataan perustelee toimintaansa laatuvaatimusten mukaisesti

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkausprosessin tiedonhallinta ja tiedon soveltaminen	noudattaa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkausohjeita tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	noudattaa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkausohjeita	hankkii aktiivisesti tietoa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkausohjeista perustelee työhönsä liittyviä ratkaisuja välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkausohjeilla, työturvallisuusmääräyksillä ja laatuvaatimuksilla
	noudattaa pakkausmateriaaleista ja niiden indikaattoriluokituksista annettuja säädöksiä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	noudattaa itsenäisesti pakkausmateriaaleista ja niiden indikaattoriluokituksista annettuja säädöksiä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita	perustelee toimintaansa pakkausmateriaaleista ja niiden indikaattoriluokituksista annettujen säädösten, määräysten, suositusten ja ohjeiden sekä laatuvaatimusten mukaisesti
	toimii ohjeiden mukaisesti virheellisten tuotteiden käsittelyssä tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	toimii ohjeiden mukaisesti virheellisten tuotteiden käsittelyssä	perustelee virheellisten tuotteiden käsittelyvalintojaan ja ratkaisujaan hyödyntää eri tietolähteitä

			arvioi kriittisesti hankkimaansa tietoa
	tarvitsee työvaiheissa etenemisessä ajoittaista ohjausta	suunnittelee työn ohjeiden avulla etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	suunnittelee työn itsenäisesti ja työohjeiden mukaisesti etenee sujuvasti eri työvaiheissa ottaa huomioon työvaiheiden järjestyksen
	käyttää välineiden kuivaukseen, tarkistukseen, huoltoon, kokoamiseen ja pakkaamiseen liittyviä käsitteitä oikein suomen tai ruotsin kielellä	käyttää välineiden kuivaukseen, tarkistukseen, huoltoon, kokoamiseen ja pakkaamiseen liittyviä käsitteitä oikein suomen tai ruotsin kielellä	perustelee välineiden kuivaukseen, tarkistukseen, huoltoon, kokoamiseen ja pakkaamiseen liittyviä toimintoja, valintoja ja ratkaisuja käyttää luotettavia tietolähteitä ja oikeita ammatillisia käsitteitä suomen tai ruotsin kielellä
	selviytyy auttavasti yhdellä vieraalla kielellä välineiden kuivaukseen, tarkistukseen, huoltoon, kokoamiseen ja pakkaamiseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa	selviytyy yhdellä vieraalla kielellä välineiden kuivaukseen, tarkistukseen, huoltoon, kokoamiseen ja pakkaamiseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa	toimii joustavasti yhdellä vieraalla kielellä välineiden kuivaukseen, tarkistukseen, huoltoon, kokoamiseen ja pakkaamiseen liittyvissä vuorovaikutustilanteissa

Laadukas toiminta	toimii välineiden huollon vastuun ja velvollisuuden mukaisesti välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkaustyössä noudattaa pakkausjärjestelmän laatuvaatimuksia	toimii välineiden huollon vastuun ja velvollisuuden mukaisesti välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkaustyössä noudattaa pakkausjärjestelmän laatuvaatimuksia perustelee toimintansa merkitystä turvallisen potilashoidon toteutumisen näkökulmasta	perustelee välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkaustyötä niiden infektioiden torjuntatyöhön liittyvillä vastuu- ja velvollisuusasioilla, asiakaspalvelulla, potilaan hyvän hoidon ja välineiden huollon asiantuntijuudella sekä laatujärjestelmän vaatimuksilla perustelee toimintaansa pakkausjärjestelmän laatuvaatimuksilla
	noudattaa työssään välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkausprosessille annettuja ohjeita ja työmenetelmiä tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	noudattaa itsenäisesti työssään välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkausprosessille annettuja ohjeita ja työmenetelmiä	perustelee toimintaansa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto-, kokoamis- ja pakkausprosessille annettujen ohjeiden ja työmenetelmien näkökulmista edistää toiminnallaan välineiden huoltoprosessin seuraavan vaiheen onnistumista

	noudattaa työssään asiakkaan huoltotilauksen mukaisia laatuvaatimuksia	noudattaa itsenäisesti työssään asiakkaan huoltotilauksen mukaisia laatuvaatimuksia tiedottaa havaitsemistaan laatuvirheistä ja laatupoikkeamista	noudattaa itsenäisesti työssään asiakkaan huoltotilauksen mukaisia laatuvaatimuksia tiedottaa havaitsemistaan laatuvirheistä ja laatupoikkeamista laatujärjestelmän mukaisesti ottaa huomioon tuotantoprosessin seuraavan vaiheen ja koko tuotantoprosessiin kuluva ajan
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	työskentelee tuhlausta välttäen käsittelee, lajittelee ja hävittää työssä syntyviä jätteitä	työskentelee tuhlausta välttäen käsittelee, lajittelee ja hävittää työssä syntyviä jätteitä ohjeiden mukaisesti	työskentelee tuhlausta välttäen käsittelee, lajittelee ja hävittää työssä syntyviä jätteitä ohjeiden mukaisesti arvioi jätteiden aiheuttamia riskejä
	käsittelee välineitä varoen asettelee instrumentteja siten, etteivät ne vahingoitu	tunnistaa erityiskäsittelyä vaativat välineet sekä käsittelee välineitä varoen	käsittelee huolella ja varoen erityiskäsittelyä vaativia välineitä asettelee instrumentteja siten, etteivät ne vahingoitu

		ja asettelee instrumentteja siten, etteivät ne vahingoitu	perustelee toimintaansa kustannustehokkaan ja tuloksellisen toiminnan näkökulmista
--	--	---	--

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehitymisestään	arvioi omaa työtään	arvioi omaa työtään
	ottaa vastaan palautetta ja korjaa sen mukaisesti toimintaansa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehitymisestään ottaa vastaan palautetta ja muuttaa toimintaansa saadun palautteen myötä	ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehitymisestään hakee palautetta aktiivisesti suhtautuu rakentavasti ja joustavasti saamaansa palautteeseen korjaa aktiivisesti toimintaansa saadun palautteen myötä
	tekee annetut tehtävät arvioi oman toimintansa	työskentelee itsenäisesti ja suunnitelmallisesti arvioi omia työn tekemiseen liittyviä	suunnittelee huolella toimintansa, asettaa asioita

	tarvitsee tehtävien hoitamiseksi ajoittain ohjausta ja tukea	vahvuuksiaan sekä kehittämistarpeitaan	tärkeysjärjestykseen tekee itsenäisesti ja sujuvasti työtehtävät arvioi omia työn tekemiseen keskeisesti liittyviä vahvuuksiaan sekä kehittämistarpeitaan
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti työyhteisön jäsenenä tekee vastuullaan olevat tehtävät tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti, vastuullisesti ja oma-aloitteisesti työyhteisössä tekee vastuullaan olevat tehtävät myös muuttuvissa tilanteissa	toimii yhteistyökykyisesti, vastuullisesti, tasavertaisesti ja asiakaskeskeisesti työyhteisössä sekä moniammatillisessa työyhteisössä ja ryhmässä työryhmän jäsenenä toiminta on turvallista, luotettavaa ja tasapuolista
	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät toimii yhteistyössä muiden työalueiden kanssa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät hakee tarvittaessa apua toimii yhteistyössä muiden työalueiden kanssa	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti sekä tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä ottaa huomioon myös muiden työalueiden tarpeet
Ammattietiikka	toimii välineiden huoltotyötä ohjaavien arvojen ja periaatteiden	toimii ammattieettisesti välineiden huollon asiakaspalvelutilanteissa	perustelee toimintaansa ja tekemiään ratkaisuja

	mukaisesti asiakaspalvelu ja yhteistyötilanteissa toimii vastuullisesti	edistää toiminnallaan hyvää työilmapiiriä ja toimii vastuullisesti	hyvän työilmapiirin ja hyvän asiakaspalvelun perusteella tekee työtehtävät vastuullisesti ottaa huomioon työkokonaisuuden ja seuraavan työvaiheen
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työssään infektioiden torjuntatyötä koskevia säädöksiä ja määräyksiä toimii aseptisen työjärjestyksen ja hygieniakäytänteiden mukaisesti	noudattaa työssään infektioiden torjuntatyötä koskevia säädöksiä ja määräyksiä toimii aseptisen työjärjestyksen ja hygieniakäytänteiden mukaisesti perustelee toimintaansa aseptiikan ja tavanomaisten varotoimien huomioon ottamisella	perustelee toimintaansa ja tekemiään ratkaisuja aseptiikan ja hygieniakäytänteiden sekä infektioiden torjuntatyötä koskevien laatuvaatimusten mukaisesti ohjaa myös muita toimijoita käsien pesuun, työasun puhtauteen, suojainten pukemiseen ja riisumiseen sekä eritetahradesinfektion toteuttamiseen liittyen
	noudattaa työssään työturvallisuutta (mm. kuumalaitteet, paineilma, pistotapaturma jne.) työskentelee pääsääntöisesti ergonomisesti oikein	noudattaa työssään työturvallisuus- ja ergonomiohjeita käyttää siirtoihin ja nostoihin sekä kuljetukseen käytettäviä apuvälineitä	perustelee toimintaansa työsuojelusta, ergonomiasta, työtapaturmista ja kemikaaleista annettujen määräysten mukaisesti

		tarkkailee työtilan valaistukseen, siisteyteen, lämpötilaan ja toimivuuteen liittyviä asioita	välttää työturvallisuuden kannalta oleellisia terveysvaaroja ja - haittoja ohjaa myös muita käyttämään turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä
--	--	--	--

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa välineiden kuivaus-, tarkistus-, huolto- ja kokoamis- sekä pakkaamispalveluissa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa toimimalla edellä mainituissa työtehtävissä välineiden huoltoa tuottavissa työpaikoissa.

Perustellusta syystä opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamisensa myös simuloitusti.

Kielitaitovaatimukset osoitetaan toimimalla välineiden huollon työtehtävissä vieraalla kielellä tai referoimalla tai hyödyntämällä muuten välineiden huoltotyöhön liittyviä vieraskielisiä julkaisuja.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.1.5 Välineiden sterilointi

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella työtään ja toimia sterilointipalveluita tuottavassa ympäristössä

- käyttää steriloinnin käsitteitä suomeksi tai ruotsiksi sekä yhdellä vieraalla kielellä
- noudattaa sterilointipalveluiden puhtausalue- ja hygieniakäytäntöjä
- toimia steriloinnin palvelutilanteissa
- vastaan ottaa välinepakkaukset sekä valita välineistölle soveltuvan sterilointimenetelmän ja -ohjelman
- kuormata välinepakkaukset höyrysterilointiin ja käyttää höyryautoklaavia
- toteuttaa sterilointiprosessin höyryautoklaavin rakenteen, toimintaperiaatteen ja sterilointiprosessin mukaisesti
- hyödyntää työssään tietoa matalalämpöplasma-, etyleenioksidi-, formaldehydi-, säteily- ja kuumailmasteriloinnin menetelmistä
- valvoa höyrysterilointia ja testata höyryautoklaavin päivittäistä käyttökuntoa
- tarkistaa sterilointiprosessin tuloksen, lajitella ja varastoida steriloidut tuotteet ja toimittaa ne asiakkaalle
- arvioida sterilointiprosessin laatua
- toimia kestävän kehityksen mukaisesti
- noudattaa työturvallisuusohjeita
- edistää henkilökohtaista terveyttä ja työhyvinvointia
- ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään
- opastaa ja ohjata sterilointiin ja steriilien tuotteiden varastointiin ja käsittelyyn liittyvissä asioissa
- arvioida omaa toimintaansa.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu ja steriloinnin toimintaympäristössä toiminen	suunnittelee työtään ja tekee tehtävät niiden tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksessä noudattaa steriloinnin toimintaympäristölle asetettuja vaatimuksia noudattaa työaikoja tarvitsee ajoittain	suunnittelee työtään tekee tehtävät niiden tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksessä noudattaa steriloinnin toimintaympäristölle asetettuja vaatimuksia noudattaa työaikoja ja toimii vastuullisesti	suunnittelee ja tekee tehtävät ottaen huomioon koko välineiden huoltoprosessin ja siihen käytettävän ajan tekee tehtävät niiden tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksessä suunnittelee ja tekee työtehtävät noudattaen steriloinnin

	ohjausta ja tukea		toimintaympäristölle asetettuja vaatimuksia ja työaikoja sekä toimii vastuullisesti etenee tavoitteellisesti ja toimi muuttuvissa tilanteissa aktiivisesti sekä järjestelmällisesti
Sterilointiprosessin toteuttaminen	toteuttaa ja dokumentoi välineiden sterilointiprosessin ohjeiden mukaisesti tarvitsee suunnitelmallisen tai joutuisan toiminnan toteuttamisessa ajoittain ohjausta ja tukea tallentaa steriloinnissa syntyneet dokumentit	toteuttaa ja dokumentoi välineiden sterilointiprosessin ohjeiden mukaisesti hyödyntää työn suunnittelussa ja toteutuksessa sterilointiprosessin dokumentointia tallentaa steriloinnissa syntyneet dokumentit	suunnittelee, toteuttaa ja dokumentoi välineiden sterilointiprosessin tavoitteellisesti etenee tehtävissä sujuvasti, huolellisesti sekä joutuisan tehokkaasti perustelee toimintaansa sterilointiprosessin aikaisen dokumentoinnin vaikutuksella välineiden jäljitettävyyteen sekä välineiden huolto prosessin että asiakaspalvelun aikana
Sterilointiprosessin valvonta	valvoo sterilointiprosessin eräkohtaista ajoa ja hyväksyy ajon hyödyntää eräajon tarkkailussa ja hyväksynnässä fysikaalisia mittareita ja	valvoo ja tarkkailee itsenäisesti sterilointiprosessin aikana eräkohtaista ajoa ja hyväksyy ajon hyödyntää eräajon tarkkailussa ja hyväksynnässä	valvoo, tarkkailee ja hyväksyy itsenäisesti sterilointiprosessien eräkohtaisia ajoja hyödyntää eräajon tarkkailussa ja hyväksynnässä perustellusti laitteiden

	sterilointiprosessin graafista kirjausta noudattaa toimintaohjeita sterilointilaitteiden hälytyksissä ja raportoi hälytyksen syystä tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	fysikaalisia mittareita ja sterilointiprosessin graafista kirjausta noudattaa toimintaohjeita sterilointilaitteiden hälytyksissä ja raportoi hälytyksen syystä sekä tulkitsee toimenpide-, hälytys- ja trendiarvoja tallentaa steriloinnissa syntyneet dokumentit	fysikaalisia mittareita ja sterilointiprosessin graafista kirjausta toimii toimintaohjeiden mukaisesti sterilointilaitteiden hälytystilanteissa sekä raportoi vastuullisesti hälytyksen syystä tulkitsee toimenpide- ja hälytysarvoja sekä tekee ohjattuna laitteiston tarvitsemat ohjaus- ja säätötoimenpiteet
Laadukas toiminta	toimii sterilointipalvelujen tuottamisessa laadukkaasti ja laatujärjestelmän mukaisesti hyödyntää työssään tietoa validoinnin periaatteista ja merkityksestä ottaa työssään huomioon taloudellisen toiminnan toimii siten, että tuotteiden laatu vastaa laatuvaatimuksia ja asiakkaan huoltotilausta	toimii sterilointipalvelujen tuottamisessa laadukkaasti ja laatujärjestelmän mukaisesti hyödyntää työssään tietoa validoinnin periaatteista ja merkityksestä ottaa työssään huomioon taloudellisen toiminnan toimii siten, että tuotteiden laatu vastaa laatuvaatimuksia ja asiakkaan huoltotilausta	perustelee valitsemiaan työmenetelmiä ja ratkaisujaan sterilointiprosessin laatujärjestelmän mukaisesti toimii suunnitelmallisesti, joutuisan tehokkaasti ja taloudellisesti hyödyntää työssään tietoa validoinnin periaatteista ja merkityksestä ottaa työssään huomioon tuotantoprosessin ja siihen kuluvaan ajan sekä

	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea		tuotteiden laatuvaatimukset ja asiakkaan huoltotilauksen
--	---------------------------------------	--	--

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Steriloitavien välineiden vastaanottaminen	vastaanottaa ja lajittelee steriloitavat välineet asiakkaan tilaus-toimitusprosessin mukaisesti	vastaanottaa ja lajittelee steriloitavat välineet itsenäisesti asiakkaan tilaustoimitusprosessin mukaisesti	vastaanottaa ja lajittelee steriloitavat välineet huolellisesti asiakkaan tilaustoimitusprosessin mukaisesti
	tarkistaa steriloitavan tuotteen moitteettomuuden	tarkistaa steriloitavan tuotteen moitteettomuuden	tarkistaa huolellisesti steriloitavan tuotteen moitteettomuuden ja raportoi vastuullisesti mahdollisista laatupoikkeamista
	tunnistaa tuotteet käytössä olevalla tunnistamistekniikalla ja varmistaa tuotteiden jäljitettävyyden	tunnistaa tuotteet käytössä olevalla tunnistamistekniikalla ja varmistaa tuotteiden jäljitettävyyden	toimii virheellisten tuotteiden käsittelyssä ohjeiden mukaisesti
	tekee ohjauksen ja ohjeet saatuaan sterilointikuorman	tekee ohjauksen ja ohjeet saatuaan sterilointikuorman	tunnistaa tuotteet käytössä olevalla tunnistamistekniikalla ja varmistaa tuotteiden jäljitettävyyden
	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea		tekee ohjauksen ja ohjeet saatuaan vastuullisesti sterilointikuorman

Sterilointimenetelmien ja ohjelmien valinta	valitsee eri materiaaleista valmistetuille tuotteille soveltuvan fysikaalisen tai kemiallisen sterilointimenetelmän ja -ohjelman noudattaen valmistajan tuotteille antamia sterilointiohjeita tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	valitsee itsenäisesti eri materiaaleista valmistetuille tuotteille soveltuvan fysikaalisen tai kemiallisen sterilointimenetelmän ja -ohjelman noudattaen valmistajan tuotteille antamia sterilointiohjeita	valitsee perustellusti eri materiaaleista valmistetuille tuotteille soveltuvan fysikaalisen tai kemiallisen sterilointimenetelmän ja -ohjelman noudattaen valmistajan tuotteille antamia sterilointiohjeita perustelee valintojaan mikro-organismien tuhoutumisen näkökulmasta
Steriloinnin toteuttaminen	toteuttaa steriloinnin työyhteisön työntekijän kanssa tarvitsee suunnitelmallisen tai joutuisan toiminnan toteutumisessa ajoittain ohjausta ja tukea	toteuttaa työyhteisön työntekijän työparina välineistön steriloinnin suunnitelmallisesti	toteuttaa työyhteisön työntekijän työparina välineistön steriloinnin tavoitteellisesti, huolellisesti ja joutuisan tehokkaasti hyödyntää asiakaspalvelutilanteissa tai työprosessin hallinnassa tietoa sterilointiprosessin kestosta
Steriloitujen tuotteiden tarkastus ja säilytys	purkaa sterilointikuorman ja tarkistaa steriloidut tuotteet ja pakkaukset hylkää tarvittaessa steriloidun tuotteen lajittelee steriloidut tuotteet siten, että	purkaa sterilointikuorman ja tarkistaa steriloidut tuotteet ja pakkaukset hylkää tarvittaessa steriloidun tuotteen lajittelee steriloidut tuotteet siten, että	purkaa sterilointikuorman ja tarkistaa steriloidut tuotteet ja pakkaukset hylkää tarvittaessa steriloidun tuotteen perustellen hylkäyksen perustelee steriloitujen

	hyväksytty sterilointitulos säilyy kuljetuksen ja varastoinnin aikana säilyttää steriloituja tuotteita ottamalla huomioon steriloitujen tuotteiden säilytysolosuhteet tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	hyväksytty sterilointitulos säilyy kuljetuksen ja varastoinnin aikana säilyttää steriloituja tuotteita ottamalla huomioon steriloitujen tuotteiden säilytysolosuhteet	tuotteiden kuljetuksen ja varastoinnin sterilointituloksen säilymisen näkökulmasta arvioi steriloitujen tuotteiden säilytysolosuhteita ottamalla huomioon steriloitujen tuotteiden säilytysolosuhdevaatimukset
Höyryautoklaavin käyttökunnon ja suoritustehokkuuden ylläpitäminen	tarkastaa höyryautoklaavin kammion puhtauden seuraa sterilointiprosessin kulkua tulkitsemalla höyryautoklaavin fysikaalisia mittareita ja piirtureita tekee työparina höyryautoklaavin päivittäiset testit, joilla ylläpidetään höyryautoklaavin suorituskkyä ja sterilointitehokkuutta käyttää sterilointi-indikaattoreita indikaattoriluokitusten, suositusten ja ohjeiden mukaisesti	tarkastaa itsenäisesti höyryautoklaavin kammion puhtauden seuraa sterilointiprosessin kulkua tulkitsemalla höyryautoklaavin fysikaalisia mittareita ja piirtureita tekee työparina höyryautoklaavin päivittäiset testit, joilla ylläpidetään höyryautoklaavin suorituskkyä ja sterilointitehokkuutta käyttää sterilointi-indikaattoreita indikaattoriluokitusten, suositusten ja ohjeiden mukaisesti	tarkastaa huolellisesti höyryautoklaavin kammion puhtauden seuraa sterilointiprosessin kulkua tulkitsemalla höyryautoklaavin fysikaalisia mittareita ja piirtureita sekä raportoi havainnoistaan huolehtii aktiivisesti työparina höyryautoklaavin suorituskkyä ja sterilointitehokkuutta testaavien testien päivittäisistä toteutuksista perustelee sterilointi-indikaattoreiden valintaa niihin liittyvillä

		perustelee ennakoidun huollon merkityksen käyttökunnan varmistamiseksi	indikaattoriluokituksilla, suosituksilla ja ohjeilla perustellee höyryautoklaavin vuoto- eli tiiviystestin sekä ennakoidun huollon merkityksen höyryautoklaavin käyttökunnan varmistamiseksi
Höyryautoklaavin kuormaus ja käyttäminen	asettelee steriloitavat tuotteet sterilointikoreihin ja tekee sterilointikuorman validoitujen mallikuormien tai ohjeiden mukaisesti steriloi yhdessä työyhteisön työntekijän kanssa pakattuja ja pakkaamattomia tuotteita työohjeiden mukaisesti hyväksyy eräajan ja kirjaa eräkohtaiset sterilointiajat ja niiden tulokset tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	asettelee steriloitavat tuotteet sterilointikoreihin ja tekee itsenäisesti sterilointikuorman validoitujen mallikuormien tai ohjeiden mukaisesti steriloi tavoitteellisesti yhdessä työyhteisön työntekijän kanssa pakattuja ja pakkaamattomia tuotteita hyväksyy eräajan ja kirjaa eräkohtaiset sterilointiajat ja niiden tulokset	asettelee steriloitavat tuotteet sterilointikoreihin ja tekee sterilointikuorman validoitujen mallikuormien tai ohjeiden mukaisesti steriloi yhdessä työyhteisön työntekijän työparina pakattuja ja pakkaamattomia tuotteita hyväksyy eräajan ja kirjaa eräkohtaiset sterilointiajat ja niiden tulokset perustelee toimintaansa autoklaavin käyttöön liittyvillä ohjeilla

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Sterilointia koskevien säädösten, määräysten, käsitteiden ja ohjeiden noudattaminen	noudattaa työssään sterilointia ohjaavia säädöksiä, määräyksiä, suosituksia ja ohjeita	hankkii ja käyttää aktiivisesti tietoa sterilointia ohjaavista säädöksistä, määräyksistä, suosituksista ja ohjeista	perustelee työhönsä liittyviä ratkaisuja sterilointia ohjaavilla säädöksillä, määräyksillä, suosituksilla ja ohjeilla
	tuntee steriiliyteen liittyvät symbolit ja steriiliyden määritelmät ja steriloinnin perusteet	tuntee steriiliyteen liittyvät symbolit ja steriiliyden määritelmät ja steriloinnin perusteet	perustelee kattavasti ja luotettavasti steriloinnin toimintaympäristöön liittyviä valintojaan, toimintatapojaan ja ratkaisujaan käyttäen oikeita ammatillisia käsitteitä, steriiliyteen liittyviä symboleja ja steriiliyden määritelmiä sekä ja steriloinnin perusteilla
	hyödyntää työssään tietoa validoidusta mallikuormasta käyttää steriloinnin ammattikäsitteitä	hyödyntää työssään tietoa validoidusta mallikuormasta käyttää steriloinnin ammattikäsitteitä	
	selviytyy auttavasti yhdellä vieraalla kielellä välinehuollon sterilointipalvelutapahtuman vuorovaikutustilanteissa	selviytyy välinehuollon sterilointipalvelutapahtuman vuorovaikutustilanteissa yhdellä vieraalla kielellä	toimii joustavasti yhdellä vieraalla kielellä välinehuollon sterilointipalvelutapahtuman vuorovaikutustilanteissa
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	hyödyntää työssään tietoa sterilointiprosessin käyttöhyödykkeistä (vesi, höyry, sähkö) ja	hyödyntää työssään tietoa sterilointiprosessin käyttöhyödykkeistä (vesi, höyry, sähkö) ja	hyödyntää työssään tietoa sterilointiprosessin käyttöhyödykkeistä (vesi, höyry, sähkö) ja

	noudattaa sterilointiin liittyviä ympäristöä ja energiatehokkuutta koskevia toimintaperiaatteita arvioi yhdessä työyhteisön jäsenten kanssa kestävän kehityksen mukaisia ratkaisuja (esim. vajaiden sterilointikuormien välttäminen)	noudattaa sterilointiin liittyviä ympäristöä ja energiatehokkuutta koskevia toimintaperiaatteita työskentelee havainnoiden ja tuoden esille työssään kestävän kehityksen mukaisia ratkaisuja (esim. vajaiden sterilointikuormien välttäminen)	tekee työhön liittyviä ratkaisuja ottaen huomioon sterilointiprosessiin liittyvät ympäristöystävälliset, energiatehokkaat ja taloudelliset toimintaperiaatteet
	kerää käytetyt ja käyttöön sopimattomat kemikaalipakkaukset hävitettäviin jätteisiin sekä lajittelee muut syntyneet jätteet ohjeiden mukaisesti käsittelee välineitä varoen ja huolto-ohjeiden mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	kerää käytetyt ja käyttöön sopimattomat kemikaalipakkaukset hävitettäviin jätteisiin sekä lajittelee muut syntyneet jätteet ohjeiden mukaisesti käsittelee välineitä varoen ja huolto-ohjeiden mukaisesti	kerää käytetyt ja käyttöön sopimattomat kemikaalipakkaukset hävitettäviin jätteisiin sekä lajittelee muut syntyneet jätteet ohjeiden mukaisesti käsittelee välineitä varoen ja huolto-ohjeiden mukaisesti perustelee ratkaisujaan ja valintojaan työturvallisuudella
Höyrysteriloinnin tietoperustan hallinta	noudattaa autoklaavin käyttöohjeita esittelee pienen sekä suuren höyryautoklaavin rakenteen, mittauslaitteet ja toimintaperiaatteen	noudattaa autoklaavin käyttöohjeita esittelee pienen sekä suuren höyryautoklaavin rakenteen, mittauslaitteet ja toimintaperiaatteen	noudattaa autoklaavin käyttöohjeita esittelee pienen sekä suuren höyryautoklaavin rakenteen, mittauslaitteet ja toimintaperiaatteen

	sekä höyrysterilointiprosessin vaiheet ja veden merkityksen steriloinnin lopputulokseen ja puhtaan höyryn muodostumiseen esittelee höyryautoklaavin ennakoivan huollon ja huollon merkityksen laitteen käyttökunnon varmistamiseksi esittelee ilmanpoistokyvyn ja höyryn tunkeutumisen testaamisen vaikutukset steriloinnin lopputulokseen tuo esittelyssä esille toimintaan liittyvät peruseriaatteen	sekä höyrysterilointiprosessin vaiheet ja veden merkityksen steriloinnin lopputulokseen ja puhtaan höyryn muodostumiseen esittelee höyryautoklaavin ennakoivan huollon ja huollon merkityksen laitteen käyttökunnon varmistamiseksi esittelee ilmanpoistokyvyn ja höyryn tunkeutumisen testaamisen vaikutukset steriloinnin lopputulokseen perustelee asioita kattavasti luotettaviin tietolähteisiin viitaten	sekä höyrysterilointiprosessin vaiheet ja veden merkityksen steriloinnin lopputulokseen ja puhtaan höyryn muodostumiseen esittelee höyryautoklaavin ennakoivan huollon ja huollon merkityksen laitteen käyttökunnon varmistamiseksi esittelee ilmanpoistokyvyn ja höyryn tunkeutumisen testaamisen vaikutukset steriloinnin lopputulokseen hyödyntää työssään luotettavista tietolähteistä aktiivisesti hakemaansa tietoa ja perustelee asioita selkeästi sekä kattavasti
Matalalämpöplasma-, etyleenioksidi-, formaldehydi-, säteily- ja kuumailmasterilointimenetelmien tietoperustan hallinta	hyödyntää työssään tietoa matalalämpöplasma-, etyleenioksidi-, formaldehydi-, säteily- ja kuumailmasterilointimenetelmien käyttöaiheista esittelee sterilointimenetelmät,	hyödyntää työssään tietoa matalalämpöplasma-, etyleenioksidi-, formaldehydi-, säteily- ja kuumailmasterilointimenetelmien käyttöaiheista esittelee sterilointimenetelmät,	perustelee hoito- ja tutkimusvälineistön sterilointiprosessivalintaa välineistölle soveltuvalla ja parhaiten mikro-organismeja tuhoavalla menetelmällä esittelee sterilointimenetelmät, sterilointilaitteet, niiden

	sterilointilaitteet, niiden toimintaperiaatteet, prosessit ja käyttötarkoituksen sekä sterilointiprosessin eräkohtaisen valvonnan, valvontatestit ja indikaattorit havaintomateriaalia käyttäen esittelee sterilointilaitteiden huollon ja käyttöturvallisuuden tuo esittelyssä esille toimintaan liittyvät peruseriaatteet	sterilointilaitteet, niiden toimintaperiaatteet, prosessit ja käyttötarkoituksen sekä sterilointiprosessin eräkohtaisen valvonnan, valvontatestit ja indikaattorit havaintomateriaalia käyttäen esittelee sterilointilaitteiden huollon ja käyttöturvallisuuden perustelee ymmärrettävästi oikean sterilointimenetelmän valinnan perustelee asioita kattavasti luotettaviin tietolähteisiin viitaten	toimintaperiaatteet, prosessit ja käyttötarkoituksen sekä sterilointiprosessin eräkohtaisen valvonnan, valvontatestit ja indikaattorit havaintomateriaalia käyttäen esittelee sterilointilaitteiden huollon ja käyttöturvallisuuden perustelee ymmärrettävästi oikean sterilointimenetelmän valinnan ja ottaa perusteluissa huomioon välinehuoltoprosessin toimivuuden, taloudellisuuden ja kokonaisajan käytön hyödyntää työssään luotettavista tietolähteistä aktiivisesti hakemaansa tietoa ja perustelee asioita selkeästi sekä kattavasti
--	--	--	--

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee annetut tehtävät arvioi omaa toimintaansa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	työskentelee itsenäisesti ja suunnitelmallisesti arvioi omia työn tekemiseen liittyviä vahvuuksiaan sekä kehittämistarpeitaan	tekee itsenäisesti ja suunnitelmallisesti sekä tehokkaasti joutuisasti työtehtävät arvioi omia työn tekemiseen keskeisesti liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan arvioi realistisesti, monipuolisesti ja kattavasti omaa ammattitaitoaan sekä hankkimaansa tietoa antaa rakentavaa palautetta työn kehittämiseksi
	ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittämisestään ottaa vastaan palautetta ja korjaa sen mukaan toimintaansa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	arvioi omaa työtään ja ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittämisestään ottaa palautetta vastaan ja käyttää sitä apuna itsensä kehittämisessä	arvioi omaa työtään ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittämisestään hakee palautetta sekä suhtautuu rakentavasti ja joustavasti saamaansa palautteeseen

			muuttaa aktiivisesti ja joustavasti toimintaansa tilanteen vaatimalla tavalla
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyökykyisesti, vastuullisesti ja asiakaskeskeisesti moniammatillisen ja mahdollisen monikulttuurisen työyhteisön jäsenenä toimii asiakaspalvelijana siten, että palvelu on turvallista, luotettavaa, tasapuolista ja saavutettavaa tarvitsee ajoittain tukea ja ohjausta	toimii moniammatillisen ja mahdollisen monikulttuurisen työyhteisön jäsenenä yhteistyökykyisesti, vastuullisesti ja asiakaskeskeisesti myös työyhteisön muuttuvissa tilanteissa toimii asiakaspalvelijana siten, että palvelu on turvallista, luotettavaa, tasapuolista ja saavutettavaa	toimii moniammatillisen ja mahdollisen monikulttuurisen työyhteisön muuttuvissa tilanteissa yhteistyökykyisesti, aktiivisesti, vastuullisesti ja asiakaskeskeisesti toimii asiakaspalvelijana siten, että palvelu on turvallista, luotettavaa, tasapuolista ja saavutettavaa etenee joutuisan tehokkaasti ja suunnitelmallisen järjestelmällisesti tehtävissään
Ammattietiikka	toimii sterilointiprosessia ohjaavien arvojen ja periaatteiden mukaisesti työyhteisön jäsenenä ja asiakaspalvelijana	toimii sterilointiprosessia ohjaavien arvojen ja periaatteiden mukaisesti työyhteisön jäsenten ja asiakkaiden kanssa steriloinnin palvelutilanteissa	perustelee ratkaisunsa sterilointiprosessia ohjaavien arvojen ja periaatteiden mukaisesti työskentelee työyhteisön jäsenten ja asiakkaiden kanssa välineiden huollon palvelutilanteissa

			turvallisten, luotettavien, tasapuolisten ja asiakaskeskeisten toimintaperiaatteiden mukaisesti
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii infektioiden torjuntatyötä edistävästi	toimii infektioiden torjuntatyötä edistävästi	perustelee ratkaisujaan ja valintojaan infektioiden torjuntatyöllä sekä aseptisen työjärjestyksen noudattamisella
	noudattaa aseptista työjärjestystä	noudattaa aseptista työjärjestystä	huolehtii työympäristön puhtaudesta ja järjestyksestä
	huolehtii pääsääntöisesti työympäristön puhtaudesta ja järjestyksestä	huolehtii omatoimisesti työympäristön puhtaudesta ja järjestyksestä	huolehtii työympäristön puhtaudesta ja järjestyksestä aktiivisesti ja omatoimisesti, ohjaten myös muita
	huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja käsihygieniasta sekä käyttää puhdasta työasua	huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja käsihygieniasta sekä käyttää puhdasta työasua	huolehtii henkilökohtaisesta hygieniastaan ja käsihygieniasta sekä käyttää puhdasta työasua
	pukee ja riisuu suojaimet aseptisen periaatteen mukaisesti	pukee ja riisuu suojaimet aseptisen periaatteen mukaisesti	pukee ja riisuu suojaimet aseptisen periaatteen mukaisesti ottaen huomioon työtehtävän erityispiirteet

	noudattaa sterilointiprosessiin liittyviä työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita	perustelee toimintaansa sterilointiprosessiin liittyvillä työturvallisuusmääräyksillä ja -ohjeilla	toimii suunnitellusti ja harkitusti varmistaen sterilointiprosessiin liittyvät työturvallisuusmääräykset ja -ohjeet
	huolehtii omasta työkyvystään ja jaksamisestaan	toimii välineiden huoltoon liittyvän vastuun mukaisesti sterilointiprosessissa	toimii välineiden huoltoon liittyvän vastuun mukaisesti sterilointiprosessissa
	tiedostaa oman vastuualueensa	huolehtii omasta työkyvystään ja jaksamisestaan	huolehtii omasta työkyvystään ja jaksamisestaan
	hälyttää tarvittaessa apua	hälyttää tarvittaessa apua ja antaa hätäensiapua	hälyttää tarvittaessa apua ja toimii oikein tavallisimmissa tapaturmatilanteissa
	käyttää ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	käyttää ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä oikealla tavalla varmistaa työvälineiden turvallisuuden	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä oikealla tavalla varmistaa työvälineiden turvallisuuden
	noudattaa työhyvinvointi-, työsuojelu- sekä ergonomiaohjeita käyttää apuvälineitä taakkojen nostossa ja siirrossa, mutta tarvitsee ajoittain	noudattaa työhyvinvointi-, työsuojelu sekä ergonomiaohjeita vastaa omalta osaltaan työturvallisuudesta	noudattaa työhyvinvointi-, työsuojelu- sekä ergonomiaohjeita vastaa omalta osaltaan työturvallisuuden kehittämisestä ja vaaratilanteiden

	ohjausta ja tukea	välttää terveysvaaroja, haittoja ja turhia riskejä työssään, säätää työpisteensä mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein käyttää apuvälineitä taakkojen nostossa ja siirrossa	ennaltaehkäisemisestä välttää terveysvaaroja ja -haittoja sekä turhia riskejä säätää työpisteensä aina mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein käyttää esimerkillisesti apuvälineitä taakkojen nostossa ja siirrossa
	huolehtii työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä sekä omalta osaltaan hyvästä työilmapiiristä	huolehtii työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä toimii hyvää työilmapiiriä ja työhyvinvointia edistäen	huolehtii aktiivisesti työympäristön siisteydestä ja järjestyksestä ja perustelee näiden vaikutusta työturvallisuuteen huolehtii vastuullisesti ja tunnollisesti työtehtävistään ja auttaa tarvittaessa muita kunnioittaa työtovereitaan ja antaa rakentavaa palautetta perustelee toimintaansa työhyvinvoinnin ja hyvän työilmapiirin

			näkökulmista
--	--	--	--------------

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa välineiden steriloinnissa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa toimimalla sterilointipalveluita tuottavassa välineiden huollon työpaikassa.

Höyrysterilointimenetelmän osalta toiminta toteutetaan yhdessä välineiden huoltoa tekevien työntekijöiden kanssa. Matalalämpöplasma-, etyleenioksidi-, formaldehydi-kuumailma- tai säteilysterilointilaitteiden ja -menetelmien osalta hyödynnetään työpaikassa käytössä olevia laitteita. Jos jotain laitteita ei työpaikassa ole käytössä, osaamisen osoittaminen toteutetaan laitteiden toimintaa esittelemällä tai havainnollistamalla. Kielitaitovaatimukset osoitetaan toimimalla välineiden huollon sterilointipalveluiden työtehtävissä vieraalla kielellä tai referoimalla tai hyödyntämällä muuten välineiden sterilointiin liittyviä vieraskielisiä julkaisuja.

Perustellusta syystä opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamisensa myös simuloitusti.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.1.6 Prosessin ohjaus, tuotantojärjestelmien hyödyntäminen ja laatutyö välineiden huollossa

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- hyödyntää työssään tietoa monikäyttöisten instrumenttien ja hoitovälineiden tuotannonohjausjärjestelmästä tai seurata välineiden huoltoprosessia manuaalisen seuranta järjestelmän avulla
- suunnitella työprosessin tilauksen vastaan otosta valmiin tuotteen toimitukseen
- kirjata huoltoon saapuvat tuotteet tunnistetietojen mukaisesti tuotannonohjausjärjestelmään
- osallistua välinetoimituksiin niiden huollon kiireellisyysjärjestyksen mukaisesti
- seurata välinehuollon laitteiden kapasiteettia

- seurata välineiden välinehuoltoprosessin läpimenoaikoja
- seurata välinehuoltoprosessin läpikäyneiden tuotteiden varastotilannetta
- noudattaa taloudellisen toiminnan periaatteita
- tehdä yhteistyötä välineiden huoltoa tarvitsevien asiakkaiden kanssa
- toimia välineiden huollon palvelu- ja tuotelaatutavoitteiden mukaisesti
- hyödyntää työssään laatu järjestelmän asiakirjoja
- hyödyntää työssään dokumentoitua välineiden huolto prosessitietoa potilasturvallisuuden ja infektioiden torjuntatyön kehittämiseksi
- valvoa, ohjata ja säätää työalueen prosesseja tuotannonohjausjärjestelmän mukaisesti
- hyödyntää työssään välineistön työ- ja huolto-ohjeita sekä purku- ja **koontiohjeita**
- käyttää tuotannonohjausjärjestelmän käsitteitä
- hyödyntää tuotannonohjausjärjestelmää osana välinehuollon laadunvarmistusta
- noudattaa välinehuollon tietotekniikan käytössä laitteiden käyttöön liittyviä hygieniakäytäntöitä ja aseptisia toimintaohjeita
- merkitä välineet ja välinepakkaukset tuotannon ohjausprosessiin työvaiheittain
- toimia asiakaspalvelutehtävissä kestävän kehityksen mukaisesti
- noudattaa työturvallisuusohjeita
- edistää henkilökohtaista terveyttä ja työhyvinvointia
- ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään ottaen huomioon saamansa palautteen
- arvioida omaa toimintaansa.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu ja välinehuollon tuotannonohjausprosessissa toimiminen	osallistuu suunnitelmallisesti välineiden huoltotehtävien työkokonaisuuksien tekemiseen toimii prosessissa siten, että välineet voidaan huolto prosessin aikana ja sen jälkeen tarvittaessa jäljittää tarvitsee ajoittain	suorittaa suunnitelmallisesti ja vastuullisesti työkokonaisuuksia osallistuen välineiden huollon tuotannonohjausjärjestelmän mukaisiin toimintoihin perustelee oman työn vaikuttavuutta laatu poikkeamien ja ruuhkahuipputietojen keräämisessä sekä	suunnittelee työkokonaisuuksia ja etenee työtehtävissä kiinnittäen huomiota välineiden huollon eri työvaiheiden oikeaan järjestykseen, jotta tieto kirjautuu loogisessa järjestyksessä toiminnanohjausjärjestelmään kirjaa huoltoon saapuvien tuotteiden tunnistetiedot

	ohjausta ja tukea	välineiden jäljittämässä	huolellisesti tuotannonohjausjärjestelmään ja perustelee tämän merkityksen välineiden huoltoprosessissa välineiden jäljitettävyyden tai infektioiden torjuntatyön kannalta
	osallistuu välineiden huollon materiaali-ohjaukseen, materiaali-virtojen ja läpimenoaikojen sekä varaston kiertonopeuden seurantaan tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tarkkailee välineiden huollon materiaali-ohjausta, materiaali-virtoja ja läpimenoaikoja sekä varaston kiertonopeutta tekee havaintoja taloudellisen ja asiakaskeskeisen toiminnan tehostamiseksi	toimii välineiden huollon materiaali-ohjaustehtävissä perustelee välineiden menekkiä ja elinkaarta materiaali-virtojen, läpimenoaikojen ja varaston kiertonopeuden perusteella tekee havaintoja em. perusteella asiakaan välineiden huoltoprosessitarpeista
	kerää ja tallentaa tietoa eri työpisteiden välineiden huoltoprosessista	kerää ja tallentaa tietoa eri työpisteiden välineiden huoltoprosessista perustelee tiedon merkitystä eri työpisteiden välineiden huoltoprosessin yhtenäistämässä	kerää ja tallentaa tietoa eri työpisteiden välineiden huoltoprosessista perustelee tiedon merkitystä välineiden huoltoprosessien yhtenäistämisen ja laatutyön sekä oman toiminnan kehittämisessä

	käyttää välineiden huollon tunnusluku-, mittaus-, prosessinkuormittavuus- ja läpimenoaikaraportteja työn tehokkuuden arvioinnin apuna tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	perustelee välineiden huollon tunnusluku- ja mittausraporteista sekä prosessin kuormittavuus- ja läpimenoaikaraporteista välinehuollon tehokkuutta	perustelee välineiden huollon tunnusluku- ja mittausraporteista sekä prosessin kuormittavuus- ja läpimenoaikaraporteista välinehuollon tehokkuutta arvioi em. perusteella välineiden kiertonopeutta sen merkityksiä välinehuollon asiakaspalveluun
	kirjaa ja tallentaa tekemänsä välineiden huollon toimenpiteet välinehuollon tietojärjestelmään tuote- tai eränumeron mukaisesti	kirjaa ja tallentaa tekemänsä välineiden huollon toimenpiteet välinehuollon tietojärjestelmään tuote- tai eränumeron mukaisesti perustelee toimintaansa tuote- tai eränumeron mukaisella jäljitettävyydellä ja sen merkityksellä	kirjaa ja tallentaa tekemänsä välineiden huollon toimenpiteet välinehuollon tietojärjestelmään tuote- tai eränumeron mukaisesti perustelee kirjauksen merkitystä infektioiden torjuntatyöllä ja turvallisella potilashoidolla
Laatujärjestelmän mukainen toiminta	noudattaa työssään työyksikön laatukäsikirjaa ottaa huomioon välineiden huoltoprosessin laatutyön merkityksen omassa työssään	noudattaa työssään työyksikön laatukäsikirjaa perustelee toimintaansa laatukäsikirjan mukaisilla tavoitteilla ja laatutyön merkityksellä	noudattaa työssään työyksikön laatukäsikirjaa perustelee toimintaansa laatukäsikirjan mukaisilla tavoitteilla ja laatutyön merkityksellä omassa työssään ja

	käyttää joitakin laadun käsitteitä	käyttää keskeisiä laadun käsitteitä ottaa huomioon ja erittelee tärkeimpiä laadun osatekijöitä omassa työssään	työyhteisössään ohjaa myös muita toimijoita laatukäsikirjan mukaisiin toimintoihin kehittää työtään käyttää monipuolisesti laadun käsitteitä tekee johtopäätöksiä oman työn tuloksien vaikutuksesta välineiden huoltotyön laatuun
	hyödyntää työssään tietoa välineiden jäljitettävyydestä mm. mitä, missä ja milloin huollettiin, millä laitteella väline huollettiin, ja kuka huollosta vastasi tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	hyödyntää työssään tietoa välineiden jäljitettävyydestä mm. mitä, missä ja milloin huollettiin, millä laitteella väline huollettiin, ja kuka huollosta vastasi perustelee työtä välineiden huollon tasalaatuisuudella	hyödyntää työssään tietoa välineiden jäljitettävyydestä ymmärtäen välineiden huollon kokonaisuuden perustelee omaa ja työyksikön toimintaa välineiden huoltoprosessin jäljitettävyyteen liittyvällä tietoperustalla ja toiminnan tasalaatuisuudella

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		

Toimintaohjeiden noudattaminen	käyttää välineiden huoltojärjestelmän tietoja ja raportteja sekä työ- ja työmenetelmäohjeita (esim. kuvalliset ja/tai kirjalliset toimintaohjeet) tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	käyttää välineiden huoltojärjestelmästä tuotettuja tietoja ja raportteja sekä työ- ja työmenetelmäohjeita välineiden huoltotyön ohjauksen apuna	käyttää välineiden huoltojärjestelmästä tuotettuja tietoja ja raportteja sekä työ- ja työmenetelmäohjeita prosessin ohjauksen apuna toimii itsenäisesti välineiden huoltotehtävissä tekee havaintoja ja kehittämis ehdotuksia saatavissa olevan tiedon perusteella
Välineiden tunnistaminen	tarkistaa välineiden ja korien tunnistheet hyödyntää työssään tietoa tunnisteen merkityksestä käyttää välineitä tunnistavia lukijalaitteita ja seurantaohjelmistoa toimii tilanteissa, missä kori- tai välinetunnistheet puuttuvat raportoi puutteellisista merkinnöistä tarvitsee ajoittain	tarkistaa välineiden ja korien tunnistheet itsenäisesti hyödyntää työssään tietoa tunnisteen merkityksestä käyttää työssään välineitä tunnistavia lukijalaitteita ja seurantaohjelmistoa itsenäisesti toimii tilanteissa, missä kori- tai välinetunnistheet puuttuvat raportoi puutteellisista	tarkistaa välineiden ja korien tunnistheet huolellisesti hyödyntää työssään tietoa tunnisteen merkityksestä käyttää työssään välineitä tunnistavia lukijalaitteita ja seurantaohjelmistoa luotettavasti ja virheettömästi toimii vastuullisesti tilanteissa, missä kori- tai välinetunnistheet puuttuvat

	ohjausta ja tukea	merkinnöistä	perustelee välineiden ja korien tunnistamista välinehuollon laatutyöllä raportoi laatu poikkeamista tuotemerkinnöissä
Erityistietojen tulkinta	toimii välineiden huoltoon liittyvän tuotannonohjausjärjestelmän erityistietojen mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	toimii välineiden huoltoon liittyvän tuotannonohjausjärjestelmän erityistietojen mukaisesti reagoi muuttuviin tilanteisiin	ottaa huomioon tuotannonohjausjärjestelmän erityistietojen merkityksen välineiden huolto prosessissa ja reagoi joustavasti muuttuneisiin tilanteisiin puuttuu vastuullisesti erityistietojen mukaisesti huolto prosessin kulkuun toimii joustavasti
Huolto prosessin seuranta	kirjaa huoltoon saapuvat tuotteet oikein ja tunnistaiden mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	kirjaa huoltoon saapuvat tuotteet oikein ja tunnistaiden mukaisesti	kirjaa huoltoon saapuvat tuotteet oikein ja tunnistaiden mukaisesti seuraa läpimenoaikoja arvioi välineiden huoltoon käytetyn kokonaisajan jäljittää tukihenkilön kanssa välineistön varastotiedot

Laitteiden ja työmenetelmien käyttäminen	skannaa välineet järjestelmään tulostaa viivakoodit pakkauksiin hyödyntää työssään tietoa työntekijän ja tuotteiden kirjaamisesta käyttöjärjestelmään	skannaa välineet itsenäisesti järjestelmään käsittelee skanneria varoen ja huolehtii sen käyttövalmiudesta sekä aseptisesta käytöstä tulostaa viivakoodit pakkauksiin hyödyntää työssään tietoa työntekijän ja tuotteiden kirjaamisesta käyttöjärjestelmään	skannaa välineet huolellisesti ja joutuisan tehokkaasti järjestelmään opastaa myös muita toimijoita skannerin varovaisessa ja aseptisessä käsittelyssä sekä käyttövalmiuden tarkistamisessa tulostaa huolella tarkistaen viivakoodit pakkauksiin perustelee työtään työntekijän ja tuotteiden kirjaamisen vaikutuksilla käyttöjärjestelmään perustelee tuotemerkintöjen viennin potilasasiakirjoihin potilasturvallisuuden ja välinehuollon laatutyön näkökulmasta
---	--	---	---

Varastotietojen hyödyntäminen	selvittää välineiden varastointipaikat ja seuraa välineistön varastokiertoa (vrt. tilausehdotus, saapumisten kirjaaminen ja varastomäärien päivitys) tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	selvittää itsenäisesti välineiden varastointipaikat ja seuraa välineistön varastokiertoa (vrt. tilausehdotus, saapumisten kirjaaminen ja varastomäärien päivitys)	selvittää itsenäisesti välineiden varastointipaikat ja seuraa välineistön varastokiertoa (vrt. tilausehdotus, saapumisten kirjaaminen ja varastomäärien päivitys) perustelee ratkaisuja toimenpidevälineistön tuntemuksen ja reaaliaikaisen varastoinnin ajan tasalla pitämisen helpottamisen (esim. paljonko jaettavia instrumentteja on ja mihin yksikköön välineet toimitetaan) merkityksellä
Laatujärjestelmän mukainen toiminta	työskentelee laatujärjestelmän mukaisesti ottaa huomioon käytettävissä olevan ajan ja muut resurssit	työskentelee laatujärjestelmän mukaisesti perustelee toimintansa vaikutusta laatutyöhön toimii kustannustehokkaasti ottaen huomioon käytettävissä olevan ajan ja muut resurssit	työskentelee tavoitteellisesti laatujärjestelmän mukaisesti selvittää ohjeiden ja oman toiminnan merkityksen välinehuollon tuotteiden sekä toiminnan laadulle toimii joustavasti ja kustannustehokkaasti ottaen huomioon käytettävissä olevan ajan ja muut resurssit

			arvioi työskentelyään ja työnsä tuloksia sekä kehittää työskentelytapojaan
--	--	--	--

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tiedon hankinta ja hyödyntäminen työtehtävissä	selvittää työtään koskevat työyhteisön säännöt ja työtavat	selvittää työtään koskevat työyhteisön säännöt ja työtavat hakee tietoa aktiivisesti	selvittää työtään koskevat työyhteisön säännöt ja työtavat tuntee organisaation toimintamallin siten, osaa perustella toimintaansa työyhteisön sääntöjen perusteella hakee tietoa aktiivisesti luotettavista tietolähteistä
	hyödyntää työssään tietoa tuotannonohjausjärjestelmän käytöstä välineiden huoltoprosessissa hyödyntää työssään tietoa kirjaamisen merkityksestä prosessinohjauksessa ja	hyödyntää työssään tietoa tuotannonohjausjärjestelmän käytöstä osana välineiden huoltotyön laatua (prosessinohjaus, työohjeet, prosessin eri vaiheiden tarkistaminen ja niiden hyväksyminen, jäljitettävyyden ja toiminnan tasalaatuisuus)	perustelee toimintoja ja ratkaisujaan tuotannonohjausjärjestelmän (prosessinohjaus, työohjeet, prosessin eri vaiheiden tarkistaminen ja niiden hyväksyminen, jäljitettävyyden ja toiminnan tasalaatuisuus) laatutyöllä perustelee työtään

	välineiden jäljitettävyydessä	hyödyntää työssään tietoa kirjaamisen merkityksestä prosessinohjauksessa ja välineiden jäljitettävyydessä	kirjaamisen merkityksellä prosessinohjauksessa ja välineiden jäljitettävyydessä
		hakee aktiivisesti tietoa	perustelee tuotannon ohjausjärjestelmästä saadun tiedon merkitystä välinehuollon asiakaspalvelun, yhteistyön ja välineiden huoltoprosessin kehittämisen näkökulmista

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	selviytyy tutuissa tilanteissa, mutta muuttuvissa ja valintatilanteissa tarvitsee ajoittain tukea ja ohjausta	selviytyy tutuissa ja muuttuvissa tilanteissa oma-aloitteisesti	toimii erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja
	asettaa laatutavoitteita omalle työlleen kehittää toimintatapoja niihin pääsemiseksi tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	asettaa laatutavoitteita omalle työlleen kehittää toimintatapoja niihin pääsemiseksi	asettaa aktiivisesti laatutavoitteita omalle työlleen kehittää toimintatapoja ja mittareita niihin pääsemiseksi

Vuorovaikutus ja yhteistyö	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä
	toimii välineiden huollon asiakaspalvelutehtävissä	toimii välineiden huollon asiakaspalvelutehtävissä perustelee toimintaansa välinehuollon asiakaspalvelun näkökulmasta	toimii muuttuvissa välineiden huollon asiakaspalvelutilanteissa joustavasti ja suunnitelmallisesti perustelee toimintaansa ja välinehuoltotyön laatutyötä sekä ammattitaidon ylläpitoa välineiden huollon asiakaspalvelun kehittämisen näkökulmasta
Ammattietiikka	noudattaa ammattieettisiä ohjeita	tunnistaa eettisesti haasteellisia tilanteita ja toimii ammattieettisiä periaatteita noudattaen	perustelee ratkaisujaan ammattieettisillä ja toimintaa ohjaavilla periaatteilla
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa työturvallisuus- ja ergonomiohjeita tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea huolehtii työympäristön siisteydestä ja laitteiden puhtaudesta sekä toimintavalmiudesta tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii työturvallisuus- ja ergonomiohjeiden mukaisesti huolehtii työympäristön siisteydestä ja laitteiden puhtaudesta sekä toimintavalmiudesta	opastaa myös muita työturvallisuuteen ja ergonomiaan liittyen opastaa myös muita toimijoita työympäristön siisteyteen, laitteiston puhtauteen ja toimintavalmiuden tarkistamiseen liittyen

	ja tukea		
--	----------	--	--

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa prosessin ohjauksessa, tuotantojärjestelmien hyödyntämisessä ja laatutyössä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa toimimalla välineiden huoltoa tuottavissa työpaikoissa tai niiden asiakaspalveluyksiköissä, välineiden huoltoon liittyvissä työtehtävissä joko tuotannonohjausjärjestelmän mukaisissa tehtävissä tai vastaavassa manuaalisessa järjestelmässä.

Perustellusta syystä opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamisensa myös simuloitusti.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2. Valinnaiset tutkinnon osat

2.2.1 Välinehuolto suun terveydenhoidossa

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- **suunnitella työtään ja** toimia ympäristössä, missä tuotetaan välinehuollon palveluja suun terveydenhoitoon
- noudattaa hygieniakäytäntöjä
- käyttää suun terveydenhoidon käsitteitä
- toimia välinehuollon palvelutilanteissa
- hyödyntää välinehuoltotyössä suun terveydenhuollossa käytettävien välineiden käyttötarkoitusta
- kuljettaa, vastaanottaa ja käsitellä hoitovälineitä
- puhdistaa ja **desinfektoida** suun terveydenhoidon välineet
- noudattaa työssään pesu- ja **desinfektiotyön** ohjeita
- ylläpitää toiminnallaan pesu- ja desinfektioprosessin laatua
- teroittaa yleisimmät suun terveydenhoidossa teroitettavat instrumentit
- toimia kestävän kehityksen mukaisesti
- noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliturvallisuusohjeita

- edistää henkilökohtaista terveyttä ja työhyvinvointia
- ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään ottaen huomioon saamansa palautteen
- arvioida omaa toimintaansa.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu ja pesu- ja desinfektioprosessin toteuttaminen	suunnittelee työtään ja toimii ohjatusti suun terveydenhuollon välinehuoltoprosessissa ottaa toiminnassaan huomioon välineistön huoltoprosessin sekä teroitettavien instrumenttien vaatimukset tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	suunnittelee työtään ja toimii itsenäisesti suun terveydenhuollon välinehuoltoprosessissa ottaa toiminnassaan huomioon välineistön huoltoprosessin sekä teroitettavien instrumenttien vaatimukset	toimii itsenäisesti, suunnitelmallisesti ja vastuullisesti suun terveydenhuollon välinehuoltoprosessissa ottaa toiminnassaan huomioon välineistön huoltoprosessin sekä teroitettavien instrumenttien vaatimukset sekä välineistön huoltoprosessin seuraavan työvaiheen ja tuotantoprosessiin kuluvan ajan
	toimii tutuissa pesu- ja desinfektio-tilanteissa noudattaen toiminnalle asetettuja puhtausalue ja hygieniakäytänteitä	toimii pesu- ja desinfektio-tilanteissa noudattaen toiminnalle asetettuja puhtausalue ja hygieniakäytänteitä edeten sujuvasti työvaiheesta toiseen	toimii pesu- ja desinfektio-tilanteissa noudattaen toiminnalle asetettuja puhtausalue ja hygieniakäytänteitä etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen perustelee toimintatapojaan ja valintojaan välineiden

			puhdistamiseen ja desinfektioon sekä toimintaympäristöön liittyvillä valinnoilla
	huolehtii tarvittaessa välineistön kuljetuksesta ja vastaanottamisesta pesu ja desinfektioprosessiin välineen huoltotarpeen mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	huolehtii tarvittaessa välineistön kuljetuksesta ja vastaanottamisesta pesu ja desinfektioprosessiin välineen huoltotarpeen mukaisesti	huolehtii tarvittaessa välineistön kuljetuksesta ottaen huomioon välineistön kuljetustavat ja - aikataulut vastaanottaa välineistöä pesu- ja desinfektio- prosessiin ottaen huomioon välineistön tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksen
	kirjaa tarvittaessa tietotekniikka hyödyntäen saapuneet välineet työpaikan ohjeiden mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	kirjaa tarvittaessa tietotekniikka hyödyntäen saapuneet välineet työpaikan ohjeiden mukaisesti	kirjaa tarvittaessa tietotekniikka hyödyntäen vastuullisesti välineet annettujen ohjeiden mukaisesti perustelee kirjaamisen vaikutusta välineistön jäljitettävyyteen ja laatutyöhön
	valitsee välineille sopivan puhdistus- ja desinfektiomenetelmän	valitsee välineille sopivan puhdistus- ja desinfektiomenetelmät ottaen huomioon tartunnan aiheuttajan sekä puhtausluokat	valitsee välineille sopivan puhdistus- ja desinfektiomenetelmän perustelee menetelmävalintansa valinnan mikrobien tartuntaketjun katkaisemisen näkökulmasta

	toimii teroitettavien instrumenttien huoltoprosessissa työpaikan ohjeiden mukaisesti	toimii itsenäisesti teroitettavien instrumenttien huoltoprosessissa työpaikan ohjeiden mukaisesti	toimii itsenäisesti, suunnitelmallisesti ja joutuisan tehokkaasti teroitettavien instrumenttien huoltoprosessissa perustelee toimintaansa ja tekemiään ratkaisuja työpaikan ohjeiden mukaisesti
	tallettaa puhdistamisessa ja desinfektiossa sekä teroittamisessa syntyneet dokumentit	tallettaa puhdistamisessa ja desinfektiossa sekä teroittamisessa syntyneet dokumentit käyttää dokumentteja tarvittaessa toiminnan perustelun apuna	tallettaa puhdistamisessa ja desinfektiossa sekä teroittamisessa syntyneet dokumentit hyödyntää dokumentaatiota oman työnsä ja toimintaympäristön arviointiin
	tarvitsee työvaiheiden suunnittelussa ja niissä etenemisessä ajoittain ohjausta ja tukea	suunnittelee työn ohjeiden avulla etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	suunnittelee ja tekee työtehtävänsä tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksessä ottaa huomioon seuraavan työvaiheen
Kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta	toteuttaa välineistön pesu- ja desinfektioprosessin	toteuttaa itsenäisesti välineistön pesu- ja desinfektioprosessin toimien suunnitelmallisesti ja joutuisan tehokkaasti	toteuttaa suunnitelmallisesti sekä joutuisan tehokkaasti välineistön pesu- ja desinfektioprosessin ottaen huomioon käytettävissä olevat resurssit

	käsittelee välineitä huolto-ohjeiden mukaisesti	käsittelee välineitä huolto-ohjeiden mukaisesti tunnistaa erityiskäsittelyä vaativat välineet ja ohjaa ne oikeaan huoltoprosessiin	käsittelee välineitä huolto-ohjeiden mukaisesti tunnistaa erityiskäsittelyä vaativat välineet ja ohjaa ne oikeaan huoltoprosessiin perustelee toimintaansa kustannustehokkaan ja tuloksellisen toiminnan näkökulmista
Oman toiminnan arviointi	tekee annetut tehtävät arvioi omaa toimintaansa	työskentelee itsenäisesti ja suunnitelmallisesti arvioi työn tekemiseen liittyviä vahvuuksiaan sekä kehittämistarpeitaan	työskentelee itsenäisesti, suunnitelmallisesti ja sujuvasti arvioi realistisesti ja monipuolisesti työn tekemiseen liittyviä vahvuuksiaan sekä kehittämistarpeitaan
	havainnollistaa välineistön pesu- ja desinfektioprosessiin liittyvät asiat	ohjaa välineistön pesu- ja desinfektioprosessiin liittyvässä asioissa.	toteuttaa tarvittaessa työnopastusta välineistön pesu- ja desinfektioprosessin sisältöasioissa

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		

Pesu- ja desinfektiomenetelmien ja instrumenttien teroituksen hallinta	lajittelee välineet puhdistus- ja desinfektiomenetelmien mukaisesti ottaa huomioon tavanomaiset varotoimet, välineiden huollettavuuden, tartunnan aiheuttajan ja puhtausluokan puhdistaa kuljetusvälineet ja desinfektoi ne kemiallisin menetelmin tai koneellisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	lajittelee itsenäisesti välineet puhdistus - ja desinfektiomenetelmien mukaisesti ottaa huomioon tavanomaiset varotoimet, välineiden huollettavuuden, tartunnan aiheuttajan ja puhtausluokan puhdistaa kuljetusvälineet ja desinfektoi ne kemiallisin tai koneellisin menetelmin	lajittelee itsenäisesti ja joutuisasti välineet puhdistus - ja desinfektiomenetelmien mukaisesti perustelee ratkaisujaan ja työmenetelmiään tavanomaisilla varotoimilla, välineiden huollettavuudella, tartunnan aiheuttajilla ja puhtaustasoilla huolehtii vastuullisesti kuljetusvälineiden puhdistamisesta ja desinfektoinnista kemiallisin tai koneellisin menetelmin
	tarkistaa suun terveydenhoidon tutkimus- ja hoitovälineiden nimikkeet, käyttökunnon, lukumäärän ja vastaavuuden asiakkaan tilauksen mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tarkistaa itsenäisesti suun terveydenhoidon tutkimus- ja hoitovälineiden nimikkeet, käyttökunnon, lukumäärän ja vastaavuuden asiakkaan tilauksen mukaisesti	tarkistaa itsenäisesti suun terveydenhoidon tutkimus- ja hoitovälineiden nimikkeet, käyttökunnon, lukumäärän asiakkaan tilaukseen mukaisesti opastaa ja ohjaa em. asiaan liittyen työntekijää tai opiskelijaa

	tunnistaa yleisimpien teroitettavien instrumenttien alkuperäisen muodon arvioi ohjausta saatuaan teroituksen tarpeen (vrt. terävyyden testaus) tunnistaa instrumentin teroitettavan pinnan	tunnistaa yleisimpien teroitettavien instrumenttien alkuperäisen muodon arvioi teroituksen tarpeen (vrt. terävyyden testaus) tunnistaa instrumentin teroitettavan pinnan	tunnistaa virheettömästi teroitettavien instrumenttien alkuperäisen muodon ja teroitettavan pinnan arvioi itsenäisesti välineen teroitustarpeen
	ottaa vastaan puhdistetut ja desinfektoidut teroitettavat instrumentit ja tarkistaa pesutuloksen huolehtii teroitettujen instrumenttien uudelleen puhdistuksesta ja desinfektiosta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	ottaa vastaan itsenäisesti puhdistetut ja desinfektoidut teroitettavat instrumentit ja tarkistaa pesutuloksen huolehtii teroitettujen instrumenttien uudelleen puhdistuksesta ja desinfektiosta	ottaa vastaan puhdistetut ja desinfektoidut teroitettavat instrumentit ja tarkistaa huolellisesti pesutuloksen huolehtii teroitettujen instrumenttien uudelleen puhdistuksesta ja desinfektiosta työyksikön laatujärjestelmän mukaisesti
	teroittaa instrumentit teroituskoneella siten, että instrumentin alkuperäinen muoto säilyy ja leikkaava sivu on huolellisesti teroitettu tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	teroittaa instrumentit teroituskoneella siten, että instrumentin alkuperäinen muoto säilyy ja leikkaava sivu on huolellisesti ja oikein teroitettu	teroittaa instrumentit teroituskoneella siten, että instrumentin alkuperäinen muoto säilyy ja leikkaava sivu on huolellisesti ja oikein teroitettu perustelee hyvän teroitustuloksen ja terävyyden merkityksen

			potilasturvallisuudelle
	valitsee käyttötarkoitukseen soveltuvan mikrobikohtaisen pesu- ja desinfektioaineen annostelee pesu- ja desinfektioaineen annettujen ohjeiden mukaisesti tarkkailee pesu- ja desinfektioaineen kulutusta kirjaten seurannan tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	valitsee käyttötarkoitukseen soveltuvan mikrobikohtaisen pesu- ja desinfektioaineen annostelee pesu- ja desinfektioaineen annettujen ohjeiden mukaisesti tarkkailee pesu- ja desinfektioaineen kulutusta kirjaten seurannan	valitsee käyttötarkoitukseen soveltuvan mikrobikohtaisen pesu- ja desinfektioaineen annostelee itsenäisesti pesu- ja desinfektioaineen ja vaihtaa perustellusti pesu- ja desinfektioaineen tarkkailee aineiden kulutusta sekä kirjaa ja raportoi kulutukseen ja pesu- ja desinfektioakoneen pesuainetilan siisteyteen liittyvät asiat
	purkaa välineet valmistajan ohjeiden mukaisesti asettelee välineet koneen pesukoreihin tai telineisiin hyväksyttävän puhdistustuloksen saavuttamiseksi tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	purkaa välineet valmistajan ohjeiden mukaisesti asettelee välineet koneen pesukoreihin tai telineisiin hyväksyttävän puhdistustuloksen saavuttamiseksi	purkaa itsenäisesti välineet valmistajan ohjeiden mukaisesti asettelee välineet huolellisesti koneen pesukoreihin tai telineisiin arvioi välineiden huollettavuutta hyvän pesu- ja desinfektio- lopputuloksen näkökulmasta perustelee toimintaansa

			hyvän puhdistustuloksen ja uudelleen prosessoinnin vaikutusten näkökulmasta
Puhdistus- ja desinfektiolaitteiden valinta sekä käsin tehtävä puhdistus ja desinfektio	valitsee välineistölle soveltuvan pesu- ja desinfektiolaitteen tarkistaa laitteen ennen sen käyttöönottoa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	valitsee omatoimisesti välineistölle soveltuvan pesu- ja desinfektiolaitteen tarkistaa itsenäisesti laitteen toimintavalmiuden ennen sen käyttöönottoa	valitsee perustellusti välineille soveltuvan pesu- ja desinfektiolaitteen välineiden huollettavuuden sekä pesu- ja desinfektio- lopputuloksen näkökulmista tarkistaa itsenäisesti laitteiden toimintavalmiuden ennen niiden käyttöönottoa
	käyttää työssään välineille soveltuvia pesu- ja desinfektiolaitteita (sis. ultraäänipesulaitteen) ja -ohjelmia valvoo pesu- ja desinfektiolaitteen toimintaa huolehtii laitteiden vaatimista päivittäisistä huoltotoimenpiteistä tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	käyttää työssään välineille soveltuvia pesu- ja desinfektiolaitteita (sis. ultraäänipesulaitteen) ja -ohjelmia valvoo pesu- ja desinfektiolaitteen toimintaa huolehtii laitteiden vaatimista päivittäisistä huoltotoimenpiteistä raportoii mahdollisista pesu- ja desinfektiolaitteen	valitsee välineille soveltuvia pesu- ja desinfektiolaitteita (sis. ultraäänipesulaitteen) ja -ohjelman valvoo pesu- ja desinfektiolaitteen toimintaa huolehtii vastuullisesti laitteiden vaatimista päivittäisistä huoltotoimenpiteistä raportoii mahdollisista pesu- ja desinfektiolaitteen

		toimintahäiriöistä	toimintahäiriöistä ohjaa tarvittaessa em. asioita myös muille toimijoille
	pesee, kuivaa ja desinfektoi tavallisimmat käsin pestävät ja desinfektoitavat välineet huomioiden tartunnan aiheuttajan tarkistaa puhdistustuloksen tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	pesee, kuivaa ja desinfektoi käsin pestävät ja desinfektoitavat välineet ottaen huomioon tartunnan aiheuttajan tarkistaa itsenäisesti puhdistustuloksen, kuivaa välineet ja desinfektoi ne siten, ettei välineistö vaurioidu	puhdistaa, kuivaa ja desinfektoi käsin pestävät ja desinfektoitavat välineet joutuisasti ottaen huomioon tartunnan aiheuttajan tarkistaa itsenäisesti puhdistustuloksen, kuivaa välineet ja desinfektoi ne siten, ettei välineistö vaurioidu perustelee koneellisen pesun ja desinfektion käyttöön liittyvät esteet, työmenetelmät ja työvälinevalinnat hyvän puhdistustuloksen, kuivauksen ja desinfektion osalta
	seuraa pesu- ja desinfektioprosessin etenemistä	valvoo ja tarkkailee itsenäisesti pesu- ja desinfektioprosessin toimintaa (esim. huoltoprosessin eteneminen, vedenlaatu, kemikaalien kulutus, laitteiden toiminta ja validointi)	valvoo ja tarkkailee itsenäisesti pesu- ja desinfektioprosessin toimintaa tulkiten laitteiden fysikaalisia mittareita puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin

		puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin	perustelee huomionsa
--	--	-----------------------------------	----------------------

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Pesu- ja desinfektioprosessin sekä instrumenttien teroituksen tiedonhallinta ja tiedon soveltaminen	noudattaa työssään säädöksiä, määräyksiä, suosituksia ja työpaikan ohjeita puhdistamisessa desinfektiossa ja instrumenttien teroittamisessa	hankkii ja käyttää tietoa pesu- ja desinfektioprosessia sekä instrumenttien teroitusta ohjaavista säädöksistä, määräyksistä, suosituksista ja työpaikan ohjeista sekä noudattaa näitä työssään	hankkii ja käyttää aktiivisesti tietoa ja perustelee työhönsä liittyviä ratkaisuja pesu- ja desinfektioprosessia sekä instrumenttien teroitusta ohjaavilla säädöksillä, määräyksillä, suosituksilla ja työpaikan ohjeilla toimien työssään vastuullisesti niiden mukaisesti
	käyttää suun terveydenhoidon käsitteitä oikein nimeää yleisimmin teroitettavat instrumentit ja niiden käyttötarkoituksen	käyttää suun terveydenhoidon käsitteitä oikein nimeää yleisimmin teroitettavat instrumentit ja niiden käyttötarkoituksen sekä hyödyntää työssään luotettavia tietolähteitä	käyttää suun terveydenhoidon käsitteitä oikein nimeää yleisimmin teroitettavat instrumentit ja niiden käyttötarkoituksen, perustellen toimintaansa kriittisesti arvioimiensa, luotettavien tietolähteiden perusteella

	noudattaa pesu- ja desinfektioaineiden käyttöturvallisuustiedotteiden ohjeita aineiden säilytyksessä ja käytössä	noudattaa pesu- ja desinfektioaineiden käyttöturvallisuustiedotteiden ohjeita aineiden säilytyksessä ja käytössä perustelee työmenetelmiä ja toimintatapoja ohjeistuksen mukaisesti	noudattaa huolellisesti pesu- ja desinfektioaineiden käyttöturvallisuustiedotteiden ohjeita aineiden säilytyksessä ja käytössä perustelee monipuolisesti työmenetelmiä ja toimintatapoja ja puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin
Laadukas toiminta	toimii välinehuoltotyön vastuun ja velvollisuuksien mukaisesti välineistön pesu- ja desinfektioprosessissa sekä instrumenttien teroituksessa noudattaa työyhteisön laatuvaatimuksia tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	toimii välinehuoltotyön vastuun ja velvollisuuksien mukaisesti välineistön pesu- ja desinfektioprosessissa sekä instrumenttien teroituksessa noudattaa työyhteisön laatuvaatimuksia	toimii välinehuoltotyön vastuun ja velvollisuuksien mukaisesti välineistön pesu- ja desinfektioprosessissa sekä instrumenttien teroituksessa perustelee toimintaansa ja tekemiään ratkaisuja asettaa työlleen laatuvaatimuksia työyhteisön laatuvaatimusten mukaisesti

	toimii yhteistyökykyisesti asiakaspalvelutilanteissa	toimii yhteistyökykyisesti, vastuullisesti ja tasapuolisesti asiakaspalvelutilanteissa ja ymmärtää välinehuollon asiantuntijuuden merkityksen	toimii moniammatillisessa työyhteisössä vastuullisesti, luotettavasti ja tasapuolisesti asiakaspalvelutilanteissa huomioiden välinehuollon asiantuntijuuden ja laadun merkityksen työssään tiedottaa tarvittaessa työn laatuun liittyvistä asioista välinehuollon asiakkaalle , työkaverille tai opiskelijalle
--	--	---	--

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään ottaa vastaan ja antaa asiallisesti palautetta	arvioi omaa työtään ja ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään ottaa ammatillisesti vastaan palautetta ja muuttaa toimintaansa sen perusteella antaa rakentavasti palautetta	arvioi aktiivisesti omaa työtään ja ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään hakee tilanteenmukaisesti palautetta ja korjaa toimintaansa sen perusteella antaa rakentavasti palautetta ja löytää

			kehittämiskohteita
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti työyhteisön jäsenenä	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti työyhteisön jäsenenä myös muuttuvissa tilanteissa	toimii yhteistyökykyisesti, vastuullisesti ja asiakaskeskeisesti työyhteisössä toimii joustavasti ja tasapuolisesti vuorovaikutustilanteissa moniammatillisessa työryhmässä
	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	tekee omatoimisesti ja joustavasti vastuullaan olevat työtehtävät auttaa tarvittaessa muita työyhteisön jäseniä työtehtävissä
	ylläpitää omalla toiminnallaan työilmapiiriä ja työhyvinvointia	toimii työilmapiiriä ja työhyvinvointia edistäen	toimii työilmapiiriä ja työhyvinvointia edistäen ja perustelee toimintaansa kannustaa työyhteisön jäseniä yhteistyöhön
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	toimii ekologisen ja ekonominen kestävän kehityksen periaatteiden sekä työympäristön ohjeiden mukaisesti pesu- ja desinfektiokoneiden sekä materiaalien käytössä ja instrumenttien käsittelyssä tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii itsenäisesti ekologisen ja ekonominen kestävän kehityksen periaatteiden sekä työympäristön ohjeiden mukaisesti pesu- ja desinfektiokoneiden sekä materiaalien käytössä ja instrumenttien käsittelyssä	toimii itsenäisesti ja joustavasti ekologisen ja ekonominen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti pesu- ja desinfektiokoneiden sekä materiaalien käytössä ja instrumenttien käsittelyssä

	ja tukea		perustelee toimintaansa energiataloudellisilla ja ekologisilla ratkaisuilla
	käsittelee, lajittelee ja hävittää kemikaaleja ja muita työtoiminnassa syntyviä jätteitä	käsittelee, lajittelee ja hävittää itsenäisesti kemikaaleja ja muita työtoiminnassa syntyviä jätteitä hyödyntää työpaikan jätteidenkäsittely- ja virheellisten tuotteiden hävittämisoheja	käsittelee, lajittelee ja hävittää itsenäisesti kemikaaleja ja muita työtoiminnassa syntyviä jätteitä hyödyntää työpaikan jätteidenkäsittely- ja virheellisten tuotteiden hävittämisoheja perustelee toimintaansa ja arvioi jätteiden aiheuttamia riskejä ja taloudellisia sekä ekologisia vaikutuksia
Ammattietiikka	toimii välinehuoltotyötä ohjaavien arvojen ja periaatteiden mukaisesti asiakaspalvelu- ja yhteistyötilanteissa siten, että suoriutuu tehtävistä yleensä sovitussa aikataulussa huolehtii työympäristön siisteydestä ja puhtaudesta	toimii ammattieettisesti välinehuollon palvelutilanteissa noudattaen eettisiä ohjeita, sopimuksia ja säädöksiä sekä aikatauluja siten, että työssä näkyy vastuullisuus hyvän pesu-, desinfektio- ja teroitustuloksen saavuttamisesta huolehtii itsenäisesti työympäristön siisteydestä ja puhtaudesta perustelee toimintaansa	toimii ammattieettisesti ja joustavasti välinehuollon palvelutilanteissa noudattaen eettisiä ohjeita, sopimuksia ja säädöksiä sekä aikatauluja toimii vastuullisesti hyvän pesu-, desinfektio- ja teroitustuloksen saavuttamiseksi huolehtii monipuolisesti työympäristön siisteydestä ja

			puhtaudesta perustelee toimintaansa monipuolisesti
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii infektioiden torjuntatyötä ja potilasturvallisuutta edistävästi noudattaa aseptista työjärjestystä ja hygieniakäytänteitä käsihygieniassa, eritetahradesinfektiossa, puhtaan työasun ja suojainten käytössä pukee ja riisuu suojaimet sekä huoltaa monikäyttöiset suojaimet aseptisesti	toimii infektioiden torjuntatyötä ja potilasturvallisuutta edistävästi noudattaa aseptista työjärjestystä ja hygieniakäytänteitä ja perustelee toimintaansa pukee ja riisuu suojaimet sekä huoltaa monikäyttöiset suojaimet aseptisesti	toimii infektioiden torjuntatyötä ja potilasturvallisuutta edistävästi noudattaa aseptista työjärjestystä ja hygieniakäytänteitä ja perustelee toimintaansa ohjaa opiskelijoita tai työntekijöitä aseptisten periaatteiden ja hygieniakäytänteiden mukaisessa toiminnassa pukee ja riisuu suojaimet sekä huoltaa monikäyttöiset suojaimet aseptisesti raportoi havaitsemistaan laatupoikkeamista
	toimii ergonomisesti	toimii työssään noudattaen ergonomisia suosituksia hyödyntää välineistön nostoissa ja siirroissa käytettäviä apuvälineitä	toimii työssään noudattaen ergonomisia suosituksia hyödyntää monipuolisesti välineistön nostoissa ja

			siirroissa käytettäviä apuvälineitä
	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita sekä tiedostaa työskentelyn vaarat toimii työyhteisön toimintamallin mukaisesti tapaturman sattuessa	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita sekä havaitsee ja ilmoittaa työturvallisuuteen liittyvistä vaaroista toimii työyhteisön toimintamallin mukaisesti tapaturman sattuessa	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita ennakoi, havaitsee ja arvioi työhön liittyviä vaaroja ja tiedottaa niistä toimii työyhteisön toimintamallin mukaisesti tapaturman sattuessa
	osaa tarvittaessa hälyttää apua ja osallistua hätäensiavun antamiseen	osaa tarvittaessa hälyttää apua ja antaa hätäensiapua	osaa tarvittaessa hälyttää apua ja toimia oikein tavallisimmissa sairaus- ja tapaturmatilanteissa

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa suun terveydenhoidon välinehuollossa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa toimimalla suun terveydenhoidon välinehuoltotehtävissä aidoissa työympäristöissä.

Perustellusta syystä suun terveydenhuollossa käytettävien välineiden teroituksen osaamisen opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa myös simuloidusti.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2.2 Välinehuolto toimenpideyksiköissä

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- **suunnitella työtään ja** toimia toimenpideyksiköiden välineiden huoltoprosessin mukaisissa työtehtävissä
- noudattaa työyksikön välinehuollon puhtausalue- ja hygieniakäytäntöjä
- toimia palvelutilanteissa välineiden huollon asiantuntijana
- ennaltaehkäistä mikrobikontaminaatioita välineiden kuljetuksessa, vastaanottamisessa ja käsittelyssä
- tehdä yhteistyötä välinehuollon kanssa
- käyttää oikeita työvälineitä ja – menetelmiä välineiden puhdistamisessa, desinfioimisessa ja kuivaamisessa
- noudattaa työssään välinehuollon työohjeita ja -määräyksiä
- kontrolloida, testata ja valvoa välineiden huoltotyön laatua
- noudattaa kestävän kehityksen periaatteita
- noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliturvallisuusohjeita
- edistää henkilökohtaista terveyttä ja työhyvinvointia
- ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään ottaen huomioon saamansa palautteen
- opastaa ja ohjaa toimenpideyksikön välineiden huoltoon liittyvissä asioissa
- arvioida omaa toimintaansa

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu ja toimenpideyksikön välineiden huollon toimintaympäristön tunteminen	noudattaa työssään toimenpideyksikön välineiden huollon organisointumismallia suunnittelee välineiden huoltotyöt toimenpideyksikön päivittäisen toimintasuunnitelman mukaisesti (esim. leikkaus- tai toimenpidelista ja sen	noudattaa työssään toimenpideyksikön välineiden huollon organisointumismallia suunnittelee itsenäisesti välineiden huoltotyöt toimenpideyksikön päivittäisen toimintasuunnitelman mukaisesti (esim. leikkaus- tai toimenpidelista ja sen	suunnittelee työnsä toimenpideyksikön välineiden huollon organisointumismallin mukaisesti toimii asiakaspalveluyksikön asettamien välineiden huollon tavoitteiden mukaisesti

	sisältämät tiedot), mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta arvioi työssä onnistumista tutuissa työtilanteissa	sisältämät tiedot) arvioi työssä onnistumista selviytyy muuttuvissa tilanteissa oma-aloitteisesti	tekee joustavia ratkaisuja ottaa huomioon toimivan ja aseptisen työjärjestyksen välineiden huoltotöiden toteutuksessa toimenpideyksikön päivittäisen toimintasuunnitelman mukaisesti (esim. leikkaus- tai toimenpidelistä ja sen sisältämät tiedot) arvioi työkokonaisuuden toteutumista ja työympäristön toimivuutta
Toimenpideyksikön välineiden huoltoprosessissa toimiminen	toimii toimenpidevälineiden oikean välineiden huoltoprosessin mukaisesti ottaa huomioon työn suunnittelussa välineiden huoltotöiden puhtaustasovaatimukset ja materiaalin huollettavuuden työskentelee hyväksyttävän lopputuloksen	ohjaa vastuullisesti toimenpidevälineet oikeaan välineiden huoltoprosessiin, niiden puhtaustasovaatimusten ja materiaalin huollettavuuden mukaisesti perustelee ratkaisujaan toimenpidevälineiden käyttötarkoituksella huolehtii työtehtävistään alusta	suunnittelee ja toteuttaa huolella toimenpidevälineiden oikean välineiden huoltoprosessin niiden puhtaustasovaatimusten ja materiaalin huollettavuuden mukaisesti perustelee tekemiään ratkaisuja välineiden käyttötarkoituksen ja kokonaishuoltoprosessin mukaisesti tiedottaa tarvittaessa

	mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	loppuun vastaa omasta työosuudestaan siten, että toimintaan voi luottaa	toimenpideyksikön hoitohenkilökuntaa välinehuoltoprosessista ja läpivientiajoista siten, että huolellinen välineiden huoltoprosessi toteutuu myös muuttuvissa tilanteissa arvioi perustellen oman työnsä onnistumista
Laitteiden huoltoprosessissa toimiminen	toimii välinehuollon vastuualueen mukaisesti toimenpideyksikön laitteiden pesu- ja desinfektio sekä toimintakunnon tarkistustehtävissä hyödyntää työssään tietoa laitevalmistajan pesu- ja desinfektio-ohjeista kirjaa työn toteutuksen työpaikan ohjeistuksen mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	toimii välinehuollon vastuualueen mukaisesti toimenpideyksikön laitteiden pesu- ja desinfektio- ja desinfektio- ja toimintakunnon tarkistustehtävissä suunnittelee työnsä laitevalmistajan pesu- ja desinfektio-ohjeiden sekä asiakasyksikön toimintatavoitteiden mukaisesti kirjaa työn toteutuksen työpaikan ohjeistuksen mukaisesti hyödyntää työssään tietoa laitteiden määräaikaishuollosta ja laitehuollosta	suunnittelee toimenpideyksikön laitteiden pesu- ja desinfektio- sekä toimintakunnon tarkistustehtävät huolella välinehuollon vastuualueen mukaisesti opastaa muita laitevalmistajan pesu- ja desinfektio-ohjeiden sekä asiakasyksikön toimintatavoitteiden mukaisessa toiminnassa kirjaa työn toteutuksen työpaikan ohjeistuksen mukaisesti perustelee laitteiden huoltotehtävien vastuu- ja tehtäväjaon (mm. laitoshuolto, laitehuolto, hoitajat) moniammatillisen

			toiminnan näkökulmasta
Toimenpideyksikön logistisessa palveluprosessissa toimiminen	seuraa tavanomaisten välinehuollon vastuulla olevien varastotavaroiden menekkiä	seuraa välinehuollon vastuulla olevien varastotavaroiden menekkiä	tilaa välinehuollon vastuulla olevat varastotavarat niiden kiertonopeuden ja työyksikössä sovittujen tilauskertojen mukaisesti (vrt. turhan varastoinnin välttäminen)
	tekee välinehuoltajan vastuualueen mukaiset toimenpideyksikön tilaukset	tekee välinehuoltajan vastuualueen mukaiset toimenpideyksikön tilaukset	tekee tarvittavat pikatilaukset
	purkaa tilaukset lähetyslistan mukaisesti	ottaa huomioon tarvikkeiden kiertonopeuden	purkaa ja varastoi varastoitavat tavarat niiden säilytys- ja varastointiohjeita noudattaen
	täydentää varastot tarvikkeille tai kemikaaleille asetettujen varastointi- ja säilytysohjeiden mukaisesti	tekee välinehuollon vastuualueen mukaisesti toimenpideyksikön tilaukset	tarkistaa huolella lähetyslistan ja raportoi virheellisistä tilauksista
	seuraa toimenpideyksiköiden varaston kiertonopeutta ja puhtaustasoa	purkaa tilaukset tarkistaen huolellisesti lähetyslistan	perustelee varastointiin liittyviä asioita varaston puhtaustasovaatimuksilla
	toimii tarvittaessa muuttuvissa tilanteissa steriloitavien välineiden kiireellisissä toimituksissa toimenpideyksikköön	toimii sterilointiprosessin asiantuntijana toimenpideyksikön muuttuvissa tilanteissa	ohjaa tarvittaessa muita työntekijöitä sterilointiprosessiin ja välinehuollon työvaiheisiin sekä näihin kuluvaan kokonaisaikaan liittyen

	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tiedottaa asiakasyksikköä välineistön välinehuolto prosessin läpivientiaikoihin liittyen	saattaa toimintaprosessin loppuun
	kirjaa ja tallettaa välinehuollon dokumentaation työpaikan ohjeistuksen mukaisesti	kirjaa ja tallettaa välinehuollon dokumentaation työpaikan ohjeistuksen mukaisesti toimii vastuullisesti asioiden ja työtehtävien hoitamisessa	kirjaa ja tallettaa välinehuollon dokumentaation työpaikan ohjeistuksen mukaisesti raportoi selkeästi ja ymmärrettävästi kantaa vastuuta työtehtävien kokonaisuudesta ja työn jatkumisesta hyödyntää dokumentaatiota oman työnsä ja toimintaympäristön arvioinnissa

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Toimenpideyksikön pesu-, desinfektio- ja kuivausmenetelmien sekä laitteiden hallinta	pesee, desinfektoidaan ja kuivaa esikäsittelemättömiä ja/ tai toimenpidehuoneessa hoitohenkilökunnan esikäsitteliä välineitä tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea muuttuvissa tilanteissa ja/ tai joutuisan toiminnan ohjauksessa	pesee, desinfektoidaan ja kuivaa itsenäisesti esikäsittelemättömiä ja/ tai toimenpidehuoneessa hoitohenkilökunnan esikäsitteliä välineitä suunnitelmallisesti sekä joutuisan tehokkaasti	suunnittelee huolella ja toteuttaa itsenäisesti esikäsittelemättömien ja/ tai toimenpidehuoneessa hoitohenkilökunnan esikäsitteliä välineiden pesun, desinfektion ja kuivauksen tekee työtehtävät joutuisan tehokkaasti ottaa huomioon ajan ja muut käytettävissä olevat resurssit
	ottaa vastaan ja lajittelee tutut välineet valitsee välineille sopivan puhdistus-, desinfektio- ja kuivausmenetelmän puhdistaa kuljetusvälineet ja desinfektoidaan kemiallisin menetelmin tarvitsee ajoittain	ottaa vastaan ja lajittelee itsenäisesti erilaiset välineet valitsee välineille sopivan puhdistus-, desinfektio- ja kuivausmenetelmän, ottaen huomioon tartunnan aiheuttajan sekä puhtausluokat puhdistaa kuljetusvälineet ja desinfektoidaan kemiallisin menetelmin	ottaa vastaan ja lajittelee itsenäisesti erilaiset välineet valitsee perustellusti välineille sopivan puhdistus-, desinfektio- ja kuivausmenetelmän, niiden mikrobien tartuntaketjun katkaisemisen näkökulmasta ottaa huomioon välineiden huollon kiireellisuuden ja

	ohjausta ja tukea		välinehuollon organisaatiokohtaisen tuotantoprosessin sekä siihen käytettävän ajan puhdistaa kuljetusvälineet ja desinfektointe kemiallisin menetelmin
	purkaa välineet valmistajan ohjeiden ja työohjeiden mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	purkaa itsenäisesti välineet valmistajan ohjeiden ja työohjeiden mukaisesti	purkaa huolellisesti valmistajan ohjeita ja työohjeita noudattaen välineet itsenäisesti ottaa kantaa välineiden huollettavuuteen puhtaustason saavuttamisen näkökulmasta
	käyttää työssään välineille soveltuvia pesu-, desinfektio- ja kuivauslaitteita ja niiden ohjelmia tarkkailee pesu- ja desinfektio- sekä kuivauslaitteiden normaalia toimintaa hoitaa itsenäisesti välinehuollon laitteiden vaatimat päivittäiset huoltotoimenpiteet	käyttää työssään välineille soveltuvia pesu-, desinfektio- ja kuivauslaitteita ja niiden ohjelmia arvioi pesu- ja desinfektio- sekä kuivausprosessin toteutumista tarkkailemalla laitteiden fysikaalisia mittareita ja saavutettua puhdistustulosta hoitaa itsenäisesti välinehuollon laitteiden vaatimat päivittäiset	valitsee perustellusti välineille soveltuvan pesu-, desinfektio- ja kuivauslaitteen ohjelmat perustelee pesu- ja desinfektio- sekä kuivausprosessin onnistumisen tulkitsemalla laitteiden fysikaalisia mittareita ja saavutettua puhdistustulosta opastaa myös muita laitteiden vaatimissa päivittäisissä

		huoltotoimenpiteet havainnoi ja tiedottaa laitteiden mahdollisista toimintahäiriöistä	huoltotoimenpiteissä havainnoi ja tiedottaa sekä opastaa myös muita toimijoita välinehuollon laitteiden mahdollisista toimintahäiriöistä hyödyntää työssään tietoa toimenpideyksikön välinehuollon laitteiden validoinnista puuttuu havaitsemiinsa laatupoikkeamiin
	puhdistaa, desinfektoi ja kuivaa käsin lämpödesinfektiota kestävämmät välineet toimenpideyksikössä annostelee käyttötarkoitukseen soveltuvan mikrobikohtaisen pesu- ja desinfektioaineen annettujen ohjeiden mukaisesti	käsin pesee ja desinfektoi huolellisesti ja varoen lämpödesinfektiota kestävämmät välineet toimenpideyksikössä valitsee käyttötarkoitukseen soveltuvan mikrobikohtaisen pesu- ja desinfektioaineen tarkistaa itsenäisesti puhdistustuloksen, kuivaa välineen ja desinfioi sen	käsin pesee ja desinfektoi huolellisesti ja varoen lämpödesinfektiota kestävämmät välineet toimenpideyksikössä valitsee käyttötarkoitukseen soveltuvan mikrobikohtaisen pesu- ja desinfektioaineen opastaa myös muille hyvän puhdistustuloksen tarkastamisen, kuivauksen ja desinfektion toteuttamisen

Laitteiden toimintakunnon tarkistaminen	tunnistaa toimenpideyksikön välinehuollossa käytettävien laitteiden hälytykset ja toimii ohjattuna laitehälytyksissä	tunnistaa toimenpideyksikön välinehuollossa käytettävien laitteiden hälytykset ja toimii laitehälytyksissä tulkitsee toimenpide-, hälytys- ja trendiarvoja sekä laitteen validointitestituloksia laitehuollon tarpeen arvioinnissa	toimii itsenäisesti ja vastuullisesti tilanteissa, missä toimenpideyksikön välinehuollossa käytettävissä laitteissa esiintyy toimintahäiriöitä tiedottaa tilanteesta vastuullisesti perustelee laitteiden huoltotarvetta hälytysarvojen sekä laitteen validointitestitulosten mukaisesti tekee tarvittavat toimenpiteet laitteen toimintakunnon tarkistamiseksi
Välineiden toimintakunnon tarkistaminen	huolehtii rikkoutuneiden, kuluneiden, tylsien tai liian jäykkien instrumenttien tilalle uusien tai korvaavien välineiden hankkimisesta tai huoltoon ohjaamisesta suojaa instrumentteja kolhuilta kuljetuksen ja käsittelyn aikana	huolehtii omatoimisesti rikkoutuneiden, kuluneiden, tylsien tai liian jäykkien instrumenttien tilalle uusien tai korvaavien välineiden hankkimisesta tai huoltoon ohjaamisesta suojaa instrumentteja kolhuilta kuljetuksen ja käsittelyn aikana	huolehtii vastuullisesti rikkoutuneiden, kuluneiden, tylsien tai liian jäykkien instrumenttien tilalle uusien tai korvaavien välineiden hankkimisesta tai huoltoon ohjaamisesta informoi ja perustelee selkeästi välineiden huolto- tai uusintatarpeet

	poistaa koreista ja seteistä niihin kuulumattomat välineet ja hävittää ne noudattaen jäte- ja työturvallisuusohjeita	poistaa koreista ja seteistä niihin kuulumattomat välineet ja hävittää ne noudattaen jäte- ja työturvallisuusohjeita tiedottaa jatkohuoltoa tarvittavista jatkotoimenpiteistä välineistön kuntoon liittyen	tiedottaa asiakasyksikölle ja välinehuollolle korjattavien tai uusittavien välineiden kunnosta, huoltoon ja hankintaan liittyvistä aikatauluista ja toimintamenettelyistä suojaa instrumentit huolellisesti kolhuilta kuljetuksen ja käsittelyn aikana ja ohjaa näissä myös muita toimijoita poistaa koreista ja seteistä niihin kuulumattomat välineet ja hävittää ne noudattaen jäte- ja työturvallisuusohjeita
Hengityksenhoitovälineistön pesu- ja desinfektio sekä toimintavalmiuden ylläpito	pesee ja desinfektioi hengityksenhoitovälineitä työpaikan ohjeistuksen mukaisesti huolehtii sovittujen kertakäyttöisten osien vaihtamisesta välineiden huoltotyön vastuualueella huolehtii tarvittavien välineiden täydennyksistä ja varastoinnista	pesee ja desinfektioi ohjattuna hengityksenhoitovälineitä työpaikan ohjeistuksen mukaisesti huolehtii sovittujen kertakäyttöisten osien vaihtamisesta välineiden huoltotyön vastuualueella huolehtii tarvittavien välineiden täydennyksistä ja	suunnittelee ja toteuttaa huolellisesti hengityksen hoitovälineiden pesun- ja desinfektion työpaikan ohjeistuksen mukaisesti toimii muuttuvissa tilanteissa ennakoi tulevia tilanteita

	välinehuoltajan vastuualueella tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	varastoinnista välinehuoltajan vastuualueella	huolehtii sovittujen kertakäyttöisten osien vaihtamisesta välineiden huoltotyön vastuualueella huolehtii tarvittavien välineiden täydennyksistä ja varastoinnista välineiden huoltotyön vastuualueella
Kestävän kehityksen huomioon ottaminen	tarkkailee pesu- ja desinfektioaineiden kulutusta ja kirjaa menekin käsittelee välineistöä varoen varastoi toimenpideyksikön tuotteita niiden kierronopeuden mukaisesti	arvioi pesu- ja desinfektioaineiden kulutusta ja kirjaa menekin ottaa huomioon energiataloudelliset ratkaisut varastoi toimenpideyksikön tuotteita niiden kierronopeuden mukaisesti toimii ekologisen ja ekonominen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	arvioi pesu- ja desinfektioaineiden kulutusta ja kirjaa menekin sekä varautuu ennakolta pesu- ja desinfektioaineen täydentämiseen käsittelee toimenpideyksikön tuotteita ja varastoi niitä kierronopeuden mukaisesti perustelee ratkaisujaan energiataloudellisilla ja ekologisilla ratkaisuilla

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tiedonhallinta ja tiedon soveltaminen	noudattaa työssään säädöksiä, määräyksiä, suosituksia ja työpaikan ohjeita (mm. kertakäyttötuotteiden, laitteiden CE merkintöjen, infektioiden torjuntatyön ja ammattitaidon kehittäminen)	hankkii ja käyttää aktiivisesti tietoa välinehuoltotyötä toimenpideyksikössä ohjaavista säädöksistä, määräyksistä, suosituksista ja työpaikan ohjeista	perustelee työhönsä liittyviä ratkaisuja välinehuoltotyötä toimenpideyksikössä ohjaavilla säädöksillä, määräyksillä, suosituksilla ja työpaikan ohjeilla tekee havaintoja ja tuo esille tarvittavia muutosehdotuksia työohjeiden käyttökelpoisuudesta ja tarvittavista muutoksista puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin
	hyödyntää työssään tietoa verivarotoimista ja tartuntariskistä sekä ottaa ne huomioon toimenpideyksikön välinehuoltotyössä	valitsee työmenetelmät perustellusti verivarotoimien ja tartuntariskien välttämisen näkökulmista	perustelee toimintaansa ja tekemiään valintoja hoito- ja tutkimusvälineistön huollossa ja toimintaympäristössä toimimisessa verivarotoimilla ja tartuntariskeilla sekä työturvallisuudella ja potilasturvallisuudella
	noudattaa käyttö- ja työturvallisuustiedotteita aineiden säilytyksessä ja käytössä	noudattaa käyttö- ja työturvallisuustiedotteita aineiden säilytyksessä ja käytössä	ohjaa myös muita toimijoita käyttö- ja työturvallisuustiedotteiden noudattamisessa, aineiden säilytyksessä ja

		puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin	käytössä puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin tuo esille ratkaisuvaihtoehtoja
	noudattaa tartuntaeristysohjeita tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	noudattaa tartuntaeristysohjeita tietää välinehuoltotyön merkityksen toimenpidepotilaiden hoitoon liittyvien infektioiden ennaltaehkäisyssä	suunnittelee työtehtävänsä noudattaen tartuntaeristysohjeita hyödyntää suunnittelun apuna tietoa toimenpideyksikön toimenpide- tai leikkaussuunnitelmasta, perustelee ratkaisujaan toimenpidepotilaiden hoitoon liittyvien infektioiden ennaltaehkäisyllä
	noudattaa työssään pesun ja desinfektion laatuvaatimuksia tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	noudattaa työssään pesun ja desinfektion laatuvaatimuksia	perustelee toimintaansa pesun ja desinfektion laatuvaatimuksilla ja asettaa työlleen laatuvaatimuksia

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään ottaa vastaan palautetta ja korjaa sen mukaan toimintaansa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	arvioi omaa työtään ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään ottaa palautetta vastaan ja käyttää sitä apuna työssä ja itsensä kehittämisessä	arvioi omaa työtään ja työympäristön toimivuutta ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään hakee aktiivisesti palautetta suhtautuu rakentavasti ja joustavasti saamaansa palautteeseen korjaa aktiivisesti toimintaansa tilanteen vaatimalla tavalla
	tekee annetut tehtävät arvioi omaa toimintaansa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	työskentelee itsenäisesti ja suunnitelmallisesti arvioi omia työn tekemiseen liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan	suunnittelee toimintaansa, asettaen asioita tärkeysjärjestykseen tekee itsenäisesti ja sujuvasti työtehtävät arvioi omia työn tekemiseen keskeisesti liittyviä vahvuuksiaan

			sekä kehittämistarpeitaan
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työyhteisön jäsenenä	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työyhteisön jäsenenä myös muuttuvissa tilanteissa	toimii yhteistyökykyisesti, vastuullisesti ja asiakaskeskeisesti työyhteisössä sekä moniammatillisissa vuorovaikutustilanteissa toiminta on turvallista, luotettavaa ja tasapuolista tutuissa myös muuttuvissa tilanteissa perustelee viestinnän merkitystä hoitoon liittyvien infektioiden torjunnassa
	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä
Ammattietiikka	toimii välineiden huoltotyötä ohjaavien arvojen ja periaatteiden mukaisesti asiakaspalvelu ja yhteistyötilanteissa suoriutuu tehtävistä sovitus- ja aikataulussa	toimii ammattieettisesti välinehuollon palvelutilanteissa noudattaa eettisiä ohjeita, sopimuksia ja säädöksiä sekä aikatauluja työskentelee	perustelee ratkaisunsa työyhteisön arvojen, aikataulutuksen, tavoitteiden, eettisten ohjeiden, sopimusten ja säädösten mukaisesti myös vaihtelevissa tilanteissa toimii vastuullisesti ja luotettavasti

		vastuullisesti	rakentaa omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä
	noudattaa ergonomiohjeita	noudattaa ergonomiohjeita	noudattaa ergonomiohjeita
	käyttää tarvittavia apuvälineitä	säätää työpisteensä mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein	säätää työpisteensä aina mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein
		käyttää tarvittavia apuvälineitä taakkojen nostossa ja siirrossa	käyttää esimerkillisesti apuvälineitä taakkojen nostossa ja siirrossa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii aseptisen työjärjestyksen ja hyvien hygieniakäytänteiden mukaisesti	vastaa omalta osaltaan aseptisen työjärjestyksen ja hyvien hygieniakäytänteiden mukaisten toimintojen noudattamisesta	perustelee pesu- ja desinfektioprosessissa tekemiään ratkaisuja aseptiikkaa, infektioiden torjuntatyötä ja potilas- ja työturvallisuutta edistävästi
	noudattaa tavanomaisia ja verivarotoimenpiteitä	perustelee toimintaansa eritetahradesinfektion, pistotapaturmien ennaltaehkäisyä, käsihygienian, pukeutumisen, itsensä roiskeilta suojaamisen, suojainten käyttämisen infektioiden torjunnan ja potilasturvallisuuden näkökulmista	työskentee aseptiikkaa ja hyviä sairaalahygieniakäytäntöjä noudattaen
	noudattaa eritetahradesinfektioon, käsihygieniaan, pukeutumiseen, suojainten käyttämiseen ja riisumiseen liittyviä oikeita toimintaperiaatteita		huolehtii ennakoivasti ja oma-aloitteisesti työympäristön puhtaudesta ja siisteydestä
	huolehtii työympäristön puhtaudesta ja	huolehtii työympäristön puhtaudesta ja siisteydestä	ohjaa myös muita

	siisteydestä huolehtii omasta terveydestään siten, ettei toimi itse tartunnan kantajana noudattaa työyksikön ohjeita pistotapaturmissa käsittelee riskijätteitä työpaikan jätteiden käsittelyohjeiden mukaisesti	huolehtii omasta terveydestään siten, ettei toimi itse tartunnan kantajana noudattaa työyksikön ohjeita pistotapaturmissa käsittelee riskijätteitä turvallisesti työpaikan jätteiden käsittelyohjeiden mukaisesti	toimijoita eritetahradesinfektioon, pistotapaturmien ennaltaehkäisyyn, käsihygieniaan, pukeutumiseen, itsensä roiskeilta suojaamiseen ja suojainten käyttämiseen toimenpideyksikössä huolehtii omasta terveydestään siten, ettei toimi itse tartunnan kantajana ohjaa tarvittaessa myös muita työyksikön ohjeiden mukaisesti pistotapaturmissa ja riskijätteiden turvallisessa käsittelyssä
	työskentelee niin, ettei toimintaympäristö kontaminoidu	työskentelee omatoimisesti niin, ettei toimintaympäristö kontaminoidu huolehtii työympäristön siisteydestä ja toimivuudesta	työskentelee omatoimisesti niin, ettei toimintaympäristö kontaminoidu sekä huolehtii omatoimisesti työympäristön siisteydestä ja toimivuudesta
	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita ja tiedostaa työskentelyn vaarat, toimii yrityksen toimintamallin mukaisesti tapaturman sattuessa	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita sekä havaitsee ja ilmoittaa turvallisuuden vaaroista, toimii yrityksen toimintamallin mukaisesti tapaturman	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita sekä havaitsee ja osaa arvioida työhön liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä, toimii yrityksen

		sattuessa	toimintamallin mukaisesti tapaturman sattuessa
	hälyttää tarvittaessa apua	hälyttää tarvittaessa apua ja antaa hätäensiapua	hälyttää tarvittaessa apua ja toimii oikein tavallisimmissa sairaus- ja tapaturmatilanteissa

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa toimenpideyksiköiden välinehuollossa toimimalla ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa toimenpideyksikön välineiden huoltoon liittyvissä työtehtävissä (esim. poliklinikka, leikkaus- ja anestesiaosasto, endoskopiayksikkö, obduktio, terveyskeskus, hoivakoti tms.). Hän puhdistaa, desinfioi ja kuivaa erilaisia ja eri materiaaleista valmistettuja välineitä käsin tai koneellisesti sekä huolehtii tarvittaessa välineistön kuljettamisesta sterilointiin tai huoltoon.

Perustellusta syystä opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamisensa myös simuloitusti.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2.3 Välinehuolto kliinisissä palveluyksiköissä tai lääkehuollon toimintayksiköissä

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- **suunnitella työtään ja** toimia klinisen palveluyksikön välineiden huoltoprosessin mukaisissa työtehtävissä
- noudattaa puhtausalue- ja hygieniakäytäntöjä
- ennaltaehkäistä mikrobikontaminaatioita ja osallistua infektioiden torjuntatyöhön
- toimia välineiden huollon asiantuntijana
- steriloida nesteitä tai muita omavalmisteita
- käyttää välineiden huollon oikeita työvälineitä ja – menetelmiä
- noudattaa välineiden huollon laitteille asetettuja validointimääräyksiä

- noudattaa työssään välineiden huollon työohjeita ja -määräyksiä
- hyödyntää työssään tietoa viranomaistoiminnasta (esim. tilailmoitukset, omavalmiste- ja toimintamuutosilmoitukset)
- noudattaa kestävän kehityksen periaatteita
- toimia välineiden huollon eritystilanteissa (vetokaappityöskentely, kemikaalit, tartunnanvaaralliset jätteet, hapot,) työturvallisuusmääräysten mukaisesti
- käsitellä kemikaaleja kemikaaliturvallisuusohjeiden mukaisesti
- edistää henkilökohtaista terveyttä ja työhyvinvointia
- ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittymisestään ottaen huomioon saamansa palautteen
- arvioida omaa toimintaansa

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu ja toimintaympäristön tunteminen	suunnittelee ja toimii työympäristön välineiden huoltotehtävissä arvioi työssä onnistumista tutuissa työtilanteissa	suunnittelee ja toimii itsenäisesti työympäristön välineiden huoltotehtävissä arvioi työssä onnistumista selviytyy muuttuvissa tilanteissa oma-aloitteisesti	suunnittelee ja toimii tavoitteellisesti työympäristön välineiden huoltotehtävissä suunnittelee työtehtävät asiakkaan määrittelemien palvelutavoitteiden mukaisesti tekee joustavia ratkaisuja muuttuvissa tilanteissa arvioi työkokonaisuuden toteutumista ja työympäristön toimivuutta

Välineiden huoltoprosessin toteuttaminen	toimii välineiden huoltoprosessin mukaisesti ottaa huomioon välineistön puhtaustason ja materiaalin huollettavuuden työskentelee hyväksyttävän lopputuloksen mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	ohjaa vastuullisesti välineet oikeaan välineiden huoltoprosessiin, välineiden puhtaustason ja materiaalin huollettavuuden mukaisesti perustelee ratkaisujaan välineiden käyttötarkoituksella huolehtii työtehtävistään alusta loppuun vastaa omasta työosuudestaan siten, että toimintaan voi luottaa	suunnittelee huolella välineiden huoltoprosessin, välineiden puhtaustasojen ja materiaalin huollettavuuden mukaisesti perustelee tekemiään ratkaisuja välineiden käyttötarkoituksen ja koko huoltoprosessin huolellisen toteutuksen mukaisesti tiedottaa tarvittaessa henkilökuntaa välinehuoltoprosessista ja läpivientiajoista siten, että huolellinen välinehuoltoprosessi toteutuu myös muuttuvissa tilanteissa
Välineiden huoltolaitteiden huoltoprosessissa toimiminen	toimii välinehuollon vastuualueen ja työpaikan ohjeiden mukaisesti työyksikön välineiden huoltolaitteiden toimintakunnon tarkistamisessa osallistuu välineiden huoltolaitteiden validointitehtäviin hyödyntää työssään tietoa laitevalmistajan	toimii välinehuollon vastuualueen ja työpaikan ohjeiden mukaisesti työyksikön välineiden huoltolaitteiden toimintakunnon tarkistamisessa osallistuu välineiden huoltolaitteiden validointitehtäviin suunnittelee työnsä laitevalmistajan ohjeiden	suunnittelee ja toteuttaa työtehtävänsä välineiden huollon vastuualueen ja työpaikan ohjeiden mukaisesti työyksikön välineiden huoltolaitteiden toimintakunnon tarkistamisessa ja validoinnissa opastaa muita laitevalmistajan ohjeiden mukaisissa sekä työyksikön

	ohjeista kirjaa työn toteutuksen työpaikan ohjeistuksen mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	sekä työyksikön toimintatavoitteiden mukaisesti kirjaa työn toteutuksen työpaikan ohjeistuksen mukaisesti hyödyntää työssään tietoa välinehuollon laitteiden määräaikaishuollosta ja laitehuollosta	toimintatavoitteiden mukaisessa toiminnassa kirjaa huolellisesti työn toteutuksen työpaikan ohjeistuksen mukaisesti sekä tiedottaa vastuullisesti asioista myös suullisesti perustelee laitteiden käyttökunnon merkityksen laatutyölle puuttuu havaitsemiinsa laatupoikkeamiin
Työyksikön logistisessa palveluprosessissa toimiminen	seuraa tavanomaisten välinehuoltotyötä tekevän henkilön vastuulla olevien varastotavaroiden kiertonopeutta ja tekee tilaukset sen mukaisesti tekee välinehuoltotyötä tekevän henkilön vastuualueen mukaiset toimenpideyksikön tilaukset purkaa tilaukset lähetylistan mukaisesti täydentää varastot tarvikkeille tai kemikaaleille asetettujen	seuraa välinehuoltotyötä tekevän henkilön vastuulla olevien varastotavaroiden kiertonopeutta ja tekee tilaukset sen mukaisesti tekee välinehuoltotyötä tekevän henkilön vastuualueen mukaiset toimenpideyksikön tilaukset ottaa huomioon tarvikkeiden kiertonopeuden tekee välinehuollon vastuualueen mukaisesti toimenpideyksikön tilaukset	tilaa välinehuoltotyötä tekevän henkilön vastuulla olevat varastotavarat niiden kiertonopeuden ja työyksikössä sovittujen tilauskertojen mukaisesti (vrt. turhan varastoinnin välttäminen) tekee tarvittavat pikatilaukset purkaa ja varastoi varastoitavat tavarat niiden säilytys- ja varastointiohjeita noudattaen

	varastointi- ja säilytysohjeiden mukaisesti seuraa toimenpideyksiköiden varaston kiertonopeutta ja puhtaustasoa	purkaa tilaukset tarkistaen huolellisesti lähetylistan huolehtii varastojen puhtaustasoseurannasta	tarkistaa huolella tilaus- ja lähetylistan sekä korjaa virheelliset tilaukset tai lähetykset ja tekee niihin liittyen tarvittavat ilmoitukset tavarantoimittajalle perustelee varastointiin liittyviä asioita varaston puhtaustasovaatimuksilla
	kirjaa ja tallettaa välineiden huollon dokumentaation työpaikan ohjeistuksen mukaisesti	kirjaa ja tallettaa välineiden huollon dokumentaation työpaikan ohjeistuksen mukaisesti toimii vastuullisesti asioiden ja työtehtävien hoitamisessa	kirjaa ja tallettaa välineiden huollon dokumentaation työpaikan ohjeistuksen mukaisesti raportoii selkeästi ja ymmärrettävästi kantaa vastuuta työtehtävien kokonaisuudesta ja työn jatkumisesta hyödyntää dokumentaatiota oman työnsä ja toimintaympäristön arvioinnissa

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työyksikön työmenetelmien hallinta	ottaa vastaan, lajittelee, pesee, desinfektoi, kuivaa ja tarvittaessa steriloi työyksikön perusvälineistöä niiden käyttötarkoituksen ja puhtaustasomäärityksen mukaisesti, mutta muuttuvissa tilanteissa ja/tai joutuisan toiminnan ohjauksessa tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	ottaa vastaan, lajittelee, pesee, desinfektoi, kuivaa ja tarvittaessa steriloi itsenäisesti työyksikön välineistöä niiden käyttötarkoituksen ja puhtaustasomäärityksen mukaisesti	suunnittelee huolella ja toteuttaa itsenäisesti työyksikön välineiden vastaanottamisen, lajittelun, pesun, desinfektion, kuivauksen ja tarvittaessa sterilointiprosessin välineiden käyttötarkoituksen ja puhtaustasomäärityksen mukaisesti tekee työtehtävät joutuisan tehokkaasti ottaa huomioon ajan ja muut käytettävissä olevat resurssit
	toimii muuttuvissa tilanteissa välineiden kiireellisissä toimituksissa	toimii välinehuollon asiantuntijana muuttuvissa välinehuoltotilanteissa	ohjaa tarvittaessa muita työntekijöitä välinehuollon työvaiheissa
	toimii välineiden huollon asiantuntijatehtävissä tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tiedottaa tarvittaessa välineiden huoltoprosessin läpivientiaikoihin liittyen toimii välineiden huollon asiantuntijatehtävissä	hyödyntää työssään tietoa välinehuollon kokonaisajasta ja huollettavien välineiden kiireellisyydestä ottaa kantaa välineiden

			huollettavuuteen puhtaustason saavuttamisen näkökulmasta saattaa toimintaprosessin loppuun
	tekee työyksikön omavalmisteita tai tarvittaessa steriloi niitä ja nesteitä toimii puhdastila- ja hygieniavaatimusten mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	tekee itsenäisesti työyksikön omavalmisteita tai tarvittaessa steriloi niitä ja nesteitä toimii puhdastila- ja hygieniavaatimusten mukaisesti	suunnittelee huolella työnsä toteuttaa itsenäisesti työyksikön omavalmisteita tai tarvittaessa steriloi niitä ja nesteitä perustelee toimintaansa omavalmisteisiin liittyvillä ohjeilla ja määräyksillä opastaa myös muita toimijoita puhdastilavaatimusten mukaisessa toiminnassa ja hygieniakäytänteiden toteuttamisessa
Toimintaympäristöstä huolehtiminen	huolehtii välinehuoltotilojen siivouksesta käyttää oikeita siivousmenetelmiä	huolehtii välinehuoltotilojen siivouksesta käyttää oikeita siivousmenetelmiä	huolehtii omatoimisesti välineiden huoltotilojen siivouksista niiden puhdastilavaatimusten mukaisesti perustelee siivousvälineiden ja pesuaineiden käytön

	käyttää oikeita siivousvälineitä ja puhdistusaineita toimii työpaikan ylläpito- ja määräaikaissiivousohjeiden mukaisesti tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	käyttää oikeita siivousvälineitä ja puhdistusaineita toimii työpaikan ylläpito- ja määräaikaissiivousohjeiden mukaisesti	siivousmenetelmien ja puhdastilamääräysten mukaisesti tarkistaa työpaikan ylläpito- ja määräaikaissiivoukset ja huolehtii niiden toteutuksesta työpaikan ohjeistuksen mukaisesti toimii oma-aloitteisesti ympäristön siisteyteen ja järjestyksen liittyvissä asioissa
Välineiden huoltolaitteiden toimintakunnon tarkistaminen	tunnistaa työyksikön välineiden huollossa käytettävien laitteiden hälytykset toimittaa laitteet ohjatusti huoltoon toimii ohjattuna laitehälytyksissä	tunnistaa työyksikön välineiden huollossa käytettävien laitteiden hälytykset ja toimii laitehälytyksissä tulkitssee toimenpide-, hälytys- ja trendiarvoja sekä laitteen validointitestituloksia laitehuollon tarpeen arvioinnissa toimii laitteiden huoltotarpeen mukaisesti ja toimittaa laitteet tarvittaessa huoltoon	toimii itsenäisesti ja vastuullisesti tilanteissa, missä työyksikön välineiden huollossa käytettävissä laitteissa esiintyy toimintahäiriöitä tiedottaa tilanteesta vastuullisesti perustelee laitteiden huoltotarvetta hälytys- ja trendiarvojen sekä laitteen validointitestitulosten mukaisesti tekee tarvittavat toimenpiteet laitteen toimintakunnon tarkistamiseksi

			toimii laitteiden huoltotarpeen mukaisesti ja toimittaa laitteet tarvittaessa huoltoon
Välineiden toimintakunnon tarkistaminen	huolehtii rikkoutuneen tai huonokuntoisen välineen tilalle uuden tai korvaavan välineen toimittaa huoltoon huoltoa tarvitsevat välineet käsittelee välineistöä varoen hävittää poistettavat välineet noudattaen jäte- ja työturvallisuusohjeita	huolehtii omatoimisesti rikkoutuneen tai huonokuntoisen välineen tilalle uuden tai korvaavan välineen toimittaa huoltoon huoltoa tarvitsevat välineet hävittää poistettavat välineet noudattaen jäte- ja työturvallisuusohjeita käsittelee välineistöä varoen tiedottaa jatkohuoltoa tarvittavista jatkotoimenpiteistä välineistön kuntoon liittyen	huolehtii omatoimisesti ja vastuullisesti rikkoutuneen tai huonokuntoisen välineen tilalle uuden tai korvaavan välineen toimittaa huoltoon huoltoa tarvitsevat välineet informoi ja perustelee selkeästi välineiden huolto- tai uusintatarpeet hyödyntää työssään tietoa työyksikön välineiden hankintaan liittyvistä aikatauluista ja toimintamenettelyistä käsittelee välineistöä varoen hävittää poistettavat välineet noudattaen huolellisesti jäte- ja työturvallisuusohjeita

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tiedonhallinta ja tiedon soveltaminen	noudattaa työssään säädöksiä, määräyksiä, suosituksia ja työpaikan ohjeita (mm. kertakäyttötuotteiden, laitteiden CE merkintöjen, infektioiden torjuntatyön ja ammattitaidon kehittäminen)	hankkii ja käyttää aktiivisesti tietoa välinehuoltotyötä ohjaavista säädöksistä, määräyksistä, suosituksista ja työpaikan ohjeista	perustelee työhönsä liittyviä ratkaisuja välinehuoltotyötä ohjaavilla säädöksillä, määräyksillä, suosituksilla ja työpaikan ohjeilla tekee havaintoja ja tuo esille tarvittavia muutosehdotuksia työohjeiden käyttökelpoisuudesta ja tarvittavista muutoksista puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin
	noudattaa työssään tavanomaisia varotoimia hyödyntää työssään tietoa tartuntamekanismeista sekä tartuntariskiін vaikuttavista tekijöistä ja ottaa ne huomioon työyksikön välinehuoltotyössä tarvitsee ajoittain	noudattaa työssään tavanomaisia varotoimia hyödyntää työssään tietoa tartuntamekanismeista sekä tartuntariskiін vaikuttavista tekijöistä ja ottaa ne huomioon työyksikön välinehuoltotyössä	perustelee valintojaan ja työskentelyään tavanomaisilla varotoimilla työskentelyssä ja työhön liittyvissä ratkaisuissa sekä työn suunnittelussa ja oman työn sekä työyksikön toimintaan liittyvissä perusteluissa näkyvät selkeästi tartuntariskiін vaikuttavien tekijöiden ottaminen huomioon

	ohjausta ja tukea		perustelee valintojaan työturvallisuudella
	noudattaa käyttö- ja työturvallisuustiedotteita aineiden säilytyksessä ja käytössä	noudattaa käyttö- ja työturvallisuustiedotteita aineiden säilytyksessä ja käytössä puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin	ohjaa myös muita toimijoita käyttö- ja työturvallisuustiedotteiden noudattamisessa aineiden säilytyksessä ja käytössä puuttuu havaitsemiinsa epäkohtiin tuo esille ratkaisuvaihtoehtoja
	noudattaa työssään välinehuollon laatuvaatimuksia, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	noudattaa työssään välinehuollon laatuvaatimuksia	perustelee toimintaansa välinehuollon laatuvaatimuksilla asettaa työlleen laatutavoitteita

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittämisestään ottaa vastaan palautetta ja korjaa sen mukaan toimintaansa	arvioi omaa työtään ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittämisestään	arvioi omaa työtään ja työympäristön toimivuutta ottaa vastuun omasta oppimisestaan ja ammatillisesta kehittämisestään

	tarvitsee ajoittain ohjausta ja tukea	ottaa palautetta vastaan ja käyttää sitä apuna työssä ja itsensä kehittämisessä	hakee aktiivisesti palautetta suhtautuu rakentavasti ja joustavasti saamaansa palautteeseen korjaa aktiivisesti toimintaansa tilanteen vaatimalla tavalla
	tekee annetut tehtävät arvioi omaa toimintaansa tarvitsee tehtävien hoitamiseksi ajoittain ohjausta ja tukea	työskentelee itsenäisesti ja suunnitelmallisesti arvioi omia työn tekemiseen liittyviä vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan	suunnittelee toimintaansa, asettaen asioita tärkeysjärjestykseen tekee itsenäisesti ja sujuvasti työtehtävät arvioi omia työn tekemiseen keskeisesti liittyviä vahvuuksiaan sekä kehittämistarpeitaan
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työyhteisön jäsenenä	toimii yhteistyökykyisesti, vuorovaikutteisesti ja vastuullisesti moniammatillisen työyhteisön jäsenenä myös muuttuvissa tilanteissa	toimii yhteistyökykyisesti, vastuullisesti ja asiakaskeskeisesti työyhteisössä sekä moniammatillisessa vuorovaikutustilanteissa toiminta on turvallista, luotettavaa ja tasapuolista tutuissa myös muuttuvissa

			tilanteissa perustelee viestinnän merkitystä hoitoon liittyvien infektioiden torjunnassa
	tekee työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee omatoimisesti työyhteisössä vastuullaan olevat tehtävät	toimii vastuullisesti, yhteistyökykyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa työyhteisön ja ryhmän jäsenenä
Ammattietiikka	toimii välinehuoltotyötä ohjaavien arvojen ja periaatteiden mukaisesti asiakaspalvelu ja yhteistyötilanteissa suoriutuu tehtävistä sovittussa aikataulussa	toimii ammattieettisesti välinehuollon palvelutilanteissa noudattaa eettisiä ohjeita, sopimuksia ja säädöksiä sekä aikatauluja toimii vastuullisesti	perustelee ratkaisunsa työyhteisön arvojen, aikataulutuksen, tavoitteiden, eettisten ohjeiden, sopimusten ja säädösten mukaisesti myös vaihtelevissa tilanteissa toimii vastuullisesti ja luotettavasti rakentaa omalta osaltaan hyvää työilmapiiriä
	toimii ergonomisesti	toimii ergonomisesti säätää työpisteensä mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein	toimii ergonomisesti säätää työpisteensä aina mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii aseptisen työjärjestyksen ja hyvien hygieniakäytänteiden	vastaa omalta osaltaan aseptisen työjärjestyksen ja hyvien hygieniakäytänteiden	perustelee tekemiään ratkaisuja aseptiikan ja infektioiden torjuntatyön

	mukaisesti noudattaa eritetahradesinfektioon, käsihygieniaan, pukeutumiseen, suojainten käyttämiseen ja riisumiseen liittyviä oikeita toimintaperiaatteita huolehtii työympäristön puhtaudesta ja siisteydestä huolehtii omasta terveydestään siten, ettei toimi itse tartunnan kantajana noudattaa työyksikön ohjeita pistotapaturmissa käsittelee riskijätteitä työpaikan jätteiden käsittelyohjeiden mukaisesti	mukaisten toimintojen noudattamisesta noudattaa eritetahradesinfektioon, käsihygieniaan, pukeutumiseen, suojainten käyttämiseen ja riisumiseen liittyviä oikeita toimintaperiaatteita huolehtii työympäristön puhtaudesta ja siisteydestä huolehtii omasta terveydestään siten, ettei toimi itse tartunnan kantajana noudattaa työyksikön ohjeita pistotapaturmissa käsittelee riskijätteitä turvallisesti työpaikan jätteiden käsittelyohjeiden mukaisesti	näkökulmista työskentelyssä näkyy huolellinen hyvien hygieniakäytäntöjen noudattaminen huolehtii ennakoivasti ja oma-aloitteisesti työympäristön puhtaudesta ja siisteydestä ohjaa myös muita toimijoita eritetahradesinfektioon, pistotapaturmien ennaltaehkäisyyn, käsihygieniaan, pukeutumiseen, itsensä roiskeilta suojaamiseen ja suojainten käyttämiseen toimenpideyksikössä huolehtii omasta terveydestään siten, ettei toimi itse tartunnan kantajana ohjaa tarvittaessa myös muita työyksikön ohjeiden mukaisesti pistotapaturmissa ja riskijätteiden turvallisessa käsittelyssä
--	--	---	---

	työskentelee niin, ettei toimintaympäristö kontaminoidu	työskentelee omatoimisesti niin, ettei toimintaympäristö kontaminoidu huolehtii työympäristön siisteydestä ja toimivuudesta	suunnittelee työtehtävät huolella ja tavoitteellisesti siten, ettei työskentelee toimintaympäristö kontaminoidu huolehtii omatoimisesti työympäristön siisteydestä ja toimivuudesta
	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita ja tiedostaa työturvallisuuteen liittyviä riskitekijöitä toimii yrityksen toimintamallin mukaisesti tapaturman sattuessa	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita havaitsee ja ilmoittaa työturvallisuusriskeistä toimii yrityksen toimintamallin mukaisesti tapaturman sattuessa	noudattaa työturvallisuus- ja kemikaaliohjeita havaitsee mahdollisia työhön liittyviä työturvallisuusriskejä ja ilmoittaa niistä toimii yrityksen toimintamallin mukaisesti tapaturman sattuessa
	toimii ergonomisesti	toimii ergonomisesti säätää työpisteensä mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein	toimii ergonomisesti säätää työpisteensä aina mahdollisuuksien mukaan ergonomisesti oikein
	hälyttää tarvittaessa apua	hälyttää tarvittaessa apua ja antaa hätäensiapua	hälyttää tarvittaessa apua ja toimii oikein tavallisimmissa sairaus- ja tapaturmatilanteissa

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa klinisten palveluyksiköiden tai lääkehuollon toimintayksikön välineiden huollossa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa toimimalla välineiden huoltoon liittyviä työtehtäviä esim. laboratorio-, lääke-, elintarvike-, pieneläin- tai kemianteollisuuden työympäristöissä. Hän puhdistaa, desinfioi ja kuivaa erilaisia ja eri materiaaleista valmistettuja tutkimus- ja hoitovälineitä käsin tai koneellisesti ja huolehtii tarvittaessa välineiden kuljetuksesta sterilointiin tai huoltoon.

Perustellusta syystä opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamisensa myös simuloitusti.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2.4 Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen välineiden huoltotyössä

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- käyttää tietotekniikan sovellusohjelmia (tekstinkäsittely, taulukko ja kuvankäsittely) ja laitteita (tietokone, skannerit, tulostin)
- käyttää tiedonhakumenetelmiä ja arvioida niiden luotettavuutta
- laatia välineiden huollon dokumentteja
- ottaa huomioon työaseman ja oheislaitteiden ylläpidon ja ohjelmapäivitykset
- käyttää tietotekniikan keskeistä sanastoa suomeksi ja englanniksi
- noudattaa työssään tietoturvan perusvelvoitteita (salasanoja, varmuuskopiointia ja virustorjuntaa)
- hyödyntää työssään viestintätekniikkaa
- noudattaa ergonomiaa
- arvioida itseään ja omien tietoteknisten valmiuksien kehittymistä.

Osaamisen arviointi

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työprosessissa toimiminen	tekee vastuullaan olevat työt, mutta tarvitsee jonkin verran ohjausta tehtävien suorittamiseen	tekee vastuullaan olevat ja annetut tehtävät työt omatoimisesti	toimii vastuullisesti ja tekee itsenäisesti muitakin kuin annettuja tehtäviä
	huolehtii tietoteknisten ja viestintälaitteiden toimintavalmiudesta	huolehtii omatoimisesti tietoteknisten ja viestintälaitteiden toimintavalmiudesta	huolehtii vastuullisesti tietoteknisten ja viestintälaitteiden toimintavalmiudesta
	hyödyntää tietotekniikkaa välineiden huoltoprosessin eri vaiheissa	hyödyntää tietotekniikkaa välineiden huoltoprosessin eri vaiheissa	hyödyntää tietotekniikkaa välineiden huoltoprosessin eri vaiheissa
		perustelee oman toimintansa merkitystä tietotekniikan käyttäjänä työkokonaisuuden näkökulmasta	perustelee oman toimintansa merkitystä tietotekniikan käyttäjänä työkokonaisuuden ja toimintaprosessin etenemisen näkökulmasta
	ottaa vastaa ja välittää edelleen tavanomaisia työhön liittyviä viestejä	ottaa vastaan ja välittää edelleen työhön liittyvät viestit oikealle henkilölle	ottaa vastaan ja välittää työhön liittyvät viestit edelleen oikealle henkilölle huomioiden asian tärkeyden ja kiireellisyyden

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työväline- ja sovellusohjelmien ja laitteiden käyttäminen	luo, muokkaa ja tallentaa tietoa sekä tuottaa standardinmukaisia asiakirjoja annettujen ohjeiden mukaisesti päivittää välineiden huollon toiminta- tai työohjeita tietotekniikkaa hyödyntäen	luo, muokkaa ja tallentaa tietoa sekä tuottaa selkeitä standardinmukaisia asiakirjoja annettujen ohjeiden mukaisesti laatii välineiden huollon toiminta- tai työohjeita tietotekniikka hyödyntäen mallin mukaisesti	luo, muokkaa ja tallentaa tietoa sekä tuottaa itsenäisesti ja sujuvasti selkeitä standardinmukaisia asiakirjoja laatii itsenäisesti tietotekniikkaa hyödyntäen välineiden huollon toiminta- tai työohjeen, millä on vaikuttavuutta työyhteisön tai asiakaspalvelun toimintaan
	käyttää taulukkolaskenta- ja grafiikkaohjelmia päivittää vähintään yhden välineiden huollon tilaston tilasto-ohjelmaa käyttäen	soveltaa taulukkolaskenta- ja grafiikkaohjelmia laatii tilasto-ohjelmaa käyttäen vähintään yhden välineiden huollon tilaston valmiin mallin mukaisesti	soveltaa monipuolisesti taulukkolaskenta- ja grafiikkaohjelmia laatii itsenäisesti tilasto-ohjelmaa käyttäen vähintään yhden uuden välineiden huollon tilaston, millä on vaikuttavuutta työyhteisön tai välineiden huollon toimintaan
	digikuvaa, tallentaa ja siirtää kuvan tarvitsee ajoittain	digikuvaa, tallentaa ja siirtää kuvan itsenäisesti	digikuvaa, tallentaa ja siirtää kuvan itsenäisesti arvioi ja kehittää omaa

	ohjausta ja tukea		toimintaansa
	hyödyntää tietotekniikkaa esim. välineiden huollon tilaus- ja toimitusprosesseissa tai jossain muussa perustellussa välineiden huollon toiminnassa	hyödyntää tietotekniikkaa itsenäisesti esim. välineiden huollon tilaus- ja toimitusprosesseissa tai jossain muussa perustellussa välineiden huollon toiminnassa	hyödyntää tietotekniikkaa esim. välineiden huollon tilaus- ja toimitusprosesseissa perustelee kirjaamisen merkitystä reaaliaikaisen tiedon saamisen ja potilasturvallisuuden ja laatutyön näkökulmista
Tiedonhakumenetelmien käyttäminen	hakee tietoa välineiden huollon raporteista ja tietojärjestelmistä sekä laatii työssä tarvittavat dokumentit ohjatusti	käyttää ja hyödyntää välineiden huollon raportteja ja tietojärjestelmiä sekä laatii työssä tarvittavat dokumentit ohjeiden mukaan	käyttää ja hyödyntää välineiden huollon raportteja ja tietojärjestelmiä sekä laatii työssä tarvittavat dokumentit itsenäisesti
	käyttää tietoverkkoja tiedonhaussa hakien tietoa tutuista tai annetuista tietolähteistä	käyttää tietoverkkoja monipuolisesti työhön soveltuvissa tiedonhaussa ja arvioi lähteitä kriittisesti	käyttää tietoverkkoja itsenäisesti ja monipuolisesti hakien tietoa eri tietolähteistä sekä arvioiden lähteiden luotettavuutta kriittisesti
Tietojärjestelmien, työaseman ja oheislaitteiden ylläpito	ottaa työssään huomioon työaseman ja oheislaitteiden esim. skannereiden ja tulostimien ylläpidon sekä ohjelmistopäivitysten vaatimat toimenpiteet laitteiden käytössä	ottaa työssään huomioon työaseman ja oheislaitteiden esim. skannereiden ja tulostimien ylläpidon sekä ohjelmistopäivitysten vaatimat toimenpiteet laitteiden käytössä	ottaa työssään huomioon työaseman ja oheislaitteiden esim. skannereiden ja tulostimien ylläpidon sekä ohjelmistopäivitysten vaatimat toimenpiteet laitteiden käytössä
	tarvitsee ajoittain tukea ja ohjausta		huolehtii em. tehtävistä oma-aloitteisesti

			ohjeiden mukaisesti
--	--	--	---------------------

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tietoturvaohjeiden, asiakirjojen julkisuudesta ja tietosuojasta annettujen säädösten sekä tekijänoikeuksien noudattaminen	noudattaa annettujen ohjeiden mukaan tietoturvan perusvelvoitteita ja tekijänoikeuksia	noudattaa omatoimisesti tietoturvan perusvelvoitteita ja tekijänoikeuksia	noudattaa itsenäisesti ja sujuvasti tietoturvan perusvelvoitteita ja tekijänoikeuksia
Käsitteiden käyttö ja vieraan kielen hallinta	käyttää tietotekniikan keskeistä sanastoa	käyttää tietotekniikan keskeistä sanastoa myös englannin kielellä	käyttää tietotekniikan keskeistä sanastoa sujuvasti myös englannin kielellä

Arvioinnin kohde	Arviointikriteerit		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tarvitsee ohjausta ja tukea muuttuvissa ja valintatilanteissa hakee apua tavallisimmissa ongelmatilanteissa	toimii muuttuvissa ja valintatilanteissa tarkoituksenmukaisesti selviytyy itsenäisesti tavallisimmista ongelmatilanteista	toimii itsenäisesti erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisesti ja löytää toiminnalleen vaihtoehtoisia toimintatapoja selviytyy itsenäisesti tavallisimmista ongelmatilanteista sujuvasti

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	toimii tietoturvan edellyttämällä tavalla ymmärtäen tietoturvan merkityksen organisaation toiminnassa	toimii tietoturvan edellyttämällä tavalla ymmärtäen tietoturvan merkityksen organisaation toiminnassa	toimii tietoturvan edellyttämällä tavalla ymmärtäen tietoturvan merkityksen organisaation toiminnassa
	käyttää ergonomisia ratkaisuja työpisteessä ottaen huomioon sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	käyttää ergonomisia ratkaisuja työpisteessä ottaen huomioon sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä	suunnittelee työnsä ottaen huomioon ergonomiset ratkaisut sekä sopivasti kuormittavat ja vaihtelevat työmenetelmät, ohjaa näitä myös muille
Vuorovaikutus ja yhteistyö	raportoi suullisesti ja kirjallisesti työtehtäviin liittyvistä asioista	käyttää sujuvasti erilaisia viestintämenetelmiä ja välineitä	hoitaa erilaiset asiakaspalvelutilanteet palveluhenkisesti käyttää monipuolisesti tilanteisiin sopivia viestintämenetelmiä ja -välineitä
Ammattietiikka	noudattaa vaitiolovelvollisuutta sekä noudattaa työssään tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää lainsäädäntöä	noudattaa kaikessa toiminnassaan tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvää lainsäädäntöä	perustelee toimintaansa vaitiolovelvollisuuden, tietoturvaan ja liittyvillä lainsäädännöllisillä ratkaisuilla

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisessä välineiden huoltotyössä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa käyttämällä tietotekniikkaa välineiden huoltotyöhön liittyvissä työtehtävissä välinehuollon työpaikalla.

Perustellusta syystä opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamisensa myös simuloidusti.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2.5 Yritystoiminnan suunnittelu

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- arvioida oman osaamisensa tuotteistamista tai markkinoilla olevaa liiketoimintamahdollisuutta
- selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä ja kilpailutilannetta
- esittää liikeidean ja yritysmuodon
- laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
- laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessien hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Käytettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	kartoittaa opastettuna yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet	kartoittaa yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti	kartoittaa yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet innovatiivisesti ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti	etenee työssään järjestelmällisesti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti
Laadukas toiminta	toimii työnsä asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen	toimii asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa.	toimii asetettujen laatuvaatimusten mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi.

	perusteella.		
--	--------------	--	--

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Tieto- ja viestintätekniikan käyttäminen	käyttää ohjeistettuna suunnittelussaan tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti	käyttää suunnittelussaan tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti	käyttää suunnittelussaan itsenäisesti ja sujuvasti tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Liiketoimintaympäristön selvittäminen	arvioi miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä, tarvitteiden ajoittain tukea ja ohjausta	arvioi miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä	arvioi itsenäisesti miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä
	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita tarvitteiden ajoittain ohjausta	kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita	kartoittaa itsenäisesti ja laajalajaisesti alalla toimivia yrityksiä
	arvioi kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön tarvitteiden ajoittain ohjausta	arvioi kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön	arvioi kriittisesti kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön
	esittää suunnittelemaansa asiakasryhmälle tuotteen tai palvelun kuvaamalla sen tuottamia asiakasryhmälle tarvitteiden ajoittain ohjausta	esittää tuotteen tai palvelun suunnittelemaansa asiakasryhmälle kuvaamalla sen tuottamia asiakasryhmälle	esittää tuotteen tai palvelun suunnittelemaansa asiakasryhmälle kuvaamalla kattavasti sen tuottamia asiakasryhmälle
Yrityksen perustaminen	valitsee ohjeistettuna yritykselle yritysmuodon	valitsee yritykselle yritysmuodon	valitsee itsenäisesti ja perustellen yritykselle yritysmuodon
	laatii yrityksen perustamisasiakirjat tarvitteiden jonkin verran ohjausta	laatii yrityksen perustamisasiakirjat	laatii itsenäisesti yrityksen perustamisasiakirjat

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä tarviten jonkin verran ohjausta	selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä	selvittää itsenäisesti ja laaja-alaisesti markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä
	esittää suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista tarviten jonkin verran ohjausta	esittää suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista	esittää realistisen ja perustellun suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista
	laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman tarviten ajoittain ohjausta	laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman tiedostaen yrittäjän vastuun	laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman itsenäisesti tiedostaen yrittäjän vastuun
	tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman tarviten jonkin verran ohjausta	tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman	tekee itsenäisesti yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman

3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Yritysmuodon valinta sekä tiedon hankinta liittyen yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen	hakee ohjattuna tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista	hakee tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista	hakee itsenäisesti ja laaja-alaisesti tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	hankkii ohjattuna yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hankkii yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hankkii itsenäisesti ja laaja-alaisesti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa
	hankkii ohjattuna tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.	hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.	hankkii laaja-alaisesti tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.

ARVIONNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Käytettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tekee ohjattuna päätöksiä	tekee valintoja ja päätöksiä	tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
Vuorovaikutus ja yhteistyö	neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa	neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja	noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja ja perustelee niiden merkityksen yritystoiminnalle
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	Käyttää pääsääntöisesti turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.	Käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.	Käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian. Toimii oma-aloitteisesti työturvallisuuden ja ergonomian parantamiseksi omassa työpisteessään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suunnittelemalla yrityksen perustamiseen ja toimintaan liittyvät tehtävät. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2.6 Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta

Tähän perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa ammatillisista perustutkinnoista, joiden tutkinnon perusteet Opetushallitus on määrännyt.

Näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon voi valita ainoastaan niitä tutkinnon osia, jotka sisältyvät näyttötutkinnon muodostumiseen.

2.2.7 Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta

Tähän perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa niistä ammattitutkinnoista tai erikoisammattitutkinnoista, joiden tutkinnon perusteet Opetushallitus on määrännyt.

2.2.8 Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)

Tähän perustutkintoon voidaan sisällyttää yksi ammatillinen tutkinnon osa tämän perustutkinnon alaan liittyvistä ammattikorkeakouluopinnoista.

2.2.9 Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tunnistaa työpaikalla työssäoppimiseen tai ammattiosaamisen näyttöön sopivat työtehtävät ja selvittää niiden arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit
- neuvotella työyhteisössä työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta
- valmistella yhteistyössä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
- perehdyttää muita opiskelijoita työpaikalla tai oppilaitoksissa tehtäviin töihin, toimintatapoihin ja sääntöihin
- esitellä alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi työelämään tutustumisjaksolla oleville opiskelijoille
- käydä ohjauskeskusteluja, kehittää toimintaansa palautteen perusteella ja sovitella näkemyseroja
- toimia erilaisten oppijoiden ja työtovereiden kanssa
- vastaanottaa ja antaa kehittävää palautetta
- itsearvioida työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöään ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja arviointikriteereiden mukaan
- arvioida työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä hän osaa toimia ja ohjata myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	valmistelee ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistelee annettujen ohjeiden mukaan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia	valmistelee itsenäisesti ja aloitteellisesti työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitelmaa
Työn kokonaisuuden hallinta	tarvitsee ajoittaista ohjausta	tekee annetut tehtävät omatoimisesti	etenee työssään sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Opiskelijan ohjaaminen	perhehdyttää ohjattuna muita opiskelijoita	perhehdyttää ohjeiden mukaisesti muita opiskelijoita ja käy ohjauskeskusteluja	perhehdyttää muita opiskelijoita, toimii joustavasti erilaisten ihmisten kanssa ja sovittelee näkemyseroja
Opiskelijan arviointi	vastaanottaa ja antaa ohjattuna palautetta työtehtävistä sekä itsearviointi ohjattuna työssäoppimisen ja	vastaanottaa ja antaa palautetta työtehtävistä ja itsearviointi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen	käy rakentavia palautekeskusteluja sekä itsearviointi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt ennalta sovittujen arvioinnin

	ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan	arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan	kohteiden ja kriteereiden mukaan
--	---	--	-------------------------------------

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Käytettävä K3
	Opiskelija		
Oman alan työelämän ja ammattillisen koulutuksen tunteminen	esittelee joitakin alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia	esittelee itsenäisesti ja monipuolisesti alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia
Opetussuunnitel- mien tunteminen	tunnistaa ohjattuna työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen	tunnistaa ohjeiden mukaisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen	tunnistaa itsenäisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Käytettävä K3
	Opiskelija		
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii ja ohjaa myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti

	työturvallisuusohjeiden mukaisesti	työturvallisuusohjeiden mukaisesti	
--	------------------------------------	------------------------------------	--

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tekemällä suunnitelman ammattiosaamisen näytöstä tai työssäoppimisesta. Hän perehtyy työyhteisön toimintaan, työtehtäviin, työkuultuuriin ja sääntöihin sekä arvioi työyhteisön työturvallisuusriskit ja työergonomiakysymykset oman työn osalta. Opiskelija kartoittaa mahdollisuudet toteuttaa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä työpaikalla. Opiskelija analysoi oman työssäoppimisensa ja ammattiosaamisen näyttönsä arvioinnit. Ammattiosaamisen näyttö annetaan pääsääntöisesti jonkin muun ammattiosaamisen näytön yhteydessä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2.10 Yrityksessä toimiminen (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida oman alan tarjontaa ja uusien asiakkaiden löytymistä tuotteistamisen lähtökohdista
- täsmentää taloudellisesti kannattavan liikeidean ja kehittää toiminta-ajatuksen
- suunnitella yrityksen toimintaa tavoitteellisesti ja asiakaslähtöisesti
- tehdä yrityksen toimintaan liittyviä työtehtäviä
- hankkia yhteistyökumppaneita ja rakentaa liiketoiminnan edellyttämiä verkostoja
- esitellä yrityksen toimintaa erilaisissa tilanteissa
- käyttää toiminnassaan apuna tieto- ja viestintätekniikkaa
- toimia yrityksessä osana ryhmää, mutta kykenee myös itsenäiseen toimintaan ja päätöksentekoon
- arvioida yrityksen kehittämistarpeita.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Oman työn suunnittelu	osallistuu yrityksen toiminnan suunnitteluun ja toimii ryhmän jäsenenä vastaten omista töistään	suunnittelee yrityksen toimintaa ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti vastaten omista töistään	suunnittelee yrityksen toimintaa innovatiivisesti ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti vastaten omista töistään
Työn kokonaisuuden hallinta	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä ryhmän toimintaan
Ajankäytön hallinta	suunnittelee eri tehtäviin kuluvaan aikaan tarvitseen jonkin verran ohjausta ja seuraa omaa ajankäyttöään	suunnittelee eri tehtäviin kuluvaan aikaan ja seuraa omaa ajankäyttöään	suunnittelee eri tehtäviin kuluvaan ajan ottaen huomioon tehokkaan ajanhallinnan ja seuraa omaa ajankäyttöään
Laadukas ja kustannustietoinen toiminta	toimii työnsä asettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella	toimii yhdessä asettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa	toimii yhdessä asettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
	toimii palveluhenkisesti	toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävasti	toimii palveluhenkisesti ja varmistaen asiakastyytyväisyyden

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Käytettävä K3
	Opiskelija		
Tieto- ja viestintätekniikan käyttäminen	käyttää ohjeistettuna tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti	käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti	käyttää itsenäisesti ja sujuvasti tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Liiketoimintaympäristön selvittäminen	arvioi ryhmän jäsenenä hankkimansa tiedon pohjalta uudet asiakasryhmät ja näille toteutettavat tuotteet ja palvelut tarvitseen ohjausta	arvioi ryhmän jäsenenä hankkimansa tiedon pohjalta uudet asiakasryhmät ja näille toteutettavat tuotteet ja palvelut	arvioi ryhmän jäsenenä ja itsenäisesti sekä ennakkoluulottomasti hankkimansa tiedon pohjalta uudet asiakasryhmät ja näille toteutettavat tuotteet ja palvelut

Liikeidean täsmentäminen	määrittelee ryhmän jäsenenä taloudellisesti kannattavan liikeidean ja toiminta-ajatuksen tarviten jonkin verran ohjausta	määrittelee ryhmän jäsenenä taloudellisesti kannattavan liikeidean ja toiminta-ajatuksen	määrittelee itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä taloudellisesti kannattavan liikeidean ja toiminta-ajatuksen
Yrityksen toiminnan suunnittelu	laatii ohjatusti yrityksen perustoiminnoille tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman, jossa kertoo, millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästään	laatii yrityksen perustoiminnoille tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman, jossa kertoo, millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästään	laatii itsenäisesti ja perustellen yrityksen perustoiminnoille tavoitteet ja niille asiakas-lähtöisen suunnitelman, jossa kertoo, millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästään
Yhteistyökumppaneiden hankkiminen	määrittelee ryhmän jäsenenä yhteistyökumppanit ja sopii yhteistyön muodosta sekä solmii tarvittaessa sopimuksia tarviten sopimusten laatimisessa ohjausta	määrittelee ryhmän jäsenenä yhteistyökumppanit ja sopii yhteistyön muodosta sekä solmii tarvittaessa sopimuksia	määrittelee ryhmän jäsenenä innovatiivisesti ja laaja-alaisesti yhteistyökumppanit ja sopii yhteistyön muodosta sekä solmii tarvittaessa sopimuksia
Yrityksen työtehtävien tekeminen	hoitaa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä joitakin yrityksen toimintaan liittyvistä työtehtävistä, kuten materiaalihankinnat, tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, myynti ja jakelu	hoitaa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaan liittyviä työtehtäviä, kuten materiaalihankinnat, tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, myynti ja jakelu	hoitaa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaan liittyviä työtehtäviä, kuten materiaalihankinnat, tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, myynti ja jakelu osoittaen toiminnassa joustavuutta ja hyvää ajankäytön hallintaa
Yrityksen toiminnan esittely	osallistuu joihinkin yrityksen tuotteiden tai palvelujen esittelytilaisuuksiin (myynti- ja markkinointi, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, kirjanpitopalveluiden hankkiminen, rahoittajatapaamiset, logistiikka)	esittelee yritystä ja sen tuotteita tai palveluja (myynti- ja markkinointi, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, kirjanpitopalveluiden hankkiminen, rahoittajatapaamiset, logistiikka)	esittelee yritystä ja sen tuotteita tai palveluja vakuuttavasti erilaiset asiakasryhmät huomioiden (myynti- ja markkinointi, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, kirjanpitopalveluiden hankkiminen, rahoittajatapaamiset, logistiikka)
Liiketoiminnan kehittäminen	seuraa ohjatusti liiketoimintaympäristön ja asiakastarpeiden muuttumista, jonka pohjalta arvioi liiketoiminnan	seuraa liiketoimintaympäristön ja asiakastarpeiden muuttumista, jonka pohjalta arvioi liiketoiminnan	seuraa laaja-alaisesti liiketoimintaympäristön ja asiakastarpeiden muuttumista, jonka pohjalta arvioi liiketoiminnan kehittämistä ja toimii luovasti

	kehittämistarpeita	kehittämistarpeita	
Yrityksen lopettaminen	laatii ohjatusti yrityksen lopettamisasiakirjat	laatii yrityksen lopettamisasiakirjat	laatii yrityksen lopettamisasiakirjat ja on arvioinut yrityksen lopettamisen yhteydessä myös yrityksen myynnin mahdollisuuksia.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Liiketoimintaympäristön selvittäminen	hankkii tietoa alalla toimivien kilpailevien yritysten tarjonnasta ja asiakkaista tarviten ajoittain ohjausta	hankkii tietoa alalla toimivien kilpailevien yritysten tarjonnasta ja asiakkaista	hankkii tietoa itsenäisesti ja laaja-alaisesti alalla toimivien kilpailevien yritysten tarjonnasta ja asiakkaista
Liikeidean täsmentäminen ja yrityksen toiminnan suunnittelu	hakee ohjatusti tietoa yrityksen perustamiseen ja valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä	hakee tietoa yrityksen perustamiseen ja valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä	hakee itsenäisesti ja laaja-alaisesti tietoa yrityksen perustamiseen ja valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä
	hankkii ohjatusti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hankkii yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa	hankkii itsenäisesti ja laaja-alaisesti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa
Yrityksen työtehtävien tekeminen	hankkii ohjatusti tietoa erilaisista tarvittavista teknologisista tai muista tuotantoon liittyvistä ratkaisuksista sekä tukitehtävistä	hankkii tietoa erilaisista tarvittavista teknologisista tai muista tuotantoon liittyvistä ratkaisuksista sekä tukitehtävistä	hankkii innovatiivisesti ja ennakkoluulottomasti tietoa erilaisista tarvittavista teknologisista tai muista tuotantoon liittyvistä ratkaisuksista sekä tukitehtävistä

ARVIONNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaa liittyviä ongelmatilanteita tarvitseen jonkin verran tukea	ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaa liittyviä ongelmatilanteita	ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaa liittyviä ongelmatilanteita varmistaen aina asiakastyytyvyyden
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu ryhmän valintojen ja päätösten valmisteluun	tekee ryhmässä ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä	tekee ryhmässä perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi
	arvioi ohjattuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä	arvioi omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
	osallistuu yhteistyöneuvotteluihin ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten kanssa ja osallistuu yhteistyöneuvotteluihin sidosryhmien kanssa	neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa
Ammattietiikka	noudattaa ohjattuna yritystoiminnassa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja	noudattaa yritystoiminnassa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja	noudattaa yritystoiminnassa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja ja perustelee niiden merkityksen yritystoiminnalle
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta annettujen ohjeiden mukaisesti	toimii työssään ja siihen liittyvissä asiakaspalvelutilanteissa alansa työturvallisuusohjeita noudattaen ja ennakoii mahdollisia työturvallisuusriskejä ja vaaratilanteita	toimii työssään ja siihen liittyvissä asiakaspalvelutilanteissa alansa työturvallisuusohjeita noudattaen ja tekee realistisia esityksiä alansa työturvallisuuden kehittämiseksi
	varmistaa opastettuna oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden tutuissa tilanteissa.	varmistaa ohjeiden mukaan oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.	varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa
			opastaa muita toimimaan terveellisesti ja turvallisesti toimiessaan ryhmän jäsenenä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla yhteistyössä ryhmän, yhteistyöyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. omassa yrityksessä, harjoitusyrityksessä tai vastaavassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava ammattitaito vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2.11 Huippuosaajana toimiminen (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- työskennellä alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä
- hallita alan työt ja työtehtäväkokonaisuudet sekä laajan materiaalivalikoiman
- huomioida huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset
- ratkoa ongelmia ja sopeutua muutoksiin
- varmistaa työturvallisuusmääräyksien ja -ohjeiden toteutumisen
- kommunikoida asiakkaan kanssa äidinkielellään ja vähintään yhdellä itselleen vieraalla kielellä
- arvioida ja uudistaa omaa osaamistaan
- mitoittaa omat henkiset voimavaransa työtehtävän mukaan
- kehittää työtä ja työympäristöä
- toimia alan verkostoissa
- osallistua työyhteisön kehittämiseen.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessien hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työn suunnittelu	asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi huomioiden korkeat laatuvaatimukset	asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset	asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä itsenäisesti ja aikataulun realistiseksi ja vaiheiltaan toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset ja kykenee tarvittaessa muuttamaan suunnitelmaa

Työn arviointi	arvioi työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan	arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan	arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan ja määrittelee kehittämistarpeitaan
Toimiminen työssä ja työyhteisössä	toimii työssään työyhteisön työhyvinvointia edistävasti sekä kehittää työympäristöään yhdessä muiden kanssa.	pyrkii aktiivisesti edistämään työyhteisön työhyvinvointia sekä kehittämään työympäristöään yhdessä muiden kanssa.	osallistuu työyhteisön työhyvinvoinnin kehittämiseen sekä tukee yhdessä muiden kanssa työympäristön kehittymistä huippuosaamisen vaatimalle tasolle.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
2. Työmenetelmien, välineiden ja materiaalin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työtehtävään ja työympäristöön soveltuvan työmenetelmän ja työvälineiden sekä materiaalin valinta ja käyttö	käyttää omatoimisesti työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja	valitsee omatoimisesti työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit sekä käyttää niitä muuttuvissa tilanteissa	valitsee rohkeasti uusiakin työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä käyttää niitä sujuvasti muuttuvissa tilanteissa
	työskentelee huolellisesti	työskentelee huolellisesti ja rauhallisesti sekä luovasti ja innovatiivisesti	työskentelee järjestelmällisesti, tarkasti ja varmasti sekä luovasti ja innovatiivisesti
Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta	toimii yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti	toimii aktiivisesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti ja havaitsee kehittämiskohteita	toimii sitoutuneesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti sekä kehittää toimintamalleja näiden tavoitteiden aikaansaamiseksi

	kehittää osaamistaan ja työtapojaan	kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan	kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan haastavien työtehtävien tasolle
Kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta	toimii aika ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja tuloksellisesti	toimii oma-aloitteisesti aika ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävästi	työskentelee yrittäjämäisellä asenteella huomioiden ajan ja muut käytettävissä olevat resurssit kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävästi
	havaitsee poikkeamia	neuvottelee ja etsii ratkaisuja poikkeamille	korjaa toimintaa sovittujen ratkaisujen mukaan
	toimii työssään edistäen pysyviä asiakassuhteita	edistää aktiivisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita	edistää itsenäisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita
	sopeutuu muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti huippuosaamista vaativissa työtehtävissä.	sopeutuu nopeasti muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään kehittäen huippuosaamista vaativissa työtehtävissä.	ennakoi muutoksia, jotta voi helpommin sopeutua niihin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään itsenäisesti kehittäen huippuosaamista vaativissa työtehtävissä.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITERIT		
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työssä tarvittavan tiedon hallinta ja soveltaminen	hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja kysyy tarvittaessa neuvoa.	hankkii ja soveltaa työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja pystyy ratkomaan ongelmatilanteita yhdessä muiden kanssa.	hankkii ja soveltaa itsenäisesti työssä tarvittavaa tietoa vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITÉERIT		
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	laatii itselleen yksilöllisen kehittymissuunnitelman omista lähtökohdistaan	laatii itselleen yksilöllisen kehittymissuunnitelman omista lähtökohdistaan niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi	uudistaa omaa osaamistaan yksilöllisen kehittymissuunnitelman mukaisesti niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi
	selviytyy tavallisimmista ongelmatilanteista oppimateriaaleja ja ohjekirjoja hyödyntäen	selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista	selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista ja pystyy perustelemaan valintansa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä välttävästi vähintään yhdellä itselle vieraalla kielellä	kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä vähintään yhdellä itselle vieraalla kielellä	kommunikoi sujuvasti asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä vähintään yhdellä itselle vieraalla kielellä
	toimii työryhmän aktiivisena jäsenenä ja sopeutuu työyhteisöön	toimii työryhmän aktiivisena jäsenenä ja sopeutuu hyvin työyhteisöön	toimii työryhmän aktiivisena jäsenenä ja työyhteisön huippuammattilaisena osaamistaan muille välittäen
Ammattietiikka	käyttäytyy työpaikan sääntöjen mukaisesti ja noudattaa työaikoja	käyttäytyy asiallisesti ja noudattaa työaikoja	käyttäytyy hyvin ja noudattaa työaikoja
	toimii vastuullisesti ja noudattaa alan ammattieettisiä periaatteita	toimii vastuullisesti ja oma-aloitteisesti alan ammattieettisten periaatteiden mukaan	on ylpeä ammatistaan ja osaamisestaan, toimii vastuullisesti ja kehittää työtään alan ammattieettisten periaatteiden mukaan
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita	ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja havaitsee työhönsä liittyvät vaarat sekä noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita	ottaa vastuun oman ja työtiimin toiminnan työturvallisuudesta, noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita sekä havaitsee ilmoittaa havaitsemistaan työhönsä liittyvistä vaaroista

	työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan	työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa	työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa ja osallistuu työolosuhteiden kehittämiseen
	ylläpitää omaa työhyvinvointiaan ja noudattaa terveellisiä elämäntapoja.	ylläpitää aktiivisesti omaa työhyvinvointiaan ja edistää terveellisiä elämäntapoja.	ylläpitää aktiivisesti omaa työhyvinvointiaan, edistää terveellisiä elämäntapoja sekä kannustaa tähän myös muita työyhteisön jäseniä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla huippuosaamista vaativissa oman alan työtilanteissa. Osaaminen on mahdollista osoittaa myös kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailutilanteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

2.2.12 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)

Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä (5–15 osp). Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

2.2.13 Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista (vain ammatillisessa peruskoulutuksessa)

Tämä voi sisältää tutkinnon osia (5 – 15 osp) vapaasti valittavista tutkinnon osista (luku 4) kohtien 4.1 – 4.5 mukaisesti.

3 YHTEISET TUTKINNON OSAT, OSAAMISTAVOITTEET JA OSAAMISEN ARVIOINTI AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

3.1 Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien kolmen osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 8 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 11 osaamispisteen edestä viestintä- ja vuorovaikutusosaamista.

3.1.1 Äidinkieli

3.1.1.1 Äidinkieli, suomi

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää *omaan alaan* liittyvien tärkeimpien tekstilajien käytänteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- osaa hakea tietoa eri tietolähteistä ja käyttää tietoa sekä noudattaa lähteiden käytön periaatteita
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tehdä ammattiosaamistaan näkyväksi
- osaa laatia *alaan liittyviä* kirjallisia töitä
- osaa hyödyntää äidinkielen oppimisen luku- ja opiskelustrategioita
- ymmärtää äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen *alan* ja ammatin kannalta
- osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkielen taitoaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	ilmaisee asiallisesti mielipiteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa	perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa	perustelee monipuolisesti näkemyksiään ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja	osallistuu keskusteluun, vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta ryhmätilanteissa viestintäilmapiiristä

	toimii tarkoituksenmukaisella tavalla työelämän vuorovaikutustilanteissa	toimii asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa	toimii joustavasti ja rakentavasti erilaisissa työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa
	pitää lyhyen esityksen käyttäen tilanteen vaatimaa kieltä ja asiatyyliä	pitää erilaisia esityksiä käyttäen tilanteen vaatimaa asiatyyliä ja alan termistöä	toimii oman alansa viestintätilanteissa joustavasti ja pitää erilaisia esityksiä tilanteen ja oman alan edellyttämällä tavalla
Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	tuntee työelämän tekstilajeja ja vertailee niitä	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien päätarkoituksen ja tulkitsee tekstien merkityksiä	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Tiedon hankkiminen	hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi lähteiden luotettavuutta	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi kriittisesti niiden luotettavuutta
	noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn	tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla	dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla
	viestii digitaalisissa ympäristöissä sovittujen periaatteiden mukaisesti	viestii digitaalisissa ympäristöissä sopivaa kieltä käyttäen	viestii ammatillisuutta osoittaen digitaalisen ympäristön vuorovaikutustilanteissa

Alan kirjallisten töiden laatiminen	kirjoittaa oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua
	tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	tuottaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta
	laatii mallin mukaan asiakirjoja	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
Luku- ja opiskelustrategioiden hyödyntäminen	tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta	tekee muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään	arvioi omaa luku- ja opiskelustrategiaansa ja parantaa sitä palautteen pohjalta
Äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	tiedostaa äidinkielen taidon merkityksen omalla alallaan	ymmärtää äidinkielen merkitystä omalla alallaan ja monikielisessä työelämässä	osaa arvioida äidinkielen merkitystä omalla alallaan ja sen asemaa monikielisessä yhteiskunnassa sekä työelämän että yksilön kannalta
	tuntee esimerkkejä omaan alaan liittyvästä kirjallisuudesta tai muusta kulttuurista	tietää, mihin kirjallisuutta tai muuta kulttuuria voi alalla käyttää	ymmärtää kirjallisuuden tai muun kulttuurin merkityksen alalla toimimisessa
Oman äidinkielentaidon arvioiminen	arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄI 1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄI2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄI4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄI3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄI5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄI6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄI7) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, suomi* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- osaa kehittää esiintymis- ja ryhmätöitäitojaan
- osaa käyttää ja tulkita erilaisia tekstilajeja
- tuntee kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin muotoja ja merkitystä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITÉERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti	toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
	ottaa vuorovaikutuksessa toisten näkemykset huomioon	ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset	viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa
	ymmärtää henkilöiden sanattoman viestinnän merkityksen ja vaikutuksia sanoman vastaanottoon	ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan	soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee merkityksiä myös eri kulttuurien välillä
Esiintymis- ja ryhmätöitäitojen kehittäminen	esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen haastavastakin aiheesta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
	toimii ryhmätöitätilanteessa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää	vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja	tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan

	toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä	hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt
Ammatillinen monilukutaito ja tekstien tuottaminen	tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia	tarkastelee tekstilajien eri ilmaisutapoja kriittisesti	soveltaa vaihdellen eri ilmaisutapoja ja tekstilajeja omissa teksteissään ja erilaisissa kieliympäristöissä
	käyttää mallin mukaan eri ammatillisia tekstilajeja	muokkaa tuottamiaan ammatillisia tekstejä palautteen perusteella	tekee havaintoja ammatillisista tekstilajeista, muokkaa niitä ja arvioi kielellisten valintojen vaikutuksia
	tuottaa tekstiä ryhmänä yhdessä muiden kanssa	antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta yhdessä tuotetusta tekstistä	toimii joustavasti osana kirjoitusprosessia, kun tekstiä tuotetaan yhdessä muiden kanssa
Kielen ja kulttuurin tunteminen	on perillä oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksestä	ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa monipuolisesti kulttuurienvälistä osaamistaan ja arvostaa kulttuurista moninaisuutta
	tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.	arvioi lukemiaan kirjoja ja kokemiaan muita taidemuotoja.	hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä arvioi kirjallisuuden ja muiden taidemuotojen merkitystä.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄI 1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄI2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄI4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄI3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄI5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄI6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄI7) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, suomi* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.1.1.2 Äidinkieli, saame

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää omaan alaan liittyvien tärkeimpien tekstilajien käytänteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- osaa käyttää kielitaitoaan tiedon hankkimisessa ja kriittisessä arvioimisessa
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tehdä ammattiosaamistaan näkyväksi

- kehittää saamen kielen kirjoittamisen taitojaan ja osaa laatia *alaan* liittyviä kirjallisia töitä
- osaa hyödyntää äidinkielen oppimisen luku- ja opiskelustrategioita
- tuntee kielellisen ja kulttuurin identiteetin merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa
- osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkielen taitoaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutus-tilanteissa toimiminen	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja tuo esille näkemyksiään	viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen huomioon toisten näkemykset	toimii monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja perustelee näkemyksiään rakentavasti ottaen huomioon toisten näkemykset
	toimii tarkoituksenmukaisella tavalla työelämän tilanteissa	toimii asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa	toimii joustavasti ja rakentavasti erilaisissa työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa
	pitää lyhyen esityksen käyttäen tilanteen vaatimaa saamen yleiskieltä	pitää erilaisia esityksiä käyttäen tilanteen vaatimaa saamen yleiskieltä ja alan termistöä	toimii oman alansa viestintätilanteissa joustavasti ja pitää erilaisia esityksiä saamen kielellä tilanteen ja oman alan edellyttämällä tavalla
Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien päätarkoituksen ja osaa yhdistää tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Tiedon hankkiminen	hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä lähteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi myös lähteiden luotettavuutta	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi kriittisesti niiden luotettavuutta

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn	tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla	dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla
Alan kirjallisten töiden laatiminen	tuottaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä saamen kielen oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti	tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä käyttäen monipuolisesti saamen kielen oikeinkirjoituksen perussääntöjä	tuottaa ammattitaitoon liittyviä erilaisia tekstejä saamen kielellä sujuvasti ja luontevasti
Luku- ja opiskelustrategioiden hyödyntäminen	tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta	tekee muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään	arvioi omaa luku- ja opiskelustrategiaansa ja parantaa sitä palautteen pohjalta
Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustan merkitystä	tuntee saamen kielen ja kulttuurin merkitystä ja osaa arvioida sen merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa	tuntee saamen kielen ja kulttuurin merkitystä ja osaa arvioida monipuolisesti sen merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa
Oman äidinkielen taidon arvioiminen	arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIS1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIS2), *Vaikuttamisen keinoja* (ÄIS4) ja lisäksi jokin seuraavista *Kaunokirjalliset tekstit* (ÄIS3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIS5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIS6) tai *Publievistintä* (ÄIS7) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, saame* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamen kielellä
- osaa kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan
- osaa käyttää ja tulkita erilaisia tekstilajeja ja kehittää tekstin tuottamista saamen kielellä
- osaa toimia kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa huomioiden toisten näkemykset	viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen huomioon toisten näkemykset	viestii monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen huomioon toisten näkemykset
Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen haastavastakin aiheesta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sisällön loogiseksi
	toimii ryhmätyötilanteessa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää	vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja	tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan
Ammatillinen monilukutaito ja tekstien tuottaminen	tuntee työelämän tilanteenmukaisen tekstilajin käytön vaatimuksia	tarkastelee tekstilajien eri ilmaisutapoja kriittisesti	soveltaa vaihdelleen eri ilmaisutapoja ja tekstilajeja omista teksteistään ja erilaisissa kieliympäristöissä
	tuottaa mallin mukaan eri ammatillisia tekstilajeja	muokkaa tuottamia ammatillisia tekstejä palautteen perusteella	tekee havaintoja ammatillisista tekstilajeista, muokkaa niitä ja arvioi kielellisten valintojen vaikutuksia

	kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä saamen kielellä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä saamen kielellä	kirjoittaa ammattitaitoon liittyviä erilaisia tekstejä itsenäisesti saamen kielellä
Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	tuntee saamelaisen kulttuurin ominaispiirteitä ja toimii monikulttuurisessa ympäristössä saamen kielen ja kulttuurin tuntemustaan hyödyntäen	tuntee saamelaisen kulttuurin keskeiset ominaispiirteet ja toimii monikulttuurisessa ympäristössä saamen kielen ja kulttuurin tuntemustaan hyödyntäen	tuntee saamelaisen kulttuurin keskeiset ominaispiirteet ja toimii monikulttuurisessa ympäristössä itsenäisesti saamen kielen ja kulttuurin tuntemustaan hyödyntäen
	tutustuu saamen kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.	arvioi lukemiaan kirjoja ja kokemiaan muita taidemuotoja.	hankkii monipuolisia lukukokemuksia saamen kielellä sekä arvioi kirjallisuuden ja muiden taidemuotojen merkitystä.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIS1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIS2), *Vaikuttamisen keinoja* (ÄIS4) ja lisäksi jokin seuraavista *Kaunokirjalliset tekstit* (ÄIS3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄIS5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIS6) tai *Puberviestintä* (ÄIS7) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, saame* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.1.1.3 Äidinkieli, viittomakieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä viittomakielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää ja tulkitsee omaan alaansa liittyviä erilaisia viestilajeja
- osaa hakea tietoa eri tietolähteistä erilaisia medioita käyttäen
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tehdä ammattiosaamistaan näkyväksi
- osaa toimia sekä viittomakielisen että puhutun ja kirjoitetun kielen ympäristöissä
- osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkielen taitoaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Käytettävä K3
	Opiskelija		

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	käyttää viittomakieltä tarkoituksenmukaisella tavalla oman alansa tutuissa viestintätilanteissa toiset huomioon ottaen	käyttää viittomakieltä tarkoituksenmukaisella tavalla oman alansa viestintätilanteissa toiset huomioon ottaen	käyttää viittomakieltä aktiivisesti oman alansa viestintätilanteissa ottaen rakentavasti toiset huomioon
	selviytyy viestintätilanteista myös kuulevien kanssa	toimii ammatillisissa tilanteissa viittomakielisten ja kuulevien kanssa	toimii joustavasti erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa
	tietää, miten tulkkia käytetään vuorovaikutustilanteissa	käyttää tulkkia tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa	käyttää tulkkia sujuvasti eri tilanteissa
	toimii sovittujen kokouskäytäntöjen mukaisesti sekä ilmaisee mielipiteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa	noudattaa kokous- ja neuvottelukäytäntöjä sekä perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa	hallitsee kokous- ja neuvottelukäytännöt sekä kantaa osaltaan vastuuta viestintäilmapiiiristä
Viestien ja tekstilajien ymmärtäminen	tuntee viittomakielen eri muotoja (yleiset ja ammatilliset tilanteet) ja käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti	hallitsee yleisviittomiston ja viestii alansa tilanteissa viittomakielellä	tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston ja viestii ammatillisesti viittomakielellä
	ymmärtää viittomakielellä ammattialansa keskeisten viestien ydinasiat	ymmärtää viittomakielellä alansa keskeisten viestien pääsisällön ja osaa suhteuttaa sitä omiin kokemuksiinsa	ymmärtää viittomakielellä alansa viestien pääsisällön ja osaa tehdä sen perusteella vertailuja ja johtopäätöksiä
Tiedon hankkiminen	hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa erilaisista lähteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi niiden luotettavuutta	käyttää monipuolisesti erilaisia viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta

	noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn	tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla	dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla
Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja toimii monimuotoisessa ympäristössä kielitaitoaan hyödyntäen	tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja käyttäjäryhmiä ja toimii monimuotoisessa ympäristössä kielitaitoaan hyödyntäen	tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja erityispiirteitä sekä käyttäjäryhmiä ja toimii monimuotoisessa ympäristössä joustavasti kielitaitoaan hyödyntäen
Oman äidinkielen taidon arvioiminen	arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIV1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIV2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄIV4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄIV3), *Teksti, tyylil ja konteksti* (ÄIV5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIV6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄIV7) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, viittomakieli* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja viittomakielen ilmaisutapojaan erilaisissa tilanteissa
- osaa kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan
- osaa käyttää ja tulkita erilaisia viestintätapoja
- tuntee kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkitystä yhteiskunnassa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti	viestii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
	ottaa vuorovaikutuksessa toisten näkemykset huomioon	käyttää yleisviittomistoa ja ammattiin liittyvää viittomistoa luontevasti	käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti
Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	pitää sekä spontaanin että valmistellun esityksen viittomakielellä itselleen tutusta aiheesta	selittää alaan liittyviä seikkoja viittomakielisessä esityksessä tai muille suunnatuissa ohjeissa	tuottaa erilaisia viittomakielisiä esityksiä ja hyödyntää monipuolisesti ilmaisutapoja
Viestintätapojen käyttäminen ja tulkitseminen	tuottaa mallin mukaan alaansa liittyvää viittomakieltä	toimii erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa	käyttää viittomakielisten kulttuurissa esiintyviä ilmaisu- ja esiintymistapoja
	tunnistaa viittomakielen eri muotoja	pohtii viittomakielisten tekstien (videoitujen) tavoitetta ja sisältöä	tuntee viittomakielen kielelliset ominaispiirteet
Kielen ja kulttuurin monimuotoisuuden ymmärtäminen	tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustansa piirteitä	tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta	tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja käyttäjäryhmiä

	ymmärtää viittomakielisen yhteisön aseman suomalaisessa yhteiskunnassa.	vertailee viitottua ja puhuttua kieltä käyttävien kommunikaatiotapoja.	tuntee hyvin viittomakielisen yhteisön taustan ja osaa edustaa kielellistä kulttuuriaan monikielisessä ympäristössä.
--	---	--	--

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄIV 1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄIV2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄIV4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄIV3), *Teksti, tyylili ja konteksti* (ÄIV5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄIV6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄIV7) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, viittomakieli* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.1.1.4 Äidinkieli, opiskelijan oma äidinkieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa omalla äidinkielellä
- ymmärtää omaan alaan liittyvien tärkeimpien tekstien olennaisen sisällön ja tarkoituksen omalla kielellään
- osaa käyttää kielitaitoaan tiedon hankkimisessa ja kriittisessä arvioimisessa erilaisia medioita hyödyntäen
- kehittää oman äidinkielen kirjoittamisen taitoja ja osaa laatia omaan alaan liittyviä kirjallisia töitä
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan
- osaa toimia kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä
- osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkielen taitoaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITÉERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Käytettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	toimii tarkoituksenmukaisella tavalla tutuissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen	toimii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen	toimii aloitteellisesti ja joustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa näkemyksiään perustellen ja toiset rakentavasti huomioon ottaen
	käyttää tilanteen vaatimaa kieltä oman äidinkielen yleiskielen mukaisesti	käyttää eri tilanteissa omaa äidinkieltä yleiskielen mukaisesti sekä osaa jossakin	käyttää eri tilanteissa omaa äidinkieltä yleiskielen mukaisesti

		määrin alan termistöä	sekä osaa alan termistöä
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää alansa keskeisten tekstien ydinasiat	ymmärtää alansa keskeisten tekstien pääsisällön ja tarkoituksen	ymmärtää alansa tekstien pääsisällön ja tarkoituksen sekä osaa suhteuttaa sitä omiin kokemuksiinsa
Tiedon hankkiminen	hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa erilaisista lähteistä	hakee ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi ohjattuna niiden luotettavuutta	hyödyntää monipuolisesti oman kielensä viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta
Tekstien tuottaminen	laatii ohjattuna alaansa liittyviä tekstejä käyttäen oman äidinkielen keskeisiä oikeinkirjoitustapoja	laatii alaansa liittyviä erilaisia tekstejä käyttäen oman äidinkielen oikeinkirjoitustapoja	laatii itsenäisesti alaansa liittyviä tekstejä käyttäen oman äidinkielen oikeinkirjoitustapoja
Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	hyödyntää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä	hyödyntää keskeisiä viestintävälineitä ja arvioi mediatekstejä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	ymmärtää kaksikielisyyden merkityksen omalle työlleen ja käyttää omaa kieltään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon	vertailee oman kielensä ja suomen kielen käyttöä sekä toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan melko monipuolisesti hyödyntäen	tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustansa keskeiset piirteet sekä toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan monipuolisesti hyödyntäen
Oman äidinkielentaidon arvioiminen	arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Oma äidinkieli ja sen käyttö* (ÄIM 1) ja *Kielialueen kulttuuri*, (ÄIM3), *Viestintä ja yhteiskunta* (ÄIM4), *Tiedon maailma* (ÄIM6) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, opiskelijan oma äidinkieli* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan omalla äidinkielellä
- osaa kehittää *omaan alaan* liittyvien tekstilajien ymmärtämis- ja tulkintataitoja
- osaa kehittää tekstien tuottamisen taitoja omalla äidinkielellä
- ymmärtää kielen ja kulttuurin moninaisuuden merkityksen yhteiskunnassa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa vuorovaikutustilanteissa	käyttää omalla kielellään ammattialansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kielialueellaan	viestii aktiivisesti vuorovaikutustilanteissa perustellen näkemyksiään ja ottaen toiset rakentavasti huomioon
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää tuttujen omakielisten tekstilajien keskeiset asiat	ymmärtää omakielisten tekstien pääsisällön ja tuntee oman alansa termistöä	ymmärtää oman alansa omakielisten tekstien keskeisen sisällön ja laajentaa sanavarastoaan ammattialalla
Tekstien tuottaminen	laatii mallin mukaan omakielisiä tekstejä	laatii ohjatusti erilaisia tekstejä omalla äidinkielellä	laatii itsenäisesti omaan alansa liittyviä tekstejä omalla äidinkielellä
Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustansa piirteitä sekä hyödyntää kielen osaamistaan ammattialallaan.	tuntee äidinkielensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kielialueellaan sekä hyödyntää kielellistä ja kulttuurista osaamistaan ammattialallaan.	on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan sekä hyödyntää aktiivisesti kielellistä ja kulttuurista osaamistaan ammattialallaan ja yhteiskunnassa.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Oma äidinkieli ja sen käyttö* (ÄIM 1) ja *Kielialueen kulttuuri*, (ÄIM3), *Viestintä ja yhteiskunta* (ÄIM4), *Tiedon maailma* (ÄIM6) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, opiskelijan oma äidinkieli* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.1.1.5 Äidinkieli, suomi toisena kielenä

Opiskelija voi opiskella äidinkielen sovellusta suomi toisena kielenä, jos hänen äidinkiелensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta.

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää ja tulkitsee *omaan alaan* liittyviä erilaisia tekstilajeja ja laajentaa sana- ja ilmaisuvaramaansa
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä
- osaa hakea tietoa eri tietolähteistä sekä noudattaa lähteiden käytön periaatteita
- osaa laatia *alaan* liittyviä kirjallisia töitä
- osaa toimia kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä
- osaa arvioida ja kehittää suomi toisena kielenä -taitoaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITERIIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	ymmärtää alan puhetilanteisiin liittyvää viestintää	ymmärtää alan puhetilanteisiin liittyvää erilaista viestintää	ymmärtää monipuolisesti alan puhetilanteisiin liittyvää viestintää
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja	osallistuu keskusteluun, käyttää puheenvuoroja ja perustelee näkemyksiään	osallistuu keskusteluun aktiivisesti ja perustelee monipuolisesti näkemyksiään
	toimii ryhmä- ja kokoustilanteissa sovitun käytännön mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	noudattaa kokous- ja neuvottelukäytäntöjä	hallitsee ammatin kannalta keskeiset kokous- ja neuvottelukäytännöt
Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien pääsisällön ja tuntee eri tekstilajeja	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien pääsisällön ja tarkoituksen sekä tulkitsee tekstien merkityksiä	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien sisällön ja yksityiskohdat, tekee johtopäätöksiä sekä arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisutapaa

Tiedon hankkiminen	hakee ohjattuna ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi lähteiden luotettavuutta	hankkii itsenäisesti tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi niiden luotettavuutta
	noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	käyttää ohjattuna oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja arvioi mediatekstejä	käyttää viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
Alan kirjallisten töiden laatiminen	kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään palautteen pohjalta
	käyttää ohjattuna kirjoitetun suomen kielen perussääntöjä sanavarantoon laajentaen	käyttää kirjoitetun suomen kielen perussääntöjä sana- ja ilmaisuvarantoon laajentaen	käyttää itsenäisesti ja monipuolisesti kirjoitetun suomen kielen perussääntöjä sana- ja ilmaisuvarantoon laajentaen
Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	tuntee omaa kielellistä ja kulttuurista taustaansa ja suomalaisen yhteiskunnan monimuotoisuutta	tuntee oman kielellisen ja kulttuurisen taustansa pääpiirteet sekä suomalaisen yhteiskunnan monimuotoisuutta	tuntee monipuolisesti omaa kielellistä ja kulttuurista taustaansa ja suomalaisen yhteiskunnan kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta
	toimii kielellistä ja kulttuurista osaamistaan hyödyntäen ammattialan eri tilanteissa	ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän toimiessaan ammattialan tehtävissä	hyödyntää aktiivisesti kielellistä ja kulttuurista osaamistaan ammattialan tehtävissä
Oman suomi toisena kielenä taidon arvioiminen	arvioi suomen kielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Perusteet ballintaan* (S21), *Kieli käyttöön* (S22), *Syvämmät tekstitaidot* (S24) ja *Suomalainen kulttuuri* (S25) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- osaa kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan
- osaa kehittää erilaisten tekstilajien ymmärtämis- ja tulkintataitojaan
- osaa kehittää tekstien tuottamisen taitoja
- syventää kielellisen ja kulttuurin identiteetin merkityksen ymmärtämistä monimuotoisessa yhteiskunnassa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon	viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon	viestii aktiivisesti ja monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon
Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sisällön loogiseksi
	viestii ammattialaansa liittyvissä ryhmätilanteissa	osallistuu ammattialaansa liittyvään keskusteluun ja hallitsee sanaston	toimii joustavasti ammattialaan liittyvissä ryhmätilanteissa
Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	ymmärtää keskeisten tekstien päätarkoituksen ja arvioi tekstilajeja	ymmärtää tekstien tarkoituksen ja pääsisällön sekä tekstilajin käyttökelpoisuuden eri tarkoituksiin	ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista ja hahmottaa eri ammatillisten tekstilajien käyttötarkoituksen
Tekstien tuottaminen	kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä sekä laajentaa sana- ja ilmaisuväriänsä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä sekä laajentaa sana- ja ilmaisuväriänsä	kirjoittaa ammattitaitoon liittyviä tekstejä itsenäisesti sekä laajentaa sana- ja ilmaisuväriänsä

Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	tuntee kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkitystä.	tuntee suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.	tuntee monipuolisesti suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.
-----------------------------------	---	--	---

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Perusteet hallintaan* (S21), *Kieli käyttöön* (S22), *Syvämmät tekstitaidot* (S24) ja *Suomalainen kulttuuri* (S25) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, suomi toisena kielenä* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.1.1.6 Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä

Ruotsinkielisessä koulutuksessa Äidinkieli, ruotsi toisena kielenä -tutkinnon osan osaamistavoitteet ja arviointikriteerit vastaavat Äidinkieli, suomi toisena kielenä -tutkinnon osan osaamistavoitteita ja arviointikriteerejä.

3.1.1.7 Äidinkieli, suomi viittomakielisille

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää omaan alaan liittyvien tärkeimpien tekstilajien käytänteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- osaa hakea tietoa eri tietolähteistä ja käyttää tietoa sekä noudattaa lähteiden käytön periaatteita
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan
- osaa laatia alaan liittyviä kirjallisia töitä
- osaa arvioida ja kehittää suomen kielen taitoaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	käyttää ohjattuna ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan kuulevien kanssa	käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan kuulevien kanssa ja ymmärtää muiden puheenvuoroja	käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan ja osallistuu keskusteluun asiallisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää yleisluontoisen ja ammattialan kirjoitetun tekstin keskeisen sisällön	ymmärtää yleisluontoisen tekstin sisällön ja tyylin sekä vertaa kirjakielistä, yleiskielistä ja	ymmärtää vaivatta sekä yleisluontoisia että ammattiin liittyviä kirjoitettuja tekstejä

		puhekielistä tekstiä	
Tiedon hankkiminen	hakee ohjattuna ammattialansa kannalta keskeistä tietoa suomen kielellä	käyttää suomen kieltä ammattialansa tiedonhankinnassa	hakee tietoa kirjallisista ja digitaalisista lähteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
	noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta	noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	hyödyntää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediaa	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
Alan kirjallisten töiden laatiminen	kirjoittaa ohjattuna ammatitaidon kannalta keskeisiä tekstejä ja käyttää ymmärrettävää kieltä	kirjoittaa ammatitaidon kannalta keskeisiä tekstejä oikeinkirjoitussääntöjen mukaisesti	kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää ja selvää yleiskieltä oikeinkirjoitussääntöjen mukaisesti
	laatii mallin mukaan asiakirjat	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
Oman suomen kielen taidon arvioiminen	arvioi suomen kielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (V21), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (V22), *Tekstit ja vaikuttaminen* (V24) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (V23), *Teksti, tyylit ja konteksti* (V25), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (V26) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (V27) vastaavat tavoitteiltaan *Aidinkieli, suomi viittomakielisille* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- osaa tulkita erilaisia tekstilajeja sekä tuntee kirjallisuutta
- kehittää ammatillisten tekstien tuottamista

- ymmärtää kielellistä identiteettiä ja osaa vertailla viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	ilmaisee mielipiteensä, perustelee ne vakuuttavasti	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
	toimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen	toimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja välittää viestejä	viestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti sekä kuulevien että kuurojen kanssa
Tekstilajien tulkitseminen ja kirjallisuuden tunteminen	käyttää mallin mukaan eri tekstilajeja ja tuntee niiden ympäristöjen vaatimuksia, missä tekstejä käytetään	noudattaa tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia oikein niissä ympäristöissä, joissa tekstit esiintyvät	toimii kielenkäytön perusnormien mukaisesti sekä selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellä
	tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja saa lukukokemuksia	arvioi lukemiaan kirjoja	hankkii monipuolisia lukukokemuksia ja arvioi kirjallisuuden merkitystä
Ammatillisten tekstien tuottaminen	tuottaa ammatillisia tekstejä ja käyttää asianmukaista kieltä	tuottaa ammatillisia tekstejä ja ottaa niissä huomioon työelämän vaatimukset	tuottaa sujuvaa ja ymmärrettävää ammatillista tekstiä sekä kehittää taitoaan palautteen pohjalta
Kielellisen identiteetin ymmärtäminen sekä viitotun ja puhutun kielen vertaaminen	tuntee puhutun ja viitotun kielen keskeiset erot	tarkastelee kielenkäytön ilmaisutapoja kriittisesti	vertaa keskeisiä puhutulle kielelle ominaisia rakenteita viittomakielen vastaaviin
	arvioi kirjoitetun kielen merkitystä viittomakielisille ammatin harjoittamisen kannalta.	arvioi kirjoitetun kielen asemaa suhteessa viittomakieleen yhteiskunnassa ja työelämässä.	vertailee suomen kielen ja viittomakielen merkitystä monikielisessä yhteiskunnassa sekä työelämän että yksilön kannalta.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (V21), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (V22), *Tekstit ja vaikuttaminen* (V24) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (V23), *Teksti, tyyli ja konteksti* (V25), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (V26) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (V27) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, suomi viittomakielisille* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.1.1.8 Äidinkieli, romani

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa romanikielellä
- ymmärtää *oman alaan* liittyvien tekstien olennaisen sisällön ja tarkoituksen romanikielellä
- hankkii ja arvioi tietoa romanikielistä mediaa hyödyntäen
- tuottaa tekstiä romanikielellä
- tuntee romanikielen ja -kulttuurin merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa
- osaa arvioida ja kehittää romanikielen taitoaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Käytettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	kuuntelee muita ja käyttää puheenvuoroja vuorovaikutustilanteissa	viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen	viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen
	käyttää romanikieltä ymmärrettävästi tutuissa tilanteissa	käyttää romanikieltä erilaisissa tilanteissa melko monipuolisesti	käyttää romanikieltä erilaisissa tilanteissa monipuolisesti
Tekstien ymmärtäminen	tuntee joitakin alaansa liittyviä käsitteitä romanikielellä	ymmärtää tekstien olennaisen sisällön ja tuntee keskeisiä alaansa liittyviä käsitteitä romanikielellä	ymmärtää tekstien pääsisällön ja yksityiskohtia sekä tuntee laajasti alaansa liittyviä käsitteitä romanikielellä
Tiedon hankkiminen	hakee tietoa erilaisista lähteistä	hakee ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisia viestintävälineitä hyödyntäen ja arvioi ohjattuna tekstien luotettavuutta	hyödyntää monipuolisesti erilaisia viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta

	tuntee romanikielistä mediaa	käyttää romanikielistä mediaa	käyttää itsenäisesti romanikielistä mediaa
Tekstien tuottaminen	laatii ohjattuna tekstejä romanikielellä	laatii tekstejä romanikielellä	laatii itsenäisesti tekstejä käyttäen monipuolisesti romanikieltä
Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	tuntee romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan keskeiset piirteet ja toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan hyödyntäen	tuntee romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan keskeiset piirteet ja niiden merkityksen sekä toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan hyödyntäen	tuntee romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan perinteen ja sen merkityksen sekä toimii monimuotoisessa yhteiskunnassa joustavalla tavalla
Oman romanikielen taidon arvioiminen	arvioi romanikielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kielipohjan vahvistaminen* (ÄIR1), *Kielitaidon laajentaminen lähipiirin ulkopuolelle* (ÄIR2), *Romanikieli ja -kulttuuri nyky-yhteiskunnassa* (ÄIR6) sekä jokin seuraavista *Romanien suullinen ja kirjallinen perinne* (ÄIR3), *Romanikielen ja -kulttuurin historia ja levinneisyys* (ÄIR4), *Romanien kirjallisuus ja muu taide* (ÄIR5) tai *Romanikielen puhetaito ja puhekulttuuri* (ÄIR7) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, romani* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan romanikielellä
- osaa kehittää omaan alaan liittyvien tekstilajien ymmärtämis- ja tulkintataitoja
- osaa kehittää tekstien kirjoittamisen taitoja romanikielellä
- osaa käyttää kielitaitoaan tiedon hankkimiseksi
- tuntee romanikielen ja -kulttuurin merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon	viestii tarkoituksenmukaisella tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon	viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa perustellen näkemyksiään ja ottaen toiset rakentavasti huomioon
Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	ymmärtää tuttujen tekstilajien keskeiset asiat romanikielellä	ymmärtää ammatillisten tekstien pääsisällön ja tuntee oman alansa käsitteitä romanikielellä	ymmärtää erilaisten tekstien sisällön ja oman alansa tekstien ydinasioita sekä oman alansa käsitteitä romanikielellä
Tekstien tuottaminen	tuottaa ohjattuna ammatillisia tekstejä romanikielellä oikeata tekstilajia käyttäen	käyttää kielen muotoja joustavasti kirjallisessa viestinnässä	tuottaa itsenäisesti omaan alaansa liittyviä tekstejä käyttäen sujuvaa romanikielen lause- ja virkerakennetta
Tiedon hankkiminen	hakee tietoa erilaisista lähteistä käyttäen romanikielistä mediaa	hakee ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä viestintävälineitä hyödyntäen	hyödyntää erilaisia viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta
Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	arvioi romanien kielellisen ja kulttuurisen perinteen merkitystä ja vaikutuksia alalla.	hyödyntää alalla romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan piirteitä ja kaksi- tai monikielisyytään.	hyödyntää monipuolisesti romanien kielellistä ja kulttuurista taustaa ja arvioi mahdollisuuksiaan romanikielen säilyttämisessä.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kielipohjan vahvistaminen* (ÄIR1), *Kielitaidon laajentaminen lähipöyrin ulkopuolelle* (ÄIR2), *Romanikieli ja -kulttuuri nyky-yhteiskunnassa* (ÄIR6) sekä jokin seuraavista *Romanien suullinen ja kirjallinen perinne* (ÄIR3), *Romanikielen ja -kulttuurin historia ja levinneisyys* (ÄIR4), *Romanien kirjallisuus ja muu taide* (ÄIR5) tai *Romanikielen puhetaito ja pubekulttuuri* (ÄIR7) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, romani* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.1.2 Toinen kotimainen kieli, ruotsi

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa käyttää toista kotimaista kieltä *työtehtävissään* ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyiden omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön	tulkitsee työhön liittyviä perustekstejä, kuten työ- ja turvallisuusohjeita sekä tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alan ammattisanastoa	tulkitsee erityyppisiä työhön liittyviä tekstejä ja tuottaa ammatillisia viestejä, ohjeita tai tilauksia
	kertoo suullisesti ja kirjallisesti lyhyesti itsestään ja tutuista asioista omassa työssään ja selviytyy tuttuihin aiheisiin liittyvistä vuorovaikutustilanteista	selviytyy rutiininomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhekumppani puhuu hitaasti ja käyttää selkeää kieltä	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvatusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä Suomessa.	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä.	tuntee Suomen kansalliskieliin liittyvät oikeudet ja velvoitteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa* (RUA1) tai *Koulu ja vapaa-aika* (RUB1) vastaa tavoitteiltaan *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- käyttää toista kotimaista kieltä *alaan liittyvissä* vuorovaikutustilanteissa ja työtehtävissä
- selviytyy arkipäivän tilanteissa toisella kotimaisella kielellä
- osaa kirjoittaa *työbönsä* liittyviä lyhyitä tekstejä (esim. muistiinpanoja, ohjeita, tilauksia ja sähköposteja)
- osaa hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä
- hyödyntää omia kielenoppimisen strategioitaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	selviytyy alan vuorovaikutustilanteissa hyödyntäen erilaisia apukeinoja	käyttää kieltä melko luontevasti alan vuorovaikutustilanteissa	selviytyy hyvin alan vuorovaikutustilanteissa ja viestii kohteliaasti
	käyttää keskustelussa tuttua sanastoa ja yleiskielistä tekstiä ja saa selvää hitaasta puheesta	selviytyy jokapäiväiseen elämään liittyvistä tilanteista	käyttää keskustelussa kielelle ja kulttuurille ominaisia ilmaisuja
Tekstien tuottaminen	kirjoittaa työhön liittyviä tekstejä käyttäen yksinkertaisia lauseita	kirjoittaa keskeisistä työtehtäviin liittyvistä asioista käyttäen tavallisimpia kielelle ominaisia ilmauksia	tuottaa sujuvasti työtehtäviin liittyviä tekstejä käyttäen keskeisintä sanastoa
Tietolähteiden hyödyntäminen	etsii yhdessä muiden kanssa tietoa erilaisista tietolähteistä toisella kotimaisella kielellä	hyödyntää tuotettuja tekstejä ja julkaisuja	käyttää autenttista ruotsinkielistä aineistoa ja arvioi tekstien merkityksellisyyttä
	käyttää sanakirjoja ja sähköisiä tietolähteitä	käyttää sanakirjoja ja sähköisiä tietolähteitä monipuolisesti	käyttää joustavasti sähköisiä sanakirjoja ja muuta lähdeaineistoa oman alansa kysymysten selvittämiseen
Kielenoppimisen strategioiden hyödyntäminen	tunnistaa omat kielen oppimisstrategiansa.	ottaa vastuuta kielen oppimisestaan ja hyödyntää vahvuuksiaan.	osoittaa pitkäjänteisyyttä ja yhteistyökykyä kielen opiskelussaan.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa* (RUA1) tai *Koulu ja vapaa-aika* (RUB1) vastaa tavoitteiltaan *Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1.

3.1.3 Vieraat kielet

Ammatillisessa peruskoulutuksessa vieraan kielen osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi on eriytetty sen mukaan, onko opiskelijan vallitsema kieli hänelle A- vai B-kieli. Valittu vieras kieli voi olla opiskelijalle aivan uusikin kieli, jolloin sovelletaan B-kielen tavoitteita ja arviointia. A- ja B-kielillä tarkoitetaan seuraavaa:

A-kieli = peruskoulun 1.–6. vuosiluokilla alkava vieras kieli

B-kieli = peruskoulun vuosiluokilla 7.–9. alkava vieras kieli

3.1.3.1 Vieras kieli, A-kieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan *ammattiaan*
- osaa käyttää *oman alan* työtehtävissä tarvittavaa vierasta kieltä
- osaa hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä
- osaa toimia monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	ymmärtää oman alansa työhön liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyvät suulliset viestit ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää alaansa liittyvää tavanomaista, normaalitempoista puhetta ja toimii vuorovaikutustilanteissa luontevasti kieltä käyttäen
	kertoo itsestään ja työtehtävistään vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	kertoo itsestään ja alan työtehtävistä siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu selkeästi	kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita

Tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen	ymmärtää tavallista sanastoa ja oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä ja työ- ja turvallisuusohjeita	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä tekstejä, kirjallisia ohjeita ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä tekstejä, kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta
	tuottaa työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä	tuottaa työhönsä liittyviä tekstejä ja tarkoituksenmukaista sanastoa	tuottaa sujuvasti tavanomaisia viestejä ja tekstejä sekä täyttää työhönsä liittyviä asiakirjoja
Tiedon hankkiminen	hakee tietoa ohjattuna työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista myös sähköisiä tiedonlähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa mukaan lukien sähköiset tietolähteet	hakee itsenäisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	on tietoinen opiskelemaisensa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä.	käyttää kieltä monikielisessä tai -kulttuurisessa ympäristössä.	soveltaa työssään vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan joustavasti.

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* vastaavat tavoitteiltaan *Vieras kieli, A-kieli* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.1. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa viestiä vieraalla kielellä *työelämän* tilanteissa
- osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa vieraalla kielellä
- osaa toimia aktiivisena kansalaisena vieraskielisissä yhteyksissä
- ymmärtää kielen ja kulttuurin merkityksen
- osaa kehittää kielen oppimisen strategioitansa ja oppimistapojaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	kertoo itsestään ja työtehtävistään sekä vastaa luontevasti hänelle esitettyihin kysymyksiin	osaa viestiä ymmärrettävästi itsestään ja alan työtehtävistä, osallistuu keskusteluun sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita	kertoo työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista melko laajaa sanavarastoa käyttäen sekä ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista
	selviytyy yleiskielisistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään myös tavanomaisimpia työtehtäviin liittyviä aiheita	selviytyy monenlaisista työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista	selviytyy luontevasti työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään vaativampiakin aiheita
Aktiivisena kansalaisena toimiminen vieraskielisissä yhteyksissä	ymmärtää, miten vieraalla kielellä voi vaikuttaa ja miten siinä voi hyödyntää sosiaalista mediaa	käyttää vierasta kieltä vaikuttamiseen ja hyödyntää siinä sosiaalista mediaa	seuraa ajankohtaista keskustelua vieraalla kielellä ja ottaa siihen kantaa
Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	hankkii tietoa niiden maiden elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan	osoittaa työskentelyssä ymmärtävänsä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta	hyödyntää monipuolisesti omassa työssään eri kielten ja kulttuurien tarjoamia mahdollisuuksia
Kielen oppimisen kehittäminen	tunnistaa omat vieraan kielen oppimisstrategiansa.	arvioi vieraan kielen oppimisen tapojaan, niiden vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia vieraan kielen oppimisen tapoja
			hankkii perustietoja opiskelumahdollisuuksista vieraan kielen ympäristössä.

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu ja työ* vastaavat tavoitteiltaan *Vieras kieli, A-kieli* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.1. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1.

3.1.3.2 Vieras kieli, B-kieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia vuorovaikutustilanteissa siten, että kykenee harjoittamaan *ammattiaan*
- osaa käyttää *oman alan* työtehtävissä tarvittavaa vierasta kieltä
- osaa hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINNIN KOHDE		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä – ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan
	kertoo lyhyesti itsestään ja työtehtävistään ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	kertoo itsestään ja alan työtehtävistä siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani käyttää yksinkertaisia rakenteita	kertoo työpaikastaan ja työstään sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta
	kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kirjoittaa tavanomaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja
Tiedon hankkiminen	hakee tietoa ohjattuna työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista myös	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa mukaan lukien	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä

	sähköisiä tiedonlähteitä käyttäen.	sähköiset tietolähteet.	perustelee ratkaisunsa.
--	--	-------------------------	-------------------------

Osaamisen tunnustamisessa lukion B1-kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu, työ ja yhteiskunta* vastaavat tavoitteeltaan *Vieras kieli, B-kieli* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa viestiä vieraalla kielellä *työelämän* tilanteissa
- osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa vieraalla kielellä
- osaa kirjoittaa *alaan liittyviä* tekstejä vieraalla kielellä
- osaa tunnistaa kielen ja kulttuurin merkityksen
- osaa kehittää kielen oppimisen strategioitansa ja oppimistapojaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	kertoo itsestään ja työstään, esim. tunnistaa työkaluja, ammattinimikkeitä ja työtehtäviä	vastaa yksinkertaisiin kysymyksiin käsiteltäessä omaa työympäristöä ja häntä itseään, kun puhekumppani puhuu hitaasti ja selkeästi	esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa käsiteltäessä omaa työympäristöä ja häntä itseään, kun puhekumppani puhuu selkeästi, sekä pyytää tarvittaessa selvennystä
	viestii suullisesti esimerkiksi esittäytyessään arkipäivän ja työelämän tutuissa tilanteissa	osallistuu keskusteluun, kun keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää selkeitä rakenteita	selviytyy työelämän tavanomaisissa palvelutilanteissa
Tekstien tuottaminen	kirjoittaa ohjattuna työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä	kirjoittaa työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä	kirjoittaa sujuvasti tavanomaisia viestejä ja työhönsä liittyviä tekstejä sekä täyttää työhönsä liittyviä asiakirjoja

Monikielisessä ja - kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	on tietoinen opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä	käyttää kieltä monikielisessä tai - kulttuurisessa ympäristössä	soveltaa työssään vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan
Kielen oppimisen kehittäminen	tunnistaa omat kielen oppimisstrategiansa.	arvioi kielen oppimisen tapojaan, niiden vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia kielen oppimisen tapoja.

Osaamisen tunnustamisessa lukion B1-kurssit *Nuori ja hänen maailmansa* ja *Opiskelu, työ ja yhteiskunta* vastaavat tavoitteeltaan *Vieras kieli, B-kieli* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielen oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3.

3.2 Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien kolmen osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 6 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 9 osaamispisteen edestä matemaattis-luonnontieteellistä osaamista.

3.2.1 Matematiikka

Pakolliset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset *oman alan* ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa
- osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia
- osaa soveltaa geometriaa *oman alan* tehtävien vaatimassa laajuudessa ja hahmottaa tilaa ja muotoja kolmiulotteisesti
- osaa käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä *oman alan* ongelmien ratkaisussa
- osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa
- osaa käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITÉERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Peruslaskutoimituksien ja prosenttilaskujen toteuttaminen sekä mittayksiköiden muuntaminen	laskee tavanomaisimmat työtehtäviin ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset	suorittaa sujuvasti ammattiin ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset	soveltaa ammattialalla ja arkielämään tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuustasoa
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen, geometrian soveltaminen	laskee tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset	laskee sujuvasti tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset	soveltaa työtehtäviin pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksia ja arvioi tuloksia
Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat hyödyntäen yksinkertaisia laskutoimituksia	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja asettelussa sekä arvioi tulosten luotettavuutta ja tarkkuustasoa
Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	varmistaa yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden	varmistaa laskelmien oikeellisuuden	varmistaa monipuolisten laskelmien oikeellisuuden ja suuruusluokan
Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	käyttää laskinta ja muita apuvälineitä työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen.	käyttää sujuvasti laskinta ja muita apuvälineitä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen.	hyödyntää monipuolisesti ja tehokkaasti laskimen ja muiden apuvälineiden ominaisuuksia ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1), *Geometria* (MAB2) ja *Talousmatematiikka* (MAB7), tai *Funktiot ja yhtälöt* (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista *Polynomifunktiot* (MAA2) tai *Geometria* (MAA3) vastaavat tavoitteiltaan *Matematiikka*-osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa ilmaista muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- osaa muodostaa ja laatii *omaan alaan liittyviä* yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia
- osaa ratkaista *työssä* tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelemällä tai kuvaajien avulla
- osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa
- osaa soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa, kuten kannattavuus-, kustannus-, verotus- ja lainalaskelmia
- osaa kerätä ja ryhmitellä *omaan alaan* liittyvää tietoa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Matemaattisten lausekkeiden käyttäminen	käyttää yksinkertaisia matemaattisia lausekkeitä	muodostaa ja käyttää yksinkertaisia matemaattisia lausekkeitä	muodostaa ja käyttää matemaattisia lausekkeitä
Yhtälöiden, lausekkeiden, taulukoiden ja piirrosten käyttäminen alakohtaisissa tehtävissä	käyttää ohjeen mukaan yhtälöitä, lausekkeitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä	käyttää yhtälöitä, lausekkeitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä	käyttää soveltaen yhtälöitä, lausekkeitä, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Talousmatematiikan soveltaminen	tekee yksinkertaisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiä
Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	varmistaa yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden	varmistaa laskelmien oikeellisuuden	varmistaa monipuolisten laskelmien oikeellisuuden ja suuruusluokan
Tiedon kerääminen ja ryhmitteleminen	kerää graafista ja taulukoitua tietoa eri lähteistä.	kerää ja ryhmittelee tietoa tarpeen mukaan, käyttäen lähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä.	kerää tietoa monipuolisesti ja soveltaen ja käyttäen tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ja ryhmittelee niiden pohjalta tietoa erilaisiin tarpeisiin.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1), *Geometria* (MAB2) ja *Talousmatematiikka* (MAB7), tai *Funktiot ja yhtälöt* (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista *Polynomifunktiot* (MAA2) tai *Geometria* (MAA3) vastaavat tavoitteiltaan *Matematiikka*-osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.2.2 Fysiikka ja kemia

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

- osaa soveltaa *oman alan* kannalta keskeisiä fysiikan käsitteitä, ilmiöitä ja lainalaisuuksia
- osaa ottaa työssään huomioon *oman alan* kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä ja aineiden erityisominaisuuksia
- osaa säilyttää, käyttää ja hävittää *omalla alalla* tarvittavia aineita.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fysiikan käsitteiden, ilmiöiden ja lainalaisuuksien soveltaminen	tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt	tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään itsenäisesti ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Kemiallisten aineiden ja niiden ominaisuuksien huomioon ottaminen työssä	ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta, mutta tarvitsee jonkin verran ohjausta	ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta	ottaa omatoimisesti huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta ja opastaa muitakin turvalliseen työskentelyyn
Kemikaalien säilyttäminen, käsittely ja hävittäminen	käsitlee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja, mutta tarvitsee osin ohjausta.	käsitlee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja.	käsitlee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja toimien itsenäisesti ja sujuvasti.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä* (FY1) ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia* (KE1) korvaavat *Fysiikka ja kemia* -tutkinnon osan osaamistavoitteet yhteisissä tutkinnon osissa.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa soveltaa *oman alan* kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja lainalaisuuksia ja ottaa ne huomioon työssään
- osaa valmistaa *alalla* tarvittavia aineeseoksia
- osaa tehdä kokeellisia havaintoja ja mittauksia *oman alan* kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- osaa kerätä, käsitellä ja analysoida tekemiään kokeellisia havaintoja ja mittauksia
- osaa arvioida saamiensa kokeellisten havaintojen ja mittaustulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään huomioon niihin liittyvät ilmiöt	tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään itsenäisesti huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Aineosesten valmistaminen	laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankkii tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista	laskee itsenäisesti ja joustavasti pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa	toteuttaa mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja -välineitä omatoimisesti	käyttää mittauksiin ja kokeelliseen havainnointiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti ja toteuttaa työnsä järjestelmällisesti ja huolellisesti

Mittaustulosten kerääminen, käsittely ja analysointi	kerää mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne mahdollisilla kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen, mutta tarvitsee joissakin asioissa ohjausta	kerää mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen analysoinnin jälkeen	kerää itsenäisesti mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen analysoinnin jälkeen
Mittaustulosten luotettavuuden, tarkkuuden ja mielekkyyden arviointi	arvioi mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee joitakin virhetekijöitä sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	arvioi mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee virhetekijöitä sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.	arvioi itsenäisesti mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee virhetekijät sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä* (FY1), *Lämpö* (FY2) ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia* (KE1) korvaavat *Fysiikka ja kemia* -tutkinnon osan osaamistavoitteet yhteisissä tutkinnon osissa.

3.2.3 Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintätekniikan sovelluksia ja hyödyntää niiden käyttöön tarkoitettuja ohjeita ja oppaita
- osaa suojata verkkoidentiteettiään ja yksityisyyttään
- osaa toimia tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohjeiden ja -määräysten mukaisesti
- osaa tiedostojen eri säilytys- ja lähetyksimuodot.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tieto- ja viestintätekniikan sovellusten käyttäminen	käyttää tarvitsemiaan sovelluksia mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	käyttää sujuvasti tarvitsemiaan sovelluksia	käyttää sovelluksia monipuolisesti eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan
Ohjeiden ja oppaiden käyttäminen	käyttää ohjeita ja oppaita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	käyttää sujuvasti ohjeita ja oppaita	käyttää sujuvasti ohjeita ja oppaita ja ratkaisee niiden avulla erilaisia ongelmia

Verkkoidentiteetin ja yksityisyyden suojaaminen	luo ohjattuna verkkoidentiteetin sekä arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja suojautumismenetelmiä	luo verkkoidentiteetin sekä arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja suojautumismenetelmiä	luo verkkoidentiteetin, arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja valitsee laitteisiin ja käyttötapoihin sopivat suojautumismenetelmät
	valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason	valitsee tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason	valitsee erilaisiin tilanteisiin sopivan verkkoyhteyden suojaustason
	osaa valita turvallisen tavan maksuliikenteelle kotimaassa	osaa valita turvallisen tavan koti- ja ulkomaiselle maksuliikenteelle	osaa valita tilanteeseen sopivan turvallisen tavan koti- ja ulkomaiselle maksuliikenteelle
Ohjeiden ja määräysten noudattaminen	noudattaa toiminnassaan tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohteita ja -määräyksiä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	noudattaa itsenäisesti tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohteita ja -määräyksiä	noudattaa itsenäisesti tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohteita ja -määräyksiä, pitää tietojen ajan tasalla ja ohjaa tarvittaessa muita
	noudattaa verkkokäytön etikettiä	noudattaa verkkokäytön etikettiä	noudattaa verkkokäytön etikettiä
Tiedostojen säilyttäminen ja lähettäminen	osaa käyttää yleisimpiä tiedostojen säilytys- ja lähetysmuotoja.	valitsee tarkoituksenmukaiset tiedostojen säilytys- ja lähetysmuodot.	valitsee tarkoituksenmukaiset tiedostojen säilytys- ja lähetysmuodot huomioiden tietoturvan.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Tieto- ja viestintätekniikka ja sen hyödyntäminen* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa perehtyä erilaisten tietojärjestelmien sovelluksiin, joita voidaan hyödyntää *omalla ammattialalla*
- osaa ratkaista yleisiin tieto- ja viestintätekniikan sovelluksiin liittyviä ongelmia
- osaa ottaa käyttöön uusia tieto- ja viestintätekniikan laitteita ja sovelluksia
- osaa toimia sähköisissä medioissa oman osaamisensa kehittämiseksi ja jakamiseksi
- osaa hyödyntää digitaalisia materiaaleja *ammattillisen kasvun* kuvaamisessa sekä osaamisensa ja ammattitaitonsa markkinoinnissa.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITTEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Ammattialakohtaisten tietojärjestelmäsovelluksien hyödyntäminen	hakee tietoa itselleen uusista ammattialalla käytettävistä tietojärjestelmäsovelluksista	hakee tietoa ammattialalle kehitteillä olevista tietojärjestelmäsovelluksista	hakee tietoa aktiivisesti ammattialalla tapahtuvasta tietojärjestelmäsovellusten kehitymisestä
Laitteiden ja sovellusten käyttöön ottaminen	ottaa käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	ottaa sujuvasti käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia	ottaa sujuvasti käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia ja pystyy tarvittaessa opastamaan muita
Sähköisen median hyödyntäminen	hakee alaansa liittyvää tietoa, toimii tvt-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tiedon käyttöarvoa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	hakee alaansa liittyvää tietoa, toimii tvt-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tietoa kriittisesti	hakee monipuolisesti alaansa liittyvää tietoa ja toimii aktiivisesti tvt-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tietoa kriittisesti
Digitaalisen materiaalin hyödyntäminen	käyttää digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen tarvitessa ajoittain ohjausta.	käyttää digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen ja hyödyntää niitä työnsä haussa.	kuvaaa ammatillista osaamistaan monipuolisesti digitaalisilla materiaaleilla ja hyödyntää niitä tehokkaasti työnsä haussa.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole pakollista kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Tieto- ja viestintätekniikka ja sen hyödyntäminen* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.3 Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien neljän osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 5 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 8 osaamispisteen edestä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavaa osaamista.

3.3.1 Yhteiskuntataidot

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa toimia kansalaisena ja osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- osaa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen
- osaa suunnitella ja hoitaa omaa talouttaan sekä arvioida siihen liittyviä riskejä
- hyödyntää sosiaalista mediaa aktiivisen osallistumisen keinona
- osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja toimia kuluttajana.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Kansalaisena toimiminen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon osallistuminen	tietää kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa ja osaa kertoa niistä	tietää kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa ja osaa kertoa niistä	tuntee kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet Suomessa ja arvioi niitä suhteessa muiden maiden vastaaviin
	seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa	seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa ja ilmaisee omia mielipiteitään tarpeellisiksi kokemistaan asioista	seuraa aktiivisesti yhteiskunnallista päätöksentekoa ja osallistuu siihen eri tavoin
	osallistuu opiskelijoiden tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa yhteisölliseen toimintaan omalta osaltaan	osallistuu opiskelijakunnan tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa päätöksentekoon omalta osaltaan	osallistuu opiskelijakunnan tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa aktiivisesti asioita koskevaan päätöksentekoon
Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	toimii asianmukaisesti erilaisten ihmisten kanssa myös monikulttuurisissa työyhteisöissä	toimii muita ihmisiä arvostavalla tavalla, kohtelee yhdenvertaisesti työtovereitaan ja asiakkaitaan mahdollisesta erilaisuudesta huolimatta	edistää omalta osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja puuttuu asianmukaisesti mahdolliseen kiusaamiseen tai häirintään

Oman talouden ja raha-asoiden suunnitteleminen ja hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja tuloistaan tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit	tekee suunnitelman menoistaan ja tuloistaan ennakoiden tulevia tapahtumia sekä tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit	tekee itsenäisesti ja vastuullisesti suunnitelman menoistaan ja tuloistaan ennakoiden tulevia tapahtumia sekä tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit
Sosiaalisen median hyödyntäminen	käyttää ohjattuna sosiaalista mediaa oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen	käyttää sosiaalista mediaa oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen	käyttää sosiaalista mediaa monipuolisesti oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen
Yhteiskunnan palvelujen käyttäminen ja kuluttajana toimiminen	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan	käyttää monipuolisesti ja harkiten opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan	käyttää itsenäisesti ja valintoja tehden opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan
	tuntee kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tietää, mistä saa apua kuluttaja-asioissa.	hakee tuotteista ja palveluista tutkittua tietoa eri lähteitä käyttämällä sekä tietää, mistä saa tietoa ja apua kuluttaja-asioissa.	hakee tuotteista ja palveluista tutkittua tietoa eri lähteitä käyttämällä sekä osaa arvioida tiedonlähteiden luotettavuutta.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) vastaavat tavoitteiltaan *Yhteiskuntataidot* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa hakea tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta myös Euroopan unionista
- tuntee *oman alan* yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
- osaa seurata yhteiskunnallista keskustelua ja taloutta koskevaa uutisointia
- osaa kuvata yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista *oman alan* työpaikkoihin ja työllisyyteen
- osaa selvittää kansantalouden peruskäsitteitä ja sen keskeisimpiä toimijoita sekä arvioida niiden merkityksen kansantaloudelle.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hakeminen yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta Euroopan unionissa	hakee ohjattuna tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta	hakee tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta	hakee monipuolisesti ja aktiivisesti tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta
Oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden tunteminen	tuntee keskeisiltä osin oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden	kuvaaa perustellen oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden	kuvaaa laaja-alaisesti ja perustellen oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
Yhteiskunnallisen keskustelun ja taloutta koskevan uutisoinnin seuraaminen	seuraa jonkin tietolähteen avulla yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua	seuraa eri tietolähteistä yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua	seuraa aktiivisesti eri tietolähteistä yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua
	tekee oman alan tilannekatsauksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	arvioi oman alan tilannetta monipuolisesti ja arvioi eri medioiden välittämää tietoa	perustelee oman alan tilannetta monipuolisesti ja arvioi kriittisesti eri medioiden välittämää tietoa
Yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen huomioiminen omalla alalla	kertoo havainnollisesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen	selvittää havainnollisesti, ja perustellen miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen	selvittää havainnollisesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen
			perustelee selvitystään monipuolisesti ja kattavasti

Kansantalouden peruskäsitteiden ja sen keskeisten toimijoiden selvittäminen	kertoo esimerkkejä kansantalouden peruskäsitteistä ja keskeisistä toimijoista.	selvittää kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat sekä arvioi niiden merkitystä kansantaloudelle.	selvittää kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat, niiden merkityksen sekä niiden välisiä riippuvuussuhteita.
---	--	---	---

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) vastaavat tavoitteiltaan *Yhteiskuntataidot*-osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.3.2 Työelämätaidot

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa hakea itselleen työpaikkaa
- osaa kuvata työsopimusjärjestelmää ja työsopimuksen keskeiset asiat
- osaa perehtyä työpaikan toimintaan ja työtehtäviin sekä huolehtia työturvallisuudesta
- osaa työskennellä työpaikassa ja kehittää osaamistaan.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työpaikan hakeminen	hakee työpaikkaa ja tekee työhakemuksen sekä CV:n tarviten jonkin verran ohjausta	hakee itsenäisesti työpaikkoja sekä laatii selkeän työhakemuksen ja CV:n	hakee aktiivisesti ja oma-aloitteisesti työpaikkoja tunnistaen omat vahvuutensa
			laatii selkeän ja omaa osaamistaan kuvaavan työpaikkahakemuksen ja CV:n
	toimii työhaastattelussa asiallisesti	toimii työhaastattelussa kohteliaasti ja asiallisesti	toimii työhaastattelussa kohteliaasti ja asiallisesti
	pukeutuu toimialan ja työpaikan mukaisesti	ottaa pukeutumisessa huomioon työpaikan ja toimialan luonteen	ottaa pukeutumisessa huomioon työpaikan ja toimialan erityispiirteet

	tuo esille omaa osaamistaan	tuo selkeästi esille omat vahvuutensa esitellessään osaamistaan	perustelee omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan laaja-alaisesti
Median käyttäminen työnhaussa	hakee työpaikkoja koskevia tietoja mediasta	tutustuu työpaikkoihin mediatietoja hyödyntäen	käyttää monipuolisesti mediaa työnhaussa hyödyntäen sosiaalisen median mahdollisuuksia
Työsopimusjärjestelmän, työsopimuksen ja työlaainsäädännön sisällön tunteminen	tuntee keskeiset asiat alan työehdoista ja oman alansa työlaainsäädännöstä	tuntee oman alan työehdot ja keskeisen työlaainsäädännön	tuntee hyvin oman alan työehdot ja keskeisen työlaainsäädännön mahdollisuudet työtä kehitettäessä
	tuntee oman työsopimuksensa sisällön	varmistaa, että oman työsopimuksen sisältö on sovitun mukainen	varmistaa, että oman työsopimuksen sisältö on sovitun mukainen
	ottaa toiminnassaan huomioon oikeutensa ja velvollisuutensa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii työssään oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti	toimii työssään oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä perustelee vastuullisesti toimintaansa
Työpaikan toimintaan ja työhön perehtyminen	hakee tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään	hakee monipuolisesti tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään	hakee itsenäisesti monipuolisesta tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään
	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita	soveltaa ja kehittää työstä annettuja turvallisuusohjeita
Työyhteisössä toimiminen	noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja	noudattaa annettuja työaikoja, sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti erilaisissa työtilanteissa	noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti työyhteisön erilaisissa muuttuvissa tilanteissa
	huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksestaan	huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksestaan	huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksestaan

	työskentelee osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	työskentelee luontevasti osana työyhteisöään erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa.	työskentelee luontevasti osana työyhteisöään erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa ja esittää kehittämisideoita työyhteisön ja -ryhmän käyttöön.
--	---	---	--

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Työelämätaidot*-osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa edistää työyhteisön ilmapiiriä ja henkilöstön osallisuutta
- osaa toimia *työpaikan* eri tehtävissä
- osaa osaltaan vastata *työpaikan* työtehtävien etenemisestä ja työn laadusta sekä näiden kehittämisestä
- osaa kehittää omaa osaamistaan
- osaa hakea työtä kansainvälisiltä työmarkkinoilta ja erityisesti EU-maista.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Työyhteisön ilmapiirin ja henkilöstön osallisuuden edistäminen	edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan	edistää aktiivisesti työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan monipuolisesti yhteiseen toimintaan
Työpaikan eri tehtävissä toimiminen	ilmaisee halukkuutensa osallistua joihinkin uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti	ilmaisee halukkuutensa osallistua uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti	ilmaisee halukkuutensa osallistua erilaisiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti

Työpaikan työtehtävien ja työprosessien etenemisestä ja työn laadusta huolehtiminen	toimii työllään asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii työllään asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintansa niiden saavuttamisessa	toimii työllään asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi
		toimii palveluhenkisesti	toimii palveluhenkisesti ja varmistaa asiakastytytyväisyyden
			toimii aloitteellisesti työnsä ja työympäristön laadun kehittämisessä
Oman osaamisen kehittäminen	kehittää itseään ja osaamistaan, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta	kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti sekä arvioi omia kehittymistarpeitaan yhteistyössä muiden kanssa	kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti sekä arvioi omia kehittymis- tarpeitaan
Työn hakeminen kansainvälisiltä työmarkkinoilta	hakee kansainvälisiä työpaikkoja koskevia tietoja mediasta	hakee työpaikkoja koskevia tietoja mediasta ja tutustuu työpaikkoihin mediatietoja hyödyntäen	käyttää monipuolisesti mediaa työnhaussa hyödyntäen sosiaalisen median mahdollisuuksia
	hakee työpaikkaa ja tekee työhakemuksen, mutta tarvitsee ajoittain näihin ohjausta	hakee itsenäisesti työpaikkoja ja laatii selkeän työhakemuksen	hakee aktiivisesti ja oma- aloitteisesti työpaikkoja tunnistaen omat vahvuutensa ja laatii selkeän ja omaa osaamistaan kuvaavan työpaikkahakemuksen
	toimii työnhaussa eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa hyödyntäen kielitaitoaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	toimii työnhaussa eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa hyödyntäen kielitaitoaan.	toimii työnhaussa käyttäen hyvää kielitaitoaan eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Työelämätaidot*-osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.3.3 Yrittäjyys ja yritystoiminta

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa arvioida ja tunnistaa oman osaamisensa ja omat vahvuutensa
- osaa ideoida omaa liikeideaa ja sen kehittämismahdollisuuksia
- osaa arvioida mahdollisuuksiaan ryhtyä yrittäjäksi
- osaa selvittää *omia ammatillisia* verkostojaan
- osaa tunnistaa kannattavan liiketoiminnan periaatteet
- osaa arvioida oman yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä omalle hyvinvoinnilleen ja Suomen kansantaloudelle.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Käytettävä K3
	Opiskelija		
Oman osaamisen arvioiminen ja tunnistaminen	arvioi osaamistaan ja selvittää vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	arvioi monipuolisesti omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen	arvioi monipuolisesti ja perustellen omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen
Oman liikeidean ja sen kehittämismahdollisuuksien ideointi	selvittää ja ideoi yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	selvittää ja ideoi yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita	selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita
		kehittää liikeideaa	kehittää ja perustelee liikeidean
Yrittäjäksi ryhtymisen mahdollisuuksien arvioiminen	hankkii tietoa, millä toimenpiteillä ja tukipalveluilla oma yritys voidaan perustaa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	selvittää monipuolisesti, mitä toimenpiteitä oman yrityksen perustamisessa tarvitaan ja mitä tukipalveluita on käytettävissä	selvittää monipuolisesti ja perustellen, mitä toimenpiteitä oman yrityksen perustamisessa tarvitaan ja mitä tukipalveluita on käytettävissä

Omien ammatillisten verkostojen selvittäminen	selvittää oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja kuvaa yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa	selvittää kattavasti oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja arvioi yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa	selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja arvioi kriittisesti yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa
Liiketoiminnan periaatteiden selvittäminen	selvittää oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	selvittää oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset	selvittää kattavasti ja perustellen oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset
Oman alan yritystoiminnan merkityksen selvittäminen	selvittää yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä elinkeinoelämän kannalta, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.	selvittää monipuolisesti yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä elinkeinoelämän kannalta.	selvittää yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä
			perustelee oman alan yritystoiminnan merkityksen elinkeinoelämässä ja ennakoii oman alan tulevia kehitysnäkymiä.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Yrittäjyys ja yritystoiminta* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kartoittaa *oman alan* yritystoiminnan kehittämistarpeita
- osaa selvittää oman liiketoiminnan tuloksellisuuden ja oman työpanoksen vaikutuksen siihen toteuttamalla pienen projektin
- osaa tehdä kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa
- osaa suunnitella omaa toimintaansa ja ajankäyttöään.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITTEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Alan yritystoiminnan kehittämistarpeiden kartoittaminen	kartoittaa asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	kartoittaa monipuolisesti asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia	kartoittaa itsenäisesti ja monipuolisesti asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia
			ennakoi tulevia kehitysnäkymiä
Liiketoiminnan tuloksellisuuden selvittäminen	selvittää liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	selvittää liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen	selvittää monipuolisesti liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen sekä perustelee toimintansa
Uusien toimintatapojen kehittäminen	tekee kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee perusteltuja kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa	ennakoi tulevia kehitysnäkymiä ja tekee perusteltuja kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista sekä muuttaa omaa toimintaansa
Oman toiminnan ja ajankäytön suunnitteleminen	suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan pääosin itsenäisesti.	suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan itsenäisesti	suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan itsenäisesti ottaen huomioon tulevat työvaiheet
		reagoi muutostarpeisiin.	reagoi muutostarpeisiin ja tekee työhönsä liittyviä kehittämis ehdotuksia.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaisi tavoitteiltaan *Yrittäjyys ja yritystoiminta* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.3.4 Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

- osaa laatia itselleen terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman ja toimia sen mukaisesti
- osaa edistää ja ylläpitää opiskelu-, toiminta- ja työkykyään
- osaa ottaa huomioon ravitsemuksen merkityksen terveydelle sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset
- osaa kuvata mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen ihmisen hyvinvoinnille
- osaa edistää oppilaitosyhteisön hyvinvointia
- osaa kehittää toimintatapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä
- osaa toimia turvallisesti ja ergonomisesti, ehkäistä tapaturmia, toimia ensiaputilanteissa sekä hakea apua.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman laatiminen ja sen toteuttaminen	ottaa suunnitelmassaan huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä	ottaa suunnitelmassaan huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä	ottaa suunnitelmassaan monipuolisesti huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä
Ravitsemuksen merkityksen sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutusten huomioon ottaminen	hakee tietoja tavallisimmista terveyshaitoista sekä tavallisimmista terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä	hakee tietoja terveyshaitoista sekä terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä	hakee monipuolista tietoa terveyshaitoista sekä terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä

	hakee tietoa ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle	hakee tietoa terveellisestä ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle	hakee monipuolista tietoa terveellisestä ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle ja vertailee ruoka-aineiden ja -tuotteiden sisältöjä
	ottaa tiedot huomioon suunnitelmassaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa	ottaa tiedot huomioon suunnitelmassaan	ottaa tiedot kriittisesti huomioon suunnitelmassaan
Suunnitelman toteuttaminen	sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, tekee suunnitelmaan päivityksiä, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta	sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, hyödyntää arvioinnissa muilta saamaansa palautetta, tekee suunnitelmaan päivityksiä ja arvioi omaa kehittymistään	sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti ja kriittisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, hyödyntää arvioinnissa muilta saamaansa palautetta, tekee suunnitelmaan päivityksiä ja arvioi omaa kehittymistään
Opiskelu-, toiminta- ja työkyvyn edistäminen ja ylläpitäminen liikunnan avulla	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja	käyttää ja soveltaa liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja monipuolisesti	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
	pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita	pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään sekä osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
	noudattaa turvallisuutta liikunnassa	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta

Mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen kuvaaminen	selvittää mielen­terveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille	selvittää mielen­terveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille	selvittää monipuolisesti mielen­terveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille
	tuo esille, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tuo esille ja pohtii, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää	arvioi, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää
Oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen	toimii opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävasti ja osallistuu opiskelijoille järjestettyihin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin	toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävasti sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin	toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin ja tilaisuuksiin hyvinvointia edistävasti
Terve­yden, turvalli­suuden ja työkyvyn huomioon ottaminen	toimii sovittujen terveyttä ja turvalli­suutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	toimii sovittujen terveyttä ja turvalli­suutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa	toimii sovittujen terveyttä ja turvalli­suutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa ja arvioi toimintatapojen kehittämistarpeita
Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun antaminen sekä ergonomisen toimiminen	ennakoi mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa	ehkäisee toiminnallaan liikuntatapaturmien syntymistä	toimii huolellisesti ja ennaltaehkäisee liikuntatapaturmien syntymistä
	osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa	osaa hakea ja antaa ensiapua	osaa hakea ja antaa ensiapua

	ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii ergonomisesti.	ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii ergonomisesti.	ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja työskentelee erilaisissa ympäristöissä ergonomisesti.
--	---	---	---

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI2) ja *Terveiden perusteet* (TE1) vastaavat tavoitteiltaan *Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto* -osa-alueen pakollisia osaamistavoitteita.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kuvata väestön terveyseroja ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöitä ja niiden ennaltaehkäisyä
- osaa arvioida fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- osaa tarvittaessa käyttää sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja
- osaa hyödyntää terveystietoa
- osaa edistää ryhmän jäsenenä ryhmän toimintaa ja osallistua työ- ja opiskelukyvyn sekä hyvinvoinnin edistämiseen.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Väestön terveyserojen ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöiden huomioon ottaminen	hakee tietoa tavallisimmista terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	hakee tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista	hakee monipuolisesti tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista
			arvioi kriittisesti saamaansa tietoa
Fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavien tekijöiden huomioon ottaminen	hakee tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä	hakee monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä	hakee monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä

	perustelee tiedolla liikunta- ja hyvinvointisuunnitelmansa ratkaisuja	arvioi tiedon merkitystä ja perustelee liikunta- ja hyvinvointisuunnitelmansa ratkaisuja	arvioi kriittisesti tiedon merkitystä ja perustelee liikunta- ja hyvinvointisuunnitelmansa ratkaisuja
	tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitelman toteuttamisessa	toimii suunnitelmansa mukaisesti	toteuttaa suunnitelmaansa johdonmukaisesti
Tiedon hakeminen sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista	hakee tarvittaessa tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta sopivan palvelun löytämisessä	hakee tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta luotettavista tietolähteistä	hakee itsenäisesti tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta luotettavista tietolähteistä
			ohjaa muita opiskelijoita hankkimaan tietoa palveluista
Terveysliikunnan hyödyntäminen	hyödyntää omassa toiminnassaan yleisimpiä kunto- ja terveysliikuntamuotoja, mutta tarvitsee ajoittain yksilöllistä ohjausta	hyödyntää omassa toiminnassaan erilaisia kunto- ja terveysliikuntamuotoja ja seuraa omaa edistymistään	hyödyntää omassa toiminnassaan suunnitelmallisesti erilaisia kunto- ja terveysliikuntamuotoja ja seuraa kriittisesti omaa edistymistään ja muuttaa tarvittaessa suunnitelmaansa
Ryhmän toiminnan ja hyvinvoinnin edistäminen	osallistuu aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan.	osallistuu aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan ja kannustaa myös muita osallistumaan.	osallistuu aktiivisesti liikunta- ja muihin tapahtumiin
			ottaa osallistuessaan huomioon muiden osallistujien erilaisuuden ja kiinnostuksen kohteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kuntoliikunta* (LI5) ja *Nuoret, terveys ja arkielämä* (TE2) vastaavat tavoitteiltaan *Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

3.4 Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen

Tutkinnon osan tulee sisältää osaamistavoitteita vähintään yhdeltä siihen kuuluvalla osa-alueella tai useammalla osa-alueella siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 7 osaamispisteen edestä sosiaalista ja kulttuurista osaamista.

3.4.1 Kulttuurien tuntemus

Osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen ja edistää omalta osaltaan tasa-arvoa ja kaikkien yhdenvertaista kohtelua
- osaa toimia, käyttäytyä ja pukeutua tilanteen mukaisesti ja työkulttuurin edellyttämällä tavalla
- osaa tunnistaa eri kulttuurien peruspiirteitä ja kulttuurista monimuotoisuutta *omalla alallaan*
- osaa ottaa huomioon eri kulttuuriryhmien keskeiset traditiot ja niiden vaikutukset toimintaan *omalla alallaan*
- osaa välittää *oman alan* historiaa, perinteitä ja muuttuneita käytäntöjä sekä vertailla niitä muiden kulttuurien piirteisiin.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	kunnioittaa kulttuurista moninaisuutta ja ihmisoikeuksia sekä toimii oikeudenmukaisesti	edistää toiminnallaan yksilöiden ja ihmisryhmien kulttuuristen arvojen, uskomusten ja näkemysten vuorovaikutusta ja ymmärrystä	toimii kulttuurienvälisissä ristiriitatilanteissa eettisesti kestäväällä tavalla hyödyntämällä hankkimaansa tietoa ihmisryhmien erilaisista elämänmuodoista
Tehtävän mukaisen toimintakulttuurin toteuttaminen	tunnistaa työtehtävän edellyttämän pukeutumisen, käyttäytymisen ja toiminnan vaatimukset	ottaa pukeutumisessa, käyttäytymisessä ja toiminnassaan oma-aloitteisesti huomioon työpaikan toimintakulttuurin vaatimukset	kehittää päivittäisissä työtehtävissään työpaikan toimintakulttuurin edellyttämiä toimintatapoja ja -käytäntöjä
Kulttuurien peruspiirteiden ja monimuotoisuuden tunnistaminen	havaitsee arkipäivän elämään liittyviä kulttuurisia käytäntöjä ja huomaa niiden vaikutuksia toiminnassa	tunnistaa kulttuurisen monimuotoisuuden ja sen vaikutuksia toimintatapoihin	tunnistaa omaehtoisesti kulttuurista monimuotoisuutta ja toimii luontevasti ja aloitteellisesti kulttuurienvälisissä

			tilanteissa
Kulttuurien erityispiirteiden huomioon ottaminen	toimii työssään ohjattuna erilaisten kulttuuristen käytäntöjen edellyttämällä tavalla	ottaa huomioon työtehtävissään kulttuurisen monimuotoisuuden edellyttämät toimintatavat	ottaa omassa toiminnassaan huomioon kulttuurisen monimuotoisuuden ja kehittää sen pohjalta toimintaansa
Perinteiden ja käytäntöjen kehittäminen	havaitsee muutoksia oman alan käytännöissä ja tunnistaa erilaisia kulttuurisia ongelmanratkaisutapoja.	tunnistaa oman alan historiaa, lähestymistapoja ja käytäntöjä sekä vertailee niitä eri kulttuurien kesken.	kehittää oman alansa käytäntöjä ja lähestymistapoja perinteiden ja kulttuurivaikutteiden pohjalta.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka vastaa tavoitteiltaan *Kulttuurien tuntemus* -osa-alueen osaamistavoitteita.

3.4.2 Taide ja kulttuuri

Osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa tunnistaa taiteen ja kulttuurin eri ilmenemismuotoja ja hyödyntää niitä
- osaa tutkia, ilmaista ja tulkita kulttuurista todellisuutta (esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden, median, kuvataiteen tai käsityön keinoin)
- osaa arvioida ja soveltaa monimuotoista suomalaista kulttuuriperintöä ja *oman alan* vakiintuneita käytäntöjä
- osaa noudattaa kulttuurisesti kestävän kehityksen periaatteita ja ymmärtää valintojensa kulttuuriset vaikutukset
- osaa kehittää taiteelle ominaisten esittämisen tapojen ja materiaalien, oman ilmaisun, suunnitteluprosessien, palvelu- ja tuotemuotoilun ja estetiikan tuntemustaan *omalla alallaan* ja soveltaa hankkimaansa taiteen ja kulttuurin osaamistaan omassa työssään.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITÉERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin tunnistaminen ja hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin	ylläpitää oppilaitoksen kulttuuria, ja sen esteettistä ilmettä sekä osallistuu jonkun tapahtuman järjestämiseen	uudistaa oppilaitoksen kulttuuria hyödyntämällä taiteen lähestymistapoja tai osallistumalla yhteisten tapahtumien järjestämiseen

Oma tuottaminen ja tulkitseminen	osallistuu ohjattuna ajatuksiaan ja kokemuksiaan esittävän teoksen toteuttamiseen ja tulkintaan	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tutkimuksiaan esittävän teoksen	suunnittelee, kehittää, toteuttaa ja arvioi kokemuksiaan ja tutkimuksiaan esittävän teoksen
Kulttuuriperinnön soveltaminen	tunnistaa monimuotoista kulttuuriperintöä ja käyttää sitä omassa tuottamisessa ja toiminnassa	välittää eteenpäin kulttuuriperintöä hyödyntämällä sitä aktiivisesti omassa tuottamisessa ja toiminnassa	kehittää kulttuuriperintöä tuottamalla siihen omaan ideointiin ja arviointiin perustuvaa uutta sisältöä
Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen	tunnistaa kestävän kehityksen osa-alueet ja perustaa omat ratkaisunsa elinkaariajattelulle	tiedostaa kestävän kehityksen periaatteet ja elinkaariajattelun vaatimukset sekä ottaa niitä aktiivisesti huomioon valintoja tehdessään	toimii johdonmukaisesti kestävän kehityksen periaatteiden ja elinkaariajattelun vaatimusten mukaisesti valintoja tehdessään
Suunnitteluprosessin toteuttaminen	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ohjattuna teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ja edelleen kehittää teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.	kerää taustatietoa, suunnittelee, seuraa toteutusta, arvioi ja kehittää edelleen aktiivisesti teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.

Osaamisen tunnustamisessa seuraavista lukion kursseista *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1), *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2), *Musiikki ja minä* (MU1) ja *Moniääninen Suomi* (MU2), yhteensä kaksi kurssia vastaavat tavoitteiltaan *Taide ja kulttuuri* -osa-alueen osaamistavoitteita.

3.4.3 Etiikka

Osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa
- osaa arvioida ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen vaikutuksia *oman alan* kannalta
- osaa hankkia tietoa *oman alan* ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta
- tunnistaa eettisiä tilanteita ja osaa toimia eettisten periaatteiden mukaisesti
- osaa tunnistaa omien ja toisten arvojen merkitystä työtilanteissa sekä osaa ratkaista *oman alan* työelämän arvo- ja normiristiriitoja.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Eettisten kysymysten pohtiminen	keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä	keskustelee eettisistä, katsomuksellisista sekä omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa
Arvojen vaikutusten arvioiminen	osoittaa tuntevansa keskeiset kansainväliset ihmisoikeussopimukset sekä niiden Suomea koskevat sitoumukset	tunnistaa oman alansa eettisiä kysymyksiä ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta	arvioi työelämän ja oman alansa eettisiä kysymyksiä ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
Ammattieettisen tietoperustan hakeminen	hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa	hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään	vertailee tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
Eettisten tilanteiden tunnistaminen ja eettisesti toimiminen	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa tilanteissa sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti	toimii itsenäisesti osoittaen rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisten näkemyksiä ja osaa perustella toimintansa eettistä perustaa
Arvojen tunnistaminen ja arvo- ja normiristiriitöiden käsitteleminen työssä	osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitöitä eettisesti.	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.	osaa tehdä ratkaisuehdotuksia työelämän arvo- ja normiristiriitöihin eettisesti hyväksyttävällä tavalla.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Johdatus filosofiseen ajatteluun* (FI1) ja jokin seuraavista (a-c) kokonaisuuksista a) *Uskonnon luonne ja merkitys* (UE1), *Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta* (UE2) ja *Ihmisen*

elämä ja etiikka (UE3), tai b) *Ortodoksinen maailma* (UO1), *Uskonoppi ja etiikka* (UO2) ja *Raamattutieto* (UO3) tai c) *Hyvä elämä* (ET1), *Maailmankuva* (ET2) ja *Yksilö ja yhteisö* (ET3) vastaavat tavoitteiltaan *Etiikka*-osa-alueen osaamistavoitteita.

3.4.4 Psykologia

Osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa havainnoida ja ymmärtää ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä
- osaa hyödyntää kehityspsykologista tietoa työssään erilaisissa vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa
- osaa selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla
- osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja *oman alan* työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- osaa arvioida *työhönsä liittyviä* ihmissuhde- ja asiakaspalvelutilanteita ja toimia psykologista tietoa käyttäen.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Havainnoiminen ja toiminnan ymmärtäminen	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan ymmärtämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa	soveltaa kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittää niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa
Psykologisen tiedon hyödyntäminen	soveltaa keskeisintä tietoa yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevista psykologisista, biologisista ja sosiaalisista tekijöistä	havainnoi ja ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämänvaiheissa ja eri-ikäisinä	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
Psyyken vaikutuksen huomioiminen käyttäytymiseen	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa	toimiessaan erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin	tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla

Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla	tiedostaa omaan jaksamiseensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävästi
Toimiminen ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	käyttää psykologista tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa.	tietää roolien, normien ja ryhmadynamiikan merkityksen ihmisten välisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin.	soveltaa psykologista tietoa toimiessaan työpaikan eri rooleissa ja toimii yhteistyökykyisesti erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten kanssa.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Psyykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus* (PS1) vastaa tavoitteiltaan yhden osaamispisteen (1 osp) laajuista osaa *Psykologia*-osa-alueen tavoitteista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi *Ihmisen psyykkinen kehitys* (PS2), *Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta* (PS4) ja *Persoonallisuus ja mielenterveys* (PS5), ne yhdessä vastaavat tavoitteiltaan koko *Psykologia*-osa-alueen tavoitteita.

3.4.5 Ympäristöosaaminen

Osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa noudattaa ympäristölainsäädäntöä sekä toimia *oman alan* laatu-, ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmien ja kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti
- hallitsee ammatitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren
- osaa toimia luonnon monimuotoisuuden säilyttäen
- osaa sopeutua ilmastonmuutokseen työ- ja toimintatapavalinnoilla
- osaa edistää energia- ja materiaalitehokkuutta ja ehkäisee jätteiden syntyä
- osaa omassa toiminnassaan ottaa huomioon mahdolliset ympäristövaikutukset, kuten päästöt ilmaan, veteen tai maaperään
- osaa lajitella jätteet ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet *omalla alallaan*.

Osaamisen arviointi

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Lainsäädännön, turvallisuusjärjestelmien ja kestävä kehityksen periaatteiden noudattaminen	noudattaa ohjattuna keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita	noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita	noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita sekä ennakoituvia muutoksia
	toimii ohjattuna ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti	toimii ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti	osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien rakentamiseen ja/tai kehittämiseen
	ei vahingoita toiminnallaan ympäristöä	perustaa toimintansa ympäristön kunnioittamiseen	perustaa toimintansa esimerkilliseen ympäristön kunnioittamiseen
	toimii ohjattuna ekotehokkaasti	toimii ekotehokkaasti	toimii ekotehokkuutta edistäen
	vaalii ohjattuna kulttuuriperintöä ammatissaan	vaalii kulttuuriperintöä ammatissaan	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
	toimii työssään suvaitsevasti	kunnioittaa kanssaihmistien arvoja ja oikeuksia	kunnioittaa kanssaihmistien arvoja ja oikeuksia ja pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita
Elinkaariajattelun toteuttaminen	valitsee ohjattuna sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä sekä perustelee valintansa
Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen	pyrkii toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen	pyrkii aktiivisesti toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen	edistää toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	valitsee ohjattuna työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen	valitsee työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on	edistää sellaisten työ- ja toimintatapojen käyttöä, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on

	on mahdollista	mahdollista	mahdollista
Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	valitsee ohjattuna energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	valitsee energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	edistää energiatehokasta välineiden ja materiaalien käyttöä
	huomioi ohjattuna materiaalitehokkuuden valinnoissaan	huomioi materiaalitehokkuuden valinnoissaan	edistää tehokasta materiaalien käyttöä
	ehkäisee ohjattuna jätteiden syntyä tavanomaisissa työtehtävissä	ehkäisee jätteiden syntyä	toimii aktiivisesti jätteiden synnyn ehkäisemiseksi
Toiminnan ympäristövaikutuksien huomioon ottaminen	tunnistaa ohjattuna toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään	tunnistaa toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään	ennakoi toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään
	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ohjattuna ratkaisuehdotuksia	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuehdotuksia	havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuja
	pyrkii toiminnallaan estämään päästöjen syntymistä	ohjaa omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä	ohjaa aktiivisesti omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä
Jätteiden lajittelu ja kierrätys	tunnistaa ohjeiden mukaisesti tutut jättejakeet	tunnistaa jättejakeet	tunnistaa itsenäisesti jättejakeet
	lajittelee syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä ja pyrkii hyödyntämään kierrätyksen mahdollisuudet	lajittelee jätteet ohjeiden mukaan ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet	lajittelee jätteet ja etsii uusia kierrätyksen mahdollisuuksia
	arvioi ohjattuna kustannussäästöjä.	arvioi kustannussäästöjä.	ohjaa kustannussäästöihin.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Ympäristöekologia* (BI3) vastaa tavoitteiltaan *Ympäristöosaaminen*-osa-alueen osaamistavoitteita 1 osaamispisteen verran.

3.4.6 Osa-alueita kohdista 3.1.1–3.3.4

Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen -tutkinnon osaan voidaan sisällyttää muiden yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita kohdista 3.1.1–3.3.4. Nämä osaamistavoitteet voivat olla myös koulutuksen järjestäjän päättämiä yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita tai opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.

4 VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Vapaasti valittavat tutkinnon osat (10 osp) tukevat tutkinnon ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita ja ne voivat koostua yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta. Tutkinnon osat voivat olla seuraavia:

4.1 Ammatillisia tutkinnon osia

Tämä voi sisältää ammatillisia tutkinnon osia oman tai jonkin muun koulutusalan ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista tai erikoisammattitutkinnoista.

4.2 Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia

Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

4.3 Yhteisiä tutkinnon osia tai lukio-opintoja

Tämä voi sisältää ammatillisen perustutkinnon yhteisiä tutkinnon osia tai niiden osien osa-alueita tai lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

4.4 Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja

Tämä voi sisältää jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia tutkinnon osia. Nämä tutkinnon osat nimetään ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat tai osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

4.5 Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia

Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvat yksilölliset tutkinnon osat voivat olla oman tai muiden alojen työssä, itsenäisessä ammatin harjoittamisessa tai yrittämisessä hankittua osaamista. Nämä tutkinnon osat nimetään ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.

5 TUTKINTOA YKSILÖLLISESTI LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelija voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän tutkinnon osia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten tai opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta. Ne voivat olla ammatillisia tutkinnon osia tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia.

LIITE 1 VÄLINEHUOLTOALAN AMMATTIALAN KUVAUS JA ARVOPERUSTA SEKÄ PERUSTUTKINNON TAVOITTEET KOULUTUSKOKEILUSSA

Ammattialan kuvaus

Välinehuoltoalan toiminnan tavoitteena on tuottaa laadukkaita välinehuoltopalveluja työelämän tarpeisiin. Välinehuoltopalveluja tarvitaan tyypillisesti muun muassa seuraavilla aloilla: terveydenhuollossa, laboratorioissa, lääketeollisuudessa, erilaisissa kliinisissä toimintaympäristöissä, kuten pieneläinklinikoilla sekä elintarvike- ja kemianteollisuudessa.

Työelämän eri aloilla tehtävässä välineiden huoltotyössä välinehuoltajan työn sisällöt voivat muotoutua erilaisiksi työympäristöjen erityistarpeista johtuen. Välinehuoltoalan perustutkinnon suorittaneella välinehuoltajalla on laaja-alaista ammatillista osaamista välineiden huoltotyöstä koko välineiden huoltoprosessista sekä valinnaisen tutkinnon osan tuottama erikoistuneempi osaaminen esimerkiksi välineiden huollosta suun terveydenhuollossa, erilaisissa toimenpideyksiköissä, kliinisissä palveluyksiköissä tai lääkehuollon toimintaympäristöissä.

Välineiden huoltotyössä korostuu ennalta ehkäisevä ja ennakoiva työtapo. Erityisesti terveydenhuollossa käytettävien tutkimus- ja hoitovälineiden huoltoprosessin ohjauksessa, tuotantojärjestelmän hyödyntämisessä ja laatu työssä välinehuoltajalla on keskeinen asema. Terveydenhuollossa välineiden huoltotoiminnan tavoitteena on sekä potilas- että asiakasturvallisuuden varmistaminen.

Välineiden huoltotyössä edellytetään vahvaa osaamista ihmisen anatomiasta, fysiologiasta, biokemiasta ja mikrobiologiasta. Aseptinen toiminta, hyvien hygieniakäytäntöiden noudattaminen ja infektioiden torjunta eri menetelmin ovat työympäristöistä riippumatta keskeinen osa välinehuoltajan työtä. Välineiden tarkistaminen, puhdistaminen, desinfektio sekä sterilointi muodostavat välineiden huoltoprosessin keskeisen sisällön. Välinehuoltaja tuntee huollettavat välineet niiden nimiltään, ominaisuuksiltaan, erityismerkinnöiltään ja huoltotavoiltaan sekä osaa käsitellä välineitä oikein ja turvallisesti välineiden huoltoprosessin aikana. Hän osaa huolehtia välineiden ja tuotteiden asianmukaisesta pakkaamisesta, säilyttämisestä, varastoinnista ja kuljettamisesta. Välinehuoltajalla on vahva tietoperusta huollettavien välineiden käyttötarkoituksista ja käyttökohteista. Parhaimmillaan välineiden huoltoprosessi etenee systemaattisesti, hallitusti, taloudellisesti ja turvallisesti.

Ammattialan arvoperusta

Välineiden huollossa tuotetaan tukipalveluja eri välinehuoltopalveluja käyttävien organisaatioiden ydinprosesseille. Välineiden huolto tuottaa puhdistamiseen, desinfektioon, pakkaamiseen ja sterilointiin liittyviä toimintoja ja palveluita. Välineiden huolto osallistuu hoitoon liittyvien infektioiden ennaltaehkäisevään työhön. Välineiden huolto edistää omalla toiminnallaan potilas- ja asiakasturvallisuutta, työturvallisuutta ja kestäväää kehitystä. Välineiden huoltotoiminnan lähtökohtana on välinehuollon laatu järjestelmä, toimintaa ohjaavat säädökset, välineiden huoltotyölle asetetut toimintasuositukset, laatuvaatimukset, ammattietikka ja asiakaskeisyys.

Moniammatillinen työskentely edellyttää tiivistä, saumatonta yhteistyötä välineiden huoltoalan sekä eri alojen asiantuntijoiden että välineiden huoltopalveluja käyttävien kesken. Välineiden huoltotyön

suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa korostuu yhteistyökyky, vastuullisuus ja turvallisuus. Tulevaisuudessa korostuu verkostomainen työskentely eri alojen ja ammattiryhmien kesken, tuottavuus, kannattava ja tuloksellinen toiminta, puhdistus- ja sterilointipalvelujen tuottaminen, **kestävä kehitys** sekä teknologia.

Välinehuoltoalan perustutkinnon suorittanut välinehuoltaja voi toimia erilaisissa puhdistamiseen, desinfektioon, pakkaamiseen ja sterilointiin liittyviä toimintoja ja palveluita tuottavissa työpaikoissa. Hän voi työskennellä sosiaali- ja terveysalalla esimerkiksi välinehuoltokeskuksissa, leikkaus- ja anestesiaosastoilla, endoskopiayksiköissä, laboratorioissa, teho-, dialyysi- ja synnytysosastoilla, poliklinikoilla, lääkehuollossa ja suun terveydenhoidon yksiköissä. Välinehuoltaja voi työskennellä myös lääke- ja kemianteollisuudessa, elintarviketeollisuudessa sekä muissa kliinisissä toimintaympäristöissä kuten eläinlääkäriasemien, pieneläinsairaaloiden ja koe-eläinlaitosten välinehuolloissa.

Toimintaympäristöt ovat teknologialtaan erilaisia. Välineiden huoltotoiminta on joko keskitetty alueellisiin, pitkälle automatisoituihin välinehuoltokeskuksiin tai pienempiin välinehuoltokeskuksiin. Välinehuoltajan työ perustuu sosiaali- ja terveysalan sekä muiden välinehuoltopalveluja käyttävien alojen ammattieettisiin periaatteisiin, säädöksiin sekä palvelujärjestelmän ja sen toimijoiden tuntemiseen.

Välinehuoltaja työskentelee asiakaskeskeisesti, vastuullisesti ja yhteistyökykyisesti moniammatillisessa työyhteisössä ja verkostossa välinehuoltotyön asiantuntijana. Hän toimii välinehuoltotyössään hyvien hygieniakäytäntöjen mukaan ja osallistuu infektioiden torjuntaan ja ennaltaehkäisee tartuntojen leviämistä. Työssään välinehuoltaja kehittää välineiden huoltotyötä ja sen laatua työyhteisön sekä potilas- tai asiakas- että työturvallisuuden näkökulmista. Hän edistää ammatillisella toiminnallaan eri ammattiryhmien tietoisuutta välinehuollon merkityksestä.

Perustutkinnon tavoitteet

Välinehuoltaja osaa toimia välinehuoltoprosessin eri vaiheissa ja tuotantoprosessin ohjauksessa hyvien tuotantotapojen mukaisesti. Hän osaa hyödyntää työssään tuotantojärjestelmiä sekä laatutyön ja kestävän kehityksen periaatteita. Välinehuoltaja osaa käyttää koneita ja laitteita sekä ylläpitää niiden toimintakuntoa. Välinehuoltotyö edellyttää välinehuoltajalta myös kielitaitoa ja muita elinikäisen oppimisen valmiuksia, kuten hyvää tieto- ja viestintätekniikan osaamista, moniammatillista yhteistyötä sekä asiakaslähtöistä toimintatapaa ja asiakaspalvelua. Välinehuoltoalan perustutkinnon suorittanut tuntee yritystoiminnan perusteita ja osaa edistää toiminnallaan työpaikkansa yritystoiminnan kannattavuutta. Välinehuoltaja osaa kehittää ja tuotteistaa erilaisia työhönsä liittyviä palvelukonsepteja. Hän tavoittelee toiminnassaan laadullisesti parasta mahdollista tulosta ja kehittää omaa työtään.

Välinehuoltoalan perustutkinnon suorittanut välinehuoltaja osaa noudattaa työssään välinehuoltoa koskevia kansallisia ja kansainvälisiä säädöksiä ja määräyksiä sekä hyviä käytös- ja toimintatapoja. Hän tuntee työturvallisuus- ja työsuojelumääräykset ja -ohjeet, noudattaa toiminnassaan ammattietiikkaa, tietosuojaa ja vaitiolovelvollisuutta sekä kuluttajansuojasäädöksiä. Hän työskentelee ergonomisesti ja edistää omalta osaltaan työhyvinvointia.

Välinehuoltoalan perustutkinnon suorittanut arvostaa omaa työtään ja ammattialaansa ja hänellä on realistinen käsitys osaamisestaan. Hän kehittää ammatitaitoaan elinikäisen oppimisen periaatteiden

mukaisesti. Hän arvioi ja jäsentää tietoa, suunnittelee työtään ja asettaa itselleen oppimisen tavoitteita sekä hyödyntää ammatillista täydennyskoulutusta. Hänellä on edellytykset hakeutua jatko-opintoihin.

Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia yrittäjyyteen. Koulutuksen tavoitteena on myös tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. (L630/1998, 5 § (muutos 787/2014)).

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena on tukea sellaisen osaamisen kehittymistä, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotossa sekä työelämän muuttuvissa tilanteissa selviytymisessä.

Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksyttyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveystietämisen sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

Aloitekyky ja yrittäjyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävän kehityksen ekologisten, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävän kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Viestintä ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Hän havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita, käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoja.

Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa ja hän soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää hyödykseen tietoa yhteiskunnan perusrakenteista ja toimintavoista sekä osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän pyrkii aktiivisella toiminnalla vaikuttamaan epäkohtien poistamiseen. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.